

www.e-rara.ch

**De saltationibus et choreis, prius et eruditus tractatus, quo quidem
illas inter Christianos ferendas non esse demonstratur**

Berjon, Jean
[Genève], 1581

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-1494>

De choreis et saltationibus tractatus, quo illas inter Christianos nullo modo ferendas esse
demonstratur

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

DE CHOREIS ET SALTATIONIBVS

TRACTATVS,

*Quo illas inter Christianos nullo modo
ferendas esse demonstratur.*

A Nimaduertimus sæpenumero plerisque ex nostris, quum apud illos ageremus de serua illa vita Euangelicæ institutione quæ quidem ipsos nulla iam mundi conditione vti testaretur, atque adeo sub ista mundi appellatione tum vanissimas quasque oblectationes & luxus, tum diserte choreas & saltationes dispungeremus, ea de re non minus obstrepere ac rixari solitos, atque si choreis sublatis, ipsa iam hominum vita minus vitalis esset, & præcipuo quodam suo decoro destitueretur. Atqui eorum omnino partes erant qui non modo non acquiescunt sanis & liberis pastorum suorum consiliis, sed etiam mores in Dei Ecclesia constitutos veramque disciplinam quantum ipsis est, respuunt, proloqui saltem, & in medium afferre suas illas quas ipsi venditant rationes: quibus freti nimirum non vnius tantum seculi auctoritatem, sed & totius superioris bene moratæ

Ecclesiæ & vsum & iudicium, quo nempe choreas omne genus inter Christianos dānatas esse constat, conuellunt. Quod quidem dum ab illis frustra expectatur, qui mero silentio suam peruicaciam in mala causa plus satis testantur, vt omnibus modis illos vel premamus, vel potius lucrifaciamus, non pigebit nostratum ad illos admonitionum fundamenta scripto consignata ipsis tradere, vt quum meliore cum otio quid in vero sit expenderit, tandem aliquando statuunt quā neque temere, neque leuibus de causis saltationes damnemus, atque medio sublatas omnibus modis velimus.

Habendum esse delectum in oblectatione capienda, vt & alijs in rebus, vt quod licet tantum sequamur.

CAPVT. I.

Atque hinc primum omnium illud præmittendū videtur cautionis loco, vt omnem a nobis sinistram existimationem auferitatis nescio cuius auertamus, nihil minus a nobis cogitari, quā vt damnatis choreis & saltationibus, nulli honestæ oblectationi inter Christianos vllus supersit locus,

III.

Humani siquidem quod cum pietate non pugnet, alienum a vita communi esse quidquam nolimus: adeoque non minorem suo & loco & modo honestæ cuiusvis animi remissionis cum quadam etiam oblectatione coniunctæ usum esse, quam vel cibi vel potus denique in istius vitæ tuenda ratione non ignoramus. Ita nimirum homines omnes sumus, diutius ut neque distentus animus cõstet sibi quin fatiscat aliquatenus, nisi commoda etiam relaxatione veluti recreetur: neque porro corpus ipsum quibusdam suis exercitationibus prorsus destitutũ vigorem suum retineat, quin & ipsummet concidat, & adiunctum sibi animum eadem defectione quadamtenus affligat. Habenda igitur est valetudinis nostræ cura eiusmodi, quæ videlicet ad honestas quasvis functiones obeundas præstandasque (quarũ est in hac vita perpetuus usus,) nos omnino idoneos comparatosque reddat. Immo & vltro aliquando oblectationes quasdam veluti laceffere & captare necesse erit, ut illarũ occasione molestias & dolores animo infidentes quasi amica vi quadam a nobis propellamus. In summa, quicquid de honesta omni & liberali exercitatione afferri potest, a nobis quoque & admitti & probari semel testamur. Atqui ex eo minime omnium

IIII.

effici contendimus quod isti vellent , vt
 quum suus honestis illis delectationibus lo
 cus relinquatur , choreis proinde & salta
 tionibus saluus etiam permaneat. Siquidem
 eo vno censemus honestas quasuis oblecta
 tiones, si nihil in illis notari possit quod no
 mini nostro id est professioni & cultui Chri
 stiano nõ respondeat: ac proinde vnã hęc ra
 tionẽ id est Dei timorẽ, arbitram ac mode
 ratricem ferimus: obscœnos seculi mores, ef
 frænes carnis appetitus, vniuersi denique or
 bis exemplum nihil moramur. Denique hęc
 in primis adhibenda nobis illa prudentia
 est, quæ in omnibus vitæ christianæ parti
 bus auctore spiritu sancto commendatur:
 nimirũ vt omnia exploremus , & quæ bona
 sunt & laudata amplectamur: quid ipsi Do
 mino gratum sit, quid vocationem nostram
 deceat, expendamus, atque ita nos com
 paremus , vt vel minimis vsque in rebus
 & circumspecte agamus , & certo delectu
 vtamur. Eo enim sublato, sub illo iam oble
 ctationis eblandiente nomine, & promiscui
 luxus ac licentia effrænis , & lusus etiam tũ
 turpes tum exitiabiles , mera denique libi
 num portenta , quæ hodie orbis vniuersus
 ioco ducit, in ipsam quoque Dei ecclesiam
 perruptura sunt, ac tãtum non quã data por
 tarauent. Sed neque illud etiam obscurum
 est

v. Theff.

27

est ,aperto Dei verbo notari damnarique
 sub ipsis illis crassioribus & veluti palpabi-
 libus exēplis luxus, proteruiæ, libidinis, nō
 pauca illa etiā in moribus vel gestibus, qui
 ad voluptatē cōparati, sub illius ambiguo
 discrimine nobis insidiantur. Quamobrem
 nomine oblectationis obtrudi quiduis aut
 retineri sine delectu nefas esse statuendum
 est: ac proinde illa prudenti prorsus retinē-
 da, quæ nempe quid fieri deceat secūs-ve,
 certo exploret.

*Definitio saltationum nostrarum, vnde
 & de illis iudicetur.*

CAPVT II.

Ergo vt ad choreas & saltationes quales
 nominatim illæ hodie in vsu sūt, ea quæ
 præmissimus accommodemus, videndum imi-
 primis est quid illarum nomine intelligen-
 mus. Nec enim desunt qui hîc quoque ve-
 luti pro clypeo obtendant choreas siue salta-
 tiones tum mulierum Israeliticarum, tum
 ipsius etiam Dauidis. Appositè vero, nempe
 vt si quis de equo rogatus, respondeat de a-
 sino: vel vt scortationis fœditatem eleuet,
 coniugalem in legitimo matrimonio v-
 sum proferat: Tam belle scilicet choreis nō

VI.

Quid
Saltatio
hinc.
 stris cum veteribus illis longe omnium dif-
 fimillimis inter se conuenit, vtinos quoque
 infra demstōraturōs cōfidim⁹. Choreæ illæ
 igitur de quibus agim⁹ aliud nihil sunt quā
 motus quidā corporis saltantiū cōpositi ad
 certum quendam vel modum, vel numerū,
 neque vno illo tamen sed diuersissimis sal-
 tandi generibus, idque in promiscuo cœtu
 tum hominum tum mulierum sese circum-
 agitantium ad sonitum vel strepitum vanis-
 simarum & mere profanarum cantionum,
 eius vnus rei gratia, vt voluptas ex illis vel
 præbeatur vel capiatur. Istiusmodi sunt
 inquam choreæ illæ nostræ, vt de illis quam
 simplicissimè loquamur, neque perstringa-
 mus immuneras illas circumstantias quæ
 quidem illas nihilo magis commenda-
 turæ sunt. In summa igitur choreæ prophā-
 næ oblectationes sunt, quæ nulla omnino ra-
 tione probari possunt.

*Cur inuictæ sint saltationes & quor-
 sum retineantur.*

CAPVT III.

I Am vt rem ipsam certo ordine persequa-
 mur, atq; in choreis nostris nihil esse quod
 pro-

VII.

probari possit, ostendamus, age, repetamus illam ipsarum causam atque veluti natales paulo altius, atque vbinam illæ & olim vigerint, & nunc quoque vigeant, & quàm nihil illic notari possit quod Christianum hominem deceat, ipsismet oculis contuendum subiiciamus. Nimirum illud satis constat salrationes istas omnes nihil esse aliud quam genuinam peccatorum crassissimorum, idololatriæ nempe, gulæ siue ebriositatis, atque scortationis prolem: idque adeo inter eos qui per fractis omnibus timoris Dei & verioris illius notitiæ repagulis, ad omnem licentiam atque luxum viam sibi effrangi prorsus lasciuia semel aperuerunt. Illud ita esse quod ad Idololatriam spectat, vel ex ipsis prophanis historiis quæ chorearum istiusmodi faciunt mentionem, demonstrari possit. Atque vt compendio orationis studeamus, satis constat quoties apud illos auctores de festis vulgatissimis illis agitur quæ in honore Bacchi, Panis, & similiû celebrarétur, quanto plus in ipsis obscœnitatis omnis scœditatisque inuectum exhibitumque est, tanto inter reliqua turpitudinis exempla, choreas ipsas illic caput altius exeruisse. Verùm vt in domestico eodemque tristissimo salrationis notissimæ exemplo figamus pedem, quum ad extremam v-

ozuo.

*Inuoluit
 Co. 24. 25
 ab Aegypti
 hys dum
 Sanna*

que insaniam prorumpens in deserto Dei
 populus, sacrum vitulo aureo à se recens cō-
 flato fecisset, insuper & illud additur, sedif-
 se populum vt ederet ac biberet, ac deinde
surrexisse vt luderet: quod omnino de salta-
tionē & choreis accipi solet ex eodem illo
 capite, vbi chorum quoque mentio sub-
 iicitur: adeo bene adhuc meminerant Israe-
 litæ rituum & abominationum Aegypti vbi
 tādū vixerant. Huic porro exēplo infelici
 patrum in deserto respondet omnino abv-
 sus ille qui passim obtinet etiā hodie, quod
 vbiunque idololatria apertè restituta est in
 confratrijs illis ac sodalitijs, choreæ pe-
 rinde ac saltationes suum illic locum quasi
 pleno iure recuperarunt: nihil vt in illis so-
 lennibus celebrius magisq̄ue visendum a-
 deundumque existimetur quam choreæ hu-
 ius & illius sexus Euanthium, & Mœnadum
 instar palam tripudiantium. Ebrietatis vero
 saltationum adeo indiuisam esse constat
 copulā, vt trito quoque apud nos sermone
Primiti ita feratur, Saginā choream subsequitur.

Quod si à contrario excutiat quānam sit
 apud tenuiores & apud eos qui sobrietatē
 magis retinent viuendi ratio, nullus illic i-
 stiusmodi rerum strepitus audietur, quin il-
 læ potius ad epulas & lautiora conuiuia tan-
 quam in certum suum domicilium veluti
 rele-

relegantur. Sed neque etiam satis sobrius quisquam impastusve ad saltationes animi adiecerit, nisi qui fortasse hesternam crapulam necdum concoxerit. Choreæ nimirum noctem ac tenebras amant & requirunt. Ac proinde quum illæ tanquam pedisequæ idololatriæ adherent, vix est etiam ut non indubiæ comites Ebrietas & Gula sese illi adiungant, tanquam appositum vsitatumque tali patellæ operculum. Quod quidem ex adducto illo exemplo Israelitici populi ad vitulum aureum adorandum abrepti demonstratur, vbi traditum habemus surrexisse quidem illos ad ludendum & lasciuendum nimirum post subiunctâ horrendæ idololatrij conuenientissimâ vëtris faginam. Non dissimile est quod ex propheta ^{1. Sam. 30} Amalekitarum exemplo proditum est in historia Dauidis. Quod quum illis ipse spolijs Sikelegi onustis instaret non saltantes solum deprehenderit atque exultantes, sed & nominatim in epulas profusos. Hinc etiam Basilii ille Magnus Homelia aduersus ebriosos, carpens luxum & licentiam seculi illius sui, vinum & pocula causam esse tot malorû notat. Pudeat verò nos vel ab ipsis prophanis hic etiã aliquid nõ didicisse. Siquidem illud quasi pro iudicato ab ipsis habitum legimus, nemini in

mentem venire posse vt saltaret, nisi qui aut
vino, aut ipsa mente captus esset. Quòd ad
tertium illud attinet quod supra posuimus,
scortationem nempe mutuas operas tradere
choreis & saltationi, quasi videlicet alter-
nam sibi opem conferrent, euentus ipse &
exempla quotidiana plus satis ita rem habe-
re testantur. Nempe enim rudimentum to-
tius amatoriae scholæ concinna & operosa
saltatio est. Enī uero neq; in aureo illo Chri-
sti Domini comitatu, neque in Iohannis in-
comparabilis serui ipsius schola saltatrices
fuisse memorantur. Herodianæ potius aulae
illa instrumenta fuerunt: utpote in qua om-
nis fœditas ad incestus vsque apertè domi-
nabatur. Atque hæc illa est nempe chorea-
rum origo, hi natales, hic comitatus, hic om-
nino perpetuus vsus. Vt igitur concedā cho-
reas oblectationis causa inuectas esse, idque
iam olim, illud perinde subiiciendum etiam
est, tū demum apud illos ipsis locum fuisse,
quū aut abominādis impietatibus atque su-
perstitionibus obcæcati homines omnē veræ
lucis vsum amiserūt, aut a vino & gula trās-
uersum ducti extra se esse cœperunt, aut fœ-
dis cupiditatibus interuersi sunt, aut qui a-
deo tanquam vno pede ac modulo totidem
illa vitia atque probra veluti vna eadē-
que chorea concatenata in saltatione se-
mel

*Suorum
pudis
Saltatio*

XI.

mel exhibuerunt. Num vero illud satis esse apud homines sanos nō debeat, vt omnis saltatio ipsis semel exosa sit? Num, inquam serio quisquam Idololatriam, ebrietatē, scortationem detestabitur, qui non & saltationem abhorreat, quam quidem ad alteram illarum pestium necessario referendam esse ostendimus? Num etiam veram ac non fucatā puritatem nobis cordi esse dicemus, quin simul a nobis facessere iubeamus lænam eiusmodi, quam quidem ab illis scditatibus separari non posse plus satis constet? Denique si quid nobis superest mentis melioris, iure nobis cauendum esse nouerimus a pudendis illis exemplis, in quæ nullos vnquam petraatos esse audiuius, nisi mala & turpi occasione, vt ea ratione & nostrā ipsi existimationem saluam retineamus apud bonos, & nemini quantum est in nobis vllā offensionis occasionem præbeamus.

Forma ipsa saltationum grauibus modestis & mente constantibus personis indecora.

CAPVT. IV.

ATque vt nō tantum ex illis saltationū

causis & progressibus, sed ex ipsa etiam illarum vetuli facie ac vultu de ipsis feratur iudicium, quæso quis illic superesse quidpiam dixerit, quod cum pietate & honestate ex diametro non repugnet? Nam & saltationum genera varia sunt, ut & modi inter se plusquam varij. Nominantur enim illic choreæ imprimis infinitis & ipsæ nominibus ut & gestibus, quum non vnus vel alter certo desultat numero, sed plures simul. Nominantur & nouis plane nominibus singularem saltationum species, vel ex motu diuersa ratione, vel ex numeri ad quem eduntur varietate: & denique nullus certus est numerus. Atqui motus illi omnes & iactatio corporis atque gesticulatio impudens omnino ipsi naturæ ordini repugnant. Quis enim satis assequatur dicendo, ut sese saltatores nostri, nunc quasi terræ graues subsiliendo, nunc contra vel turbinatim vel in gyrum totum corpus rotando, nunc accessim nunc recessim nunc vice simplici nunc duplicata itando reitandove in omnes partes agitent, versent, intorqueant? ut denique totā illic scenam suam ipsamet infania exhibeat? Atque ut ista si corpus tantum spectes non ita fortasse ab surda viderentur, quis tamen non videt corpori nihil istorum motuum per se imputari posse, quin

*Saltatio hinc est
quædam L. p. p.
est in loco,
s. f. m. s. m.
C. p. p.?*

XIII.

potius illud ipsum nempe ab animæ tanquã
 inditæ ipsi moderatricis motu primum &
 dispositione affici oportere. Vnde omnino
 conficitur, illam ipsam moderatricẽ corpo-
 ris animam quæ illud ita verset voluatque,
 primam ipsam mirum in modum vagari &
 commotam esse ac prorsus instabilem. Quí
 nam vero hoc cedere potest honori tuo qui
 christiano nomine censeris, dum eiusmodi
 morbũ mentis illa corporis distortionẽ præ-
 dere non erubescis? Num verò iure etiam
 non times ne dum ita temere subsultas at-
 que in hanc vel illam partem abreptitij in-
 star differis, ne in animal brutũ degeneras-
 se videaris? Sunt enim illi motus vñtati vel
catulorũ, vel hinnuleorũ, vel capreolorũ, q̃
 etiam nomina ipsis saltibus quibusdam in-
 dita præ se ferunt. Illa nempe corporis a-
 gitatio ita desultoria, illi adeo crebri in hæc
 & in illam partem motus ebriorum homi-
 num sunt, vel lymphatorũ & illorum omni-
 no in quibus non modo ratio nulla domine-
 tur sed potius manifestè læsa sit, vbi eiusmodi
 effrænes motus deprehenduntur: quemad-
 modum etiam ante demonstratum est, vix
 cuiquam satis sano accidere vt ita saltitet.
 Atque hoc voluit ille alioqui auctor profa-
 nus, cuius hæc est de homine saltate senten-
 tia, aut ebrium aut furiosum habendum est.

*Subsumo
 aut ebrium
 aut furiosum
 aut animal
 si res eorum
 componitur.*

se: cuiquidem sententiæ, ne vt profana respuat, Ambrosius ipse christianus Episcopus illam scriptis suis inferens quasi sacrâ auctoritatem dedit. Ergo si saltatores vino capti sunt, nempe vino calent dum saltant & abripiuntur ad illos motus pudendos, nedû vt vlllo modo ferendi sint. Quod si minus illis placet ebriosorum persona, certe illam altero quocunque insanix nomine commutent oportet, quum eiusmodi inquam agitationes & saltitationes indices sint stultitiæ aut potius professæ cuiusdam amentix. saltem hoc non negabunt, si quis in illos ita gesticulâtes incidat, fieri vix posse quin pro insanis aut vino captis habeat. Atqui tantæ sceditatis vel minima species ab homine christiano satis vnquam abesse non potest.

Obicit: Quod si quis obiiciat, ad præscriptum aliquem numerum & suam quandam regulam exigi saltationes, non magis ex eo efficiet, vt de illis melius iudicetur. Eodem enim res semper recidit: nisi quod hîc quoque non incommode illud comici adaptari possit, vt quod nempe quisque melius sese in saltatione gerat, atque motus illos ad regulam exigere studeat, eo certius cum ratione insanire dicendus sit. Deniq; & illud ipsum argumentum extremæ cuiusdam saltantiû amentix esse contendimus, quando mens il

li

lis veluti acapite tota ad pedes defluxit. Neque vero cum ista vanitate quicquam simile habent exercitationes illæ iuventutis, quum vel saltu & libratione quadam totius corporis vtuntur, vel etiam in equis desultoriis decertant: quæquidem exercitationum genera etiam si & tradantur & excolantur, nolimus tamen improbare, utpote quum illorum vsus aliquis extet, atque non malum in finem tendant. Nempe enim corpora ita agiliora redduntur & quadamtenus aptiora euadunt: neque adeo vllū ex ea re incommodum nasci potest. Saltationum verò omnino contraria ratio est. Ars enim saltandi omnis vt vanissimæ rei in eo posita esse solet, vt quinq; illi passus (quos a dimensione vocāt) à saltatoribus exhibeantur, tum deinde diuersis tractibus repræsententur, tibiæ variis modis agitentur, nunc pedem referre, nunc porro mouere assuefiant, atque totum illud eò duntaxat, vt veluti secundæ mensæ loco apud male feriatos conuiuas, post epulum & lautitias ludus & oblectatio adstantibus comparentur.

Quod si vel ipsa illa saltitatio res iam perse plusquam stulta est atque inepta, adeoque omnino etiam indecora, quid aliud est in artem quoque rem eiusmodi redegisse, ac proinde illius ludum & scholā petere, quàm va

XVI.

nitatem omnium summam profiteri? Quasi vero tantum à rebus melioribus otij nobis esset: aut esset adeo vita ista tam diuturna, vt ad illius veluti enationē bona pars ipsius eius rei studio decidenda esset, in qua qui plurimum promouerit, illud sit affecutus, vt suam maxime amentiam coram omnibus operosis illis nempe gestibus saltitando prodat. Atqui longe aliā artem Christiani profitentur, & quæ omnes illorum animi partes atque recessus peruadat atque occupet, Notitiam illam nempe veri Dei, rerum cœlestium meditationem, præsentis vitæ contemptum, sanctioris omnino vitæ & cùm illo coniunctum tum mundo tum voluptatibus omnibus serio renunciandi studium atque seriam exercitationem. Scilicet his adeo atque similibus exercitationibus addictum intētūque sanctum pectus aditum facile daturum est illi etiam lænæ, quæ suam illam saltatoriam, id est dimensam illam corporis agitationem in medium producūt. Nēpe si ad artē & regulā & passus & gressus nostri exigendi sunt, quantò hoc facilius pius quisque addiscet, ex ipsismet sapientis illius verbis? Pondera, inquit, vel libra incessus gressusque tuos, & viæ tuæ omnes ordine componantur: Non declines neque ad dexteram neque ad læuam, aerte à
malo

XVII.

malo pedem tuum. Quicquid enim agimus aut instituimus, certa ratione modoque gerendum esse docemur, adeo ut ne pedem quidem moueamus, id est, ut ne in leuioribus etiam rebus nisi prudenter & circumspecte agamus, rectè atque uti par est affectus nostros componamus, ne qua occasione extraiam nos abripiant: in omnibus æquitatem atque æquabilitatē retineamus, à malo omnibus modis abscedamus: atque ne illud etiā omittatur, etiam ad incessum usque modum etiam & veluti sobrietatē quādam obseruemus non secus atque in reliquis vitæ partibus, ut quodammodo etiam nostra incedendi ratio probitatem suam & integritatem testetur. Atque illa demum certa est pedum gressuumque nostrorum & ad verbi Dei normā cōparata regula: altera vero illa nullo prorsus modo, ut pote quæ hominē in motandis ad regulam saltationis pedibus vanum amentemque reddat, & quasi perpetuam illam agitationem à pedibus in saltatione, ad reliquas deinde vitæ partes & functiones transferat. Quamobrem vno verbo quum tota ipsa chorealis scæna vanitatē summā aperte prodat, officio perinde ut & nomini christiano ex diametro repugnare ipsam extra controuersiam est: quum illud non minus constet, moderationem nē-

pe & honestam & grauem tum in sermone
 tum in aliis rebus tam decere christianum,
 quam ex opposito abesse ab illo oporteat
 quicquid otiosum remissumque viuendi ge-
 nus redolet, adeoque ne vanum quidem at-
 que inconditum sermonē illi sine noxa pos-
 se excidere. denique audiendum ipsi in om-
 nibus Apostolum cuius hæc verba sunt,
 quæcūque inquit ille, vera sunt, & seria quæ-
 cunque veneranda & suam quandam veluti
 maiestatem præferentia, illa vnice pijs
 omnibus esse obseruanda.

Philip. 4.

Proteruita atque lasciuia saltationum.

CAPVT. V.

*Finis sub
 latium
 in p. 10.*

Porro finem ipsum saltationum qui iam
 etiã notatus est, perinde atque rē ipsam
 damnamus, quum satis certum sit aliò illas
 non referri quam vt profanis oblectationi-
 bus inseruiant. Neque enim hîc alius præte-
 rea finis vllus vere notari potest, vt, verbi gra-
 tia, valetudinis ex illa quadam exercitatione
 conseruandæ ratio. Hoc enim vel ipsum il-
 lud quod impenditur choreis tempus satis
 ostēdit, vbi mensis remotis & ita curatis cor-
 poribus, vt moderata in sedendo quies lon-
 ge illis sit oportunior ad concoctionem na-
 turalem

*Non con-
 du. cum
 ut vale
 in diu.
 sub no
 ordi. no
 quortum.*

turalem præparandam, agitationes demum istiusmodi saltationum naturæ ipsius habitum non parum offendunt. Imo etiam tempus ipsum somno melius cessurum illi vanitati postremum datur, tantum abest ut valedudini ita aliquomodo cõsulatur. Atqui quilibet in re vnam sibi proponere pro summo sine voluptatẽ, illud vero mere profanum est. Siquidem vir pius ita se oblectabit, ut non ipsum oblectationis fructum in re ipsa fruenda requirat (quanuis nemo illo certius teneat quæ vera sit oblectatio) sed usum oblectationis ad incolumitatem corporis & bonam habitudinem retinendam recuperandamue comparatum spectabit, quæadmodum & in cibo & potu, in somno & in aliis vitæ istius fomentis idem sibi proponet. Saltationis vero alia prorsus ratio est, siue tempus illi destinatum, siue rem ipsam spectes.

Ecce enim a mensa ad illam raptim surgitur corpore tum quidem ipso quasi saburrato atque gestiente lasciuire ac si nempe sensus omnes tum simul non exercendi, sed obruendi sint & immoderatissimis illis voluptatum fluctibus mergendi, uti infra demõstrabitur. Nondum vero attingimus quæ ex intemperatissima illa actione consequantur mala, tantum citamus veluti ad causam dicendam illa ipsa vanitatis atque totius con-

fusionis exempla, vti & suis ipsa nominibus
 gestibus, gyris, motibusque lymphaticis cō-
 prehendantur, illa inquam amentiaē nomi-
 ne accusamus, quum neminem satis sanum
 in adeo effrānes lasciuosque motus abripi
 posse sit cuiquā credibile. De risu dixi (in-
 quit Sapiens) insanis, vt ostendat fieri vix
 posse quin vel risus ipse nisi valde mo-
 deratus sit, aliquid admistum habeat stulti-
 tiaē, nec facile risum grauem personam dece-
 re. Iam vbi non risus tantum profusior, sed
 etiam saltatio & petulantia omnis regnat,
 ecquid illic esse potest saluū sapientiaē? Quin
 potius hoc affirmamus nemini istiusmodi
 quicquam posse accidere, qui non ante ipsā
 qua se exuit vestem vt expeditius corpus ha-
 beat ad sese circumagitandum, præcipuum
 illud ornamentum abiecerit, Dei metum
 videlicet atque seriam obseruationē, vt se-
 mel vaganti licentiaē sese totum permittat ac
 tantum non prostituat. Siquidem vbi Dei re-
 uerentia locum aliquem habet, abesse illinc
 non potest sensus quidam verecundiaē, qui
 quidem nos frāni instar cōtineat in officio,
 & modestos demissosque esse iubeat. Vt ne-
 que etiam conciliari possint vllō modo mā-
 ra illa continentiaē & moderationis Chri-
 stianaē cum vllis istiusmodi petulantiaē ex-
 emplis. sunt enim illa sobrietatis, moderatio-
 nis, &

onis, & cuiusdam remotioris a sæculi mori-
 bus vitæ præcepta: utpote quæ lumbis nos
 præincentis esse velint, id est quæ vetent affe-
 ctus nostros quasi male cōtractos in luto ac
 fæce ipsa voluptatū & vanitatis versari, quæ
 mundū diligere prohibeant, illum potius
 odisse iubeant, ut vere municipatus ille no-
 ster cœlestis sit, ut denique quasi aliud aga-
 mus si quando etiam exultandum nobis est.
 Imo vero ulterius eadem illa præcepta nos
 adducunt, atque strictiore quadam imbuunt
 disciplina, quum insuper vigilandum nobis
 esse præscribunt, quum admonent mortifi-
 canda membra illa nostra quæ sunt super ter-
 ram, quum carnem ipsam crucifigendam
 cum ipsius concupiscentijs, corpus contun-
 dendum atque in seruitutem redigen-
 dum, denique domum luctus esse lubenti-
 us adeundam domo conuiuij: quod quidem
 aliud nihil est, quam ut omnibus occasioni-
 bus utamur quæ ad natiuam lasciuiam coer-
 cendam aliquid conferre possunt. Eodem
 spectat & ipsum Christianæ vitæ veluti com-
 pendium, quod in certa nostri abrenuncia-
 tione cum crucis, unicuique a Domino impo-
 sitæ admissione positum est: itemque ut ex-
 ultante sæculo pij interia in luctu sint, de-
 nique ut cum timore ac tremore de salute
 obtinenda cogitent, & hoc agant. En vero

quæ sancta atque legitima præcepta scriptura tradit, quibus videlicet omnes vitæ nostræ partes ne quâdo exiliant ultra metas circumscribendæ sint: non autem ut quâ cessante occasione illa vtcunque vsurpauerimus, eadem deinde sese aperiente post epulas videlicet & lautiora conuiuia tum demum carni habenæ laxentur, & vaga profiliat frænis natura remotis. Facebat vero hic importuna illa obiectio, nos videlicet omnem etiam honestam ex vita humana oblectationem sublatam velle: quod quidem iam ante satis diluisse videmur. Vnum enim contendimus, ut oblectatio Christiani hominis non profusa sit sed sobria, non vaga sed moderata, ut & captando etiam aliquid recreationis, in ea tamē non acquiescat quasi totus in illam ruat & feratur: sed admonitionem Apostoli teneat, Qui gaudent (inquit) ut non gaudentes, id est, ne se ipsi oblectationi mancipient, sed potius cogitationū ipsorū quasi remis ad beatioris illius vitæ portū optatissimum contendant. Istiusmodi autem vitæ instituto penitus aduersari voluptates illas prophanas asserimus. Quum enim vnus iste sit omnium illarum Christianæ vocacionis partium scopus, ut nos ad Dei timorem adducant, verentque contra ne ab affectibus carnis nos sinamus abripi, continentia, mortificatio-

*orandi
oblectationem
omj.*

tificationemque vnam vrgeant : saltationes contra omnes illos terminos reuellunt, aperte carnis licentiam prædicant, aulam & ludum illi aperiunt, in quo sese licentiosissime iactitet atque peruoluet. Atque vt subiecto etiam exemplo res ipsa melius innotescat, age, excutiamus si placet illam Herodis qui Baptistam sustulit, aulam cum suis nempe appendicibus, cum voluptatibus illis inquam profusisque epulis, nec non & saltationibus. Ecquid enim inter illas delectationes pius vir notare possit si in ipsas incidere, quod vel minimum Dei timoris vestigium ostendat, vel aliquid ad extinguendum concupiscentiæ ardorẽ conferat, vel ad mortificationem innatæ nobis cupiditatis incitet? Quin potius prophana illic omnia iudicabit, atque vt mera libidinum fomenta detestabitur. Quid enim satis aduersus illam luem dici possit, qua miser Herodes non tam captus quam perditus, (qui tamẽ Dei timore vtcunque retineretur eatenus, ne quid aduersus virum Dei grauius decerneret,) tandem tamen saltationibus & vanis illis oblectationibus ipsi in medijs natalitiorum epulis exhibitis abreptus, si quid illi supererat vel metus Dei vel rationis ita semel vniuersam excusfit, vt suo vnus vtens ingenio, in saltatricis gratiam, Ilictor, dixerit, & Baptistæ caput

*Aulam
Herodis*

humeris abscissum isti consigna. En videlicet quo lænæ illæ, saltationes inquam, Herodem adduxerunt, En vt quod in malis boni vtcunque supererat, pudere illum desinere etiam docuerunt: En illecebram quæ nulla amplius honestatis & rationis vincula in mēre hominis salua esse patitur, nihil integriū profus relinquit. Iam vero prodeat hoc nostro tempore vel audacissimus quispiam saltationum patronus, qui multo minus mali ab illis esse metuendum nostris istis moribus contendat, neque adeò tantū illas nunc demum posse, vt oblati nunc perinde istiusmodi omne genus oblectamentis, nihil inde consecuturum ostendat, vnde & Dei memoria & sincerus timor aliquid detrimēti sit accepturus. Prostant nimirum exempla quotidiana quæ contrarium nimis reuincūt. Profanus ille Flaccus & vt nomine sic re ipsa Epicureus, quū sodales ad festiuos iocos ex suo ingenio inuitat, Nunc est bibendum inquit, nunc pede liberopulsāda tellus, & quæ similia passim apud illum extant profanæ latitiæ exhibendæ argumenta. Atque hæc illa est vita hominū libidinibus deditorum eademque opera omnē Dei timorem semel suis illis desultationibus proculcantium. Cōtra vero Sacrosancta Euangelij notitia lōge alios mores postulat, vtpote quæ certo nos
 quod am

quodam gaudio perfundat cuius illud omnino sit proprium, vt quicquid est vanitatis atque insanix illius sæcularis a nobis procul ableget.

Superioris capitis exempla quæ saltationem comitantur, minime omnium decere Christianos.

CAPVT VI.

EXpendamus verò paulo etiam pressius quid istud rei sit, atq; ad ipsas personas applicemus, vt semel cõstet ecquid saltationes illæ christianos deceant vel secus. Saltant scilicet viri, saltant & fœminæ. Saltant senes, saltant & iuuenes. Vnde fortassè colligendū videatur, vtcunque minus deceat vnos saltatio, alteros tamen perinde non vsque dedecere. Dicamus igitur primum de illis qui prouecta sunt ætate, & quàm illis male cõueniant saltationes atque motus illi liberiores, attendamus. Equidem etiam si apud prophanos illos apud quos nullus honesti sensus viget, nullus habeatur delectus ætatū in saltando, non dubitamus tamen eos qui ratione prorsus non destituntur facile nobis concessuros, minime omnium ætatem illam

iã vergentē decere saltationes & caturū iacta-
 tiones quæ illas passim comitatur. Siquidē
 ipse tum in illis naturæ habitus od otium
 & tranquillitatem quandam ipsos reuocans,
 extinxisse bona ex parte videri debet motus
 illos atque impetus superioris ætatis: neque
 adeo vetulo cuiquam aut etiam senescenti
 potest accidere, vt vestem deponat, atque pa-
 lam coram toto cœtu sese ad saltandi petulã
 tiam vsque demittat, quin omnino plusquã
 ridiculum se præbeat. Adeo ipse naturæ sen-
 sus minime omniũ esse saltationē in illa æta-
 te ferendã dicitur. Apostolus autem nomina-
 tim perstringens quid maxime illam ipsam
 ætatem deceat, vult vt senes Sobrij sint, vene-
 randi, temperantes in omnibus: at qui eius-
 modi virtutibus & saltatoriæ lasciuia om-
 nibus modis disconuenire certissimum est.
 Quod autem ad viros ipsos pertinere voluit
 Apostolus, ad ipsas quoque mulieres iam
 ætate prouectiores ex ipsius Apostoli mente
 referendum est, quum nempe illas etiam ve-
 luti exemplaria quædam moderationis &
 veræ temperantiæ esse iubet quæ præluceãt
 iunioribus, adeoque in omnibus præse-
 re vult quæ sanctimoniam deceant. Et sane
 illud veluti singulare esse debet operæ pretiũ
 anteactæ longioris vitæ in senibus, vt quò
 propius abesse se ab extremo illius spacio ag-
 noscunt

Non
 docent
 sanctorum
 saltatio-
 nis.

Tit. 2.

XXVII.

noscent, eò certius testificentur sibi iam cum istius vitæ vanitate commune nihil esse, seseque adeo illi tam serio nunciū remittere, quàm contra animis & pectore toto ad illam beatorem in cœlis adspirent, ad quã se iam iam admittendos gestiant. Decorum igitur illius ætatis est vt ferat secū suã quandam in rebus gerendis maturitatem, gravitatem in sermonibus, auctoritatem denique & dignitatem in omnibus vitæ exéplis. Iam verò fieri non potest vt cum illo ætatis senilis decoro concurrant motus & leuitas iuuenilis, qui nempe in saltatione notantur, quin eadem occasione in suspensionem reuocetur illa species grauitatis & incessus venerandi, quasi nempe iuuenilem adhuc amentia spiraret incõposita senectus. Neque enim tam parũ eos rationis habere suã illius grauioris ætatis iam cõuenit. Proinde in senectute saltationem plusquam indecorã esse euincimus. Senectutis porro nomine non ipsam tantum extremam vitæ lineam attingentem ætatem complectimur, sed, ex vsu scripturæ, ætatem eò vergentem, vt quæ sensim ex iuuentutis euripo iam quasi ad portum senectutis contendat. Videamus porro an saltare magis deceat adolescentiam quam senectutem. Et sanè illa ætas laxius aliquid postulare videtur, neque se tam arctis repagur

*De
Adulterio
Campa*

lis constringi sustinet. Hinc corpus ad mo-
tus illos liberiores vti pronum ita fere com-
paratum esse apparet, illinc vero mens ipsa
fluxa atque petulans vnam voluptatem am-
plectitur. Atqui vt certius ista de re iudiciū
fiat, corporis in iuuenili ætate habitū per se
non est quod moremur: quum illud neces-
sario non consequatur, vt quod quisque si
corpus respicias, præstare valeat, illud om-
nino ipsum capessere ius fasque sit. Super-
sunt nempe honestæ aliæ oblectationes qui-
bus corpus etiam exerceatur. At proinde mē-
tis ipsius imprimis ratio habenda est, vt quū
illam ita ferri ad voluptates per illius æta-
tis lubricum agnoscimus, tanto cautius
illi consulendum esse statuamus, ne vide-
licet ad saltationes vsque lasciuiat, quibus
veluti oleum camino superinfundatur. Ete-
nim si quis rem per se æstimet, sic habebit,
illam nempe lasciuiam iuuenilem inde om-
nino esse, quod in ista tanta naturæ commu-
nis deprauatione (quæ tamen omnes vsque
ætates comitari solet) vis illa quædam & vi-
gor innatus atque ad omne genus vanita-
tis & luxu procliuus tum temporis efferues-
cit plurimum, contra verò iudicium & de-
lectus in cauendis atque euitandis fla-
gitijs laborat in illa ætate ac tantum non
suffocatur. Iam vbi de morbo cui ætas illa
obnoxia

noxia est constat, quis non videt vnam omnino illius tollendi rationem superesse, non vt quiduis ipsi permittatur, quocunque ratem illam infœlicem fluctus atque tempestas libidinum furentium abripuerit, sed vt præcidantur illi semel vndiquaque & vela & funes, ne videlicet periculosus & extra remedium tandem etiam conflicteretur? Sic omnino est vsus apud medicos peritiores, vt morbis grauioribus seueriorem etiam curationem præscribât, idque eò magis quò affectus ægroti iam penitus in ipsius perniciem ferri ac quodammodo in ipsius salutem conspirasse deprehendunt. Hoc voluit nominatim noster Apostulus 2. ad Timoth. 2. Iuueniles, inquit, cupiditates fuge: vt & Rom. 13. 14. contra idem ille auctor est, ne carnis curam habeamus ad explendas ipsius concupiscentias: quod quidem manifestè inuertitur, vbi illi lasciuia iuuenili quasi scæna condecens saltationum & chorearum instruitur, non secus atque si hosti ipsi blandiaris, quem potius vix satis vnamquam omne genus austerioribus exemplis contuderis, profligaris, atque vt idem ille alibi de se loquens, ostendit, in seruitutem redegeris. Illa illa inquam ea est ætas quam sibi vnice peruertendam deposcit Satan, vt totus in illam ruens conquisitis vndique fœ

ditatum flagitiorūque lænocinijs, a quibus
 intutior ipsa esse solet, quantacunque potest
 impressione deiiciat atque peruertat. Iam ve
 ro in eiusmodi certamine vna salutis ratio
 est, quàm lōgissime ab omnibus illis copijs
 hostilibus subducere sese, vt contra si vel
 tantillū ad hostem accesseris, exerta noxa
 est. Omnino igitur ætas illa tanquam in to
 tius vitæ procinctu consistat oportet, quum
 videlicet prout ipsum primum impetum vi
 riliter vel secus exceperit, toto perinde reli
 quo certamine illa eadem sese habitura sit.
 Atque adeo vt vel hostis ipse non ita te com
 minus aggrediatur, fieri tamen non potest
 vbi semel nescio quam oblectationem ca
 ptaris ex eiusmodi lasciujs, dū nēpe carnis
 affectibus te dedideris, quin totus ipse per te
 vanescas, atque sæculum hoc quod in ma
 lo positum est, amplectaris, vnde tandem
 habitum etiam contrahas qui naturam per
 se iam deprauatam prorsus subieiusmodi iu
 gum mittat, quod deinde frustra te excus
 surum somnies. Vna igitur illa optima ra
 tio est, si, nihil esse tibi cū vlla eiusmodi
 pernicioſa voluptate debere in animum in
 ducas. Proinde inuertendum est omnino
argumentum quod ad vagantem licentiam
iuuenili ætati indulgendam afferri solet:
 { quum nempe eadem illa & mala & probra
 quæ

XXXI.

quæ saltationes omnino sectari ostédimus ,
 nihilo leuiorem inurant notam vni atque
 alteri ætati : siquidem vnum atque idem
 christianú nomen singulos vitæ presentis a-
 ctus complecti debere agnoscimus . Orna-
 menta porro iuuenilis ætatis ista verbo Dei
 traduntur , Modestia nempe atque animi 1. Pet. 5.
 submissio : item continentia atque temperã-
 tia : quibus etiam adnectit grauitatem alter
 Apostolus , cuius & exemplar esse Titum
 ipsum iubet . Atqui nihil ab eiusmodi vir-
 tutum exemplis remotius est , quàm si quis
 in medium cœtum sine vlllo metu vel pudore
 profiliat , vbi totus diffuat in saltationes,
 risus, & iocos immoderatiores. Faceſſat igitur
 fœdissima cohors voluptatum à nostra
 iuuentute: ac ne interea se inertem relinqui
 clamitet, virilia potius exercitamenta capeſſat,
 quæ etiam apud veteres illos Romanos
 vsurpabantur, quibus nempe compararent
 sibi vsum armorum, qui deinde suæ
 Reipublicæ vsui futurus eſſet. Vſus porro
 fracti illius motus pedum in saltando, ad
 mollium hominum tripudia & cathedras
 relegandus est, vt pote qui perinde fractum
 vel perditum potius animum reipſa declaret:
 quòd etiã ipſa quotidiana exempla æterno
 istius noſtri ſæculi opprobrio teſtantur.
 Quod ad iuniories tum mulieres tum' ado-

Tit. 2. 4.
1. Tim. 2
9.

lescentulas spectat, satis etiam constat quan-
tū repugnet omnis saltatio atque motus in
decorus Dei ipsius interdicto, quo illa-
rum ætatis & sexus honestè habendi retinē-
dique ratio traditur. Siquidem vt certiori-
bus modestiæ frænis cohibendas se norint,
tota illarum vitæ & morum institutio ad ser-
iam exhibitionem castitatis cum pudore ac
metu coniunctæ reuocatur. quod quidem
perinde est, ac si omnis saltatio & lasciuia
semel ac simul ab ipsis exulare semel iube-
retur. Prodit nempe in medium inter He-
rodus epulas saltatrix, sed quæ & scorti fi-
lia esset, & acceptam à matre educationem
toto impuditiæ vultu gestuque circumfer-
ret. Nam quid illam denique potuit pudere
quæ præcium damnatæ saltationis, caput in
illius gratiam eodem nomento præcisum
insignis illius Dei serui ipsa met illic ostētat?
Neque adeo quisquam tam horren-
di exempli sine horrore meminisse possit, qui-
que non & indignissimum illud facinus dereste-
tur, & in quavis adolescente cōtrarios pro-
fus mores optet ac requirat. Immo si quis in
puella gressum paulo adstrictiorem ali-
quando aduertat, aliquid etiam illic sub-
esse suspicabitur: extra choream vero saltan-
tem videre, amentia cuiusdam proditæ ar-
gumentum esse ducetur. Sensus enim ipse
naturæ

XXXIII.

naturæ hoc dicit, incompositum omnem motum sexum illum atque atatem prorsus dedecere. Iam verò quid potest afferri ad eleuandam illam indecentiæ & lasciuia notam, quum in medio cœtu & chorea saltitās adolescentula introducitur, quando vel extra choreā minimū quēq; istiusmodi motum in ipsa damnari solere ostendimus? Nimirum vel vnus tantum oculi hoc poterūt, vt illis testibus deprehendi sese motitans quæpiam vereatur, illud non obtinebit amplior illa adstātium corona, quæ multo magis & metum augere, & lasciuiam omnem cohibere debuerat? Decorum nempe honestæ adolefcētis in eo imprimis notatur, si vultu honestè demisso sit, si supercilio deiecto, si oré occulto. Adolefcētem bene moratam tradit Ambrosius, neque spectare ipsam, neque etiam spectari velle. Iam verò quū potest saluum illud decorum in illa extare, quæ in medium cœtum prodiens & frōte & vultu erecto, tibias diducat, corpus vniuersum excutiat, seipsam gyrando mille modis verset, ac tantum non pudorem omnem semel lasciuia indomita prostituat? Quis vero cui saltem mēs constet, non aperte actum esse de illa pronunciet, quæ tam indignè honori suo consuluerit, atque omnino ostenderit nulla se amplius modestiæ,

II. 3.

pudicitia, honestatis, pudoris denique vir-
 ginei lege vel conditione teneri? Vere enim
 illud dicitur, sermonem, risum, incessum re-
 tegere quid in animo lateat. Incessus enim
 in muliere inconstans & varius pro mode-
 sto & graui, ipsiusmet mulieris inconstan-
 tiam prodit, & de ipsius existimatione de-
 trahit. Sic Isaia^e seculo notantur mulieres
Ierosolymitanæ incessus immodesti, vultus
erecti, ceruicis intetæ, aspectus lasciuientis,
 cui etiam adiuncta esset perambulatio au-
 dax & assurgens, motitatio denique & agi-
 ratio corporis, cum quibusdã a pedibus cre-
 pitaculis: notantur illa inquam, vt argu-
 menta suæ temeritatis, vanitatis, impudici-
 tiæ, superbiæ, vt in quibus pudor extinctus
 esset, atque omnis honestus timor. Quid
 obstat igitur quin quum salatrices nostræ
 tales sese re ipsa exhibeant, nisi quod mul-
 tis modis sese proiectioris pudicitia^e etiam
 produnt, idem quoque de illis auctore Pro-
 pheta feratur iudicium? Ac proinde quantũ
 sui pudoris rationem habent, quæ melius
 audire volunt, tantum ab ista insanja certũ
 est fore alienissimas: quales superesse non
 paucas etiam speramus. Atque hæc quidem
 quod ad sexus vel ætatis discrimen. Iam ve-
 ro si de ipsis conditionibus & qualitatibus
quas vocant, agendum erit, illud perinde

comperietur, quo nempe quisque loco & dignitate eminentiore fuerit, eo magis a choreis & saltationibus alienum eum esse oportere: neque tamen illud eo sensu, ac si minus hoc ipsum in alijs damnaretur, sed quia quo quisque maior esset & conspectior, eo etiam ab illo moderationis omnis exemplū repeti iure oporteat. Sic olim, Romæ nimirū, in theatro saltare non ita improbatum fuit, atque si hoc idem honestæ alicui aut honoratæ personæ accidisset, consuli nempe vel prouinciæ præsidi, cui ignominia ac probro hoc idē cessisset: nimirū quod illæ personæ hoc suo nomini deberēt, vt in omnib⁹ certā grauitatē atq; moderationē exhiberēt. Vnde etiam apud Cæsarem delatus est Deiotarus ille Asiæ Rex, quod in conuiuio saltasset: quum tamen in illa ipsa Asia apud vulgus hoc omnino esset vsitatissimum. Neq; ab eo alienum est fortasse quod Michol Saulis filia exprobrat Dauidi, ipsum nimirum coram Arca saltasse, quasi videlicet minimè omnium sui illius Regij nominis tum rationem habuisset, quum illud ab eo tū fieret quod in nihili hominem cadere tantum posset. Captauit nimirum illum colorem mulier impotens magis quam imprudens, vt ex sensu communi illam marito notam aspergeret. Importunè quidē, immo & ca-

lumniose quum & illam Dauidis saltationem non cū suis circumstantijs expenderet, & ab exulcerato animo ob familiā patris de iectam & Dauidem illius loco a Deo euectum, illa reprehensio proficisceretur: vti satis ex ipsa Dauidis responsione constat. Iā si ad patres melioris in Ecclesia notæ veniendum est, extant canones concilij Laodicensi, quibus nominatim cauetur, ne quis eorum qui aliquam ministerij Ecclesiastici partem sustinet, aut ipse saltet, aut saltationi vlli intersit: eo sensu nimirum, vt illi ipsi primi omniū ab eo abhorrent, q̄ reliquis perinde in Ecclesia exosum esse debere ipsorum exemplo demonstraretur. Hoc enim viderunt prudentes homines atque illi nominatim qui luce spiritus Dei præditi erāt, dandam illis operam esse qui virtutem & integritatem præ se ferrent, ne vlla istiusmodi leuitatis macula ipsorū nomini aspergeretur. Ergo ex superioribus illis hoc conficitur, nepe quum saltationes & tripudiationes atque luxus nullam aetatem, nullam personam, neminem denique qui probus honestusque censerī velit non prorsus dedeant, neminem igitur non dedecere, nisi fortasse aut pueros illos circumforaneos a quibus ducitur comparatio per occasionē in notatione ministerij Baptistæ & Christi

in

Euangelio, aut denique insanos quoslibet
& proiecti pudoris, & qualem se nemo etiã
qui talis sit, tamen haberi velit.

*Scopum saltationum ferè vnum esse spe=
Etantium oblectationem.*

CAPVT VII.

S Altatur verò, vt nostri volunt, ad oble-
ctationē non ipsorum tantum qui salti-
tant, sed & reliquorum qui solent eiusmodi
rebus delectari. Nempe eò pertinuit exē-
plum impuræ illius Salomes Herodiadis fi-
liæ, quum in medium cœtum saltabunda
profiliret. Sic etiam nostris moribus, post
mensas & conuiuia nisi fortè comici intro-
ducantur, saltatio quasi secunda quædam
mēsa apponi solet. Atqui frustra inde à quo-
quam delectatio captatur. Quis enim alium
potest ferre ita ad actum illum insanientem
(qualis ex motibus saltantium iam à nobis
notatus est,) qui non eo ipso satis testetur se
verò non minus vanum adeoque merã car-
nem esse, qui nempe rebus ab omni hone-
state alienis & prorsus fœdis adhuc animū
adiiciat? An non vero hoc agere, est mali
potius affinem esse quàm censorē? Et quan-

tulum est interuallum in vitiorum delectu vel disputatione, inter eum vel qui ipse peccet, vel qui peccantem ferat, atque tacens in illius mores consentiat? Vnde etiam apud nostros illos maiores & illi cęsoria Ecclesię nota carpebantur, qui vel theatra ipsi adirent, vel ludicris quę illic edebantur spectaculis animi causa, delectarentur. Omnium verò illud est indignissimum iuxta atque intolerandum, vt quispiam nominis christiani in mediam aulam ipse prodeat, illic notantibus omnium oculis studio atque arte magistra pedes motitet, gyrum intorqueat, saltum illum quem à capreolis didicisse videri volunt, exprimat, reliquam denique agitatoriam scenam exhibeat, atque hoc totum ad oblectationem adstantiũ comparatum esse dicatur. Cedo enim, annon hominem christianum deceat in cętu maximè tanquam luminare quoddam, vnde quaque veluti radios quosdam emittere, ex quibus fulgor ille vocationis christianę emicet, qui quidem torus cęlum spiraret, cui terra cœnum vt sordeant, in cuius & gestu & sermone nihil extet non compositum & ad ædificationem comparatum, à quo nihil prodeat quod illos oblectet, qui plus satis sanctissimum illud nomen suam vanitate dedecorant? Cõtra verò ita se

se producere, saltare, tripudiare coram omnibus & quasi theatro se dare, mimorum est vel ludionum: quòd quidem hominum genus in omnibus bene constitutis ciuitatibus semper habitum est infame, atque illi iudicati quasi prostiruti homines pudoris, qui se ipsos ita palàm in publicum ad aliorum oblectationem ipsi nullo delectu vel discrimine exhiberent. Fuit quidem apud Græcos saltationis cuiusdã genus quod Πυρρική nominarunt, quàm armati saltabant vel ad ostentationem quandam virtutis, vel ad exercenda sub armis corpora: à quo tamen honesti viri in promiscuo cœtu abstinuissent: quum potius educendos curarēt vt plurimū ex ipsis carceribus reos quosdam capitales, quibus pœnæ nomine Pyrrica in theatro saltanda mandaretur. Itidem etiam adolentes puellæ quæ & psaltria & cytharistria erant & saltatrices, hoc inquam genus erant ancillæ quæ turpes illas artes addocebantur, vt in licitatione essent vendibiliore apud illos qui ex rebus istiusmodi delectationem captabant. Interea tamen tot illa cytharistriarum & saltatricum nomina nunquam non apud honestas & graues personas male audiebant. Proinde omnis ille gestus atque agitatio saltatoria nihil habet honesti, seruilis est & indigna liberali homine

apud Græcos
quæ sub
Iulio Cæ
osa.

& ingenuo nedum christiano, quod quidem tantum repugnat cuilibet leuitati atq; vanitati, quantum in sese omnem integritatem atque virtutis commendationem completitur. Neque adeo inter nostras saltatrices & Salomen Herodiadis, si casum Ioh. Baptistæ excipias, multum interesse deprehendes. Et tamen hoc illa ab illaudatissima matre didicerat, nempe vt oblectandis aliis in medios cœtus saltans insiliret. Atque vt finem faciamus istis, audiamus semel quid Apostolus pronunciet de sermonibus etiam facietis & ad delectationem quandam comparatis. Neque obscœnitas, inquit, neque stultiloquium, neque dicacitas, quæ non conueniunt, inter vos nominantur. quibus verbis omnino perstringit illum quemlibet sermonem qui alioquin saltem habet, & acumen quoddam præse fert, & risum excitare solet. Quod si ad verba vsque præcisam esse voluit Dei spiritus nostram licentiam, quid de gestibus insolentibus & impudicis sentiendum est, quibus sese christianus homo in histrionem transformat, scilicet vt miserè circumspectantes delectet? Accedit & illud, quod certatur etiam in illis motibus quasi de re iusti cuiusdam momenti, ecquis nēpe agilius, id est indignius sese cōtorserit, vt palmam referat operosioris infaniae

Eph. 5. 4.

Quintus

Uxor

liber

uxor

uxor

uxor

uxor

uxor

uxor

uxor

uxor

XLI.

sanæ. Atque hîc ille est saltationis vsus & præcipua commendatio.

Soni & numeri à quibus saltationes quasi motus vitales ducunt.

CAPVT VIII.

Est vero & illud quasi ex ipsa saltationum natura, nempe quod eduntur illæ ad numeros & cantus & vagos, & lasciuos, & impudicos. Qui enim illis adaptantur numeri eiusmodi ferè sunt, & ex vulgari aliquo sono repetiti. in summa meræ sunt ineptiæ & illecebræ procacitatis: vnde omnino iam ad rem ipsam semel damnandam fatis superque argumenti esset. Siquidem totum illud ex diametro repugnat illi verbo Dei, quo nempe sermone etiã quouis otioso nobis interdictum est: cui etiã respondet illud Apostoli, vt & sermo ipse noster ita insti-
 tuatur, vt ne quid a nobis audiatur quod nõ
 suo sale conditum sit ad mutuam adificationem: adeoque quum de honesta animorum imprimis recreatione agetur, ad quam Musice referri solet, adhibeatur tamen & illic sermo Christi inhabitans in nobis copiosè cum omni sapientia, qui suggerat psal

Eph. 4.

29.

Colofs. 3

16.

mos & cantiones spirituales cum laudibus atque gratiarum actionibus. Atqui non in vna tantum vanitate carminū saltatoriorū malum ipsum consistit. Nam præter ipsam illorum in sese vanitatem, audiuntur & illic impudicæ voces & spurcæ omnino, atque adeo lupanar quoddam vocale illic instruitur: sic inquam pleno ore, gestu impudico, strophis & antistrophis istiusmodi cantiones intenduntur, vt quo turpior quælibet allata fuerit, eo maiorem plausum ac strepitum excitare soleat. Atqui tātum abest vt christiano cū eiusmodi fœditatib⁹ debeat esse comune quicquam, vt contra nunquam satis operam dare possit, vt os purum teneat quantum in ipso erit ab omni sermone fœdo spurcōue, vt non modo scortationem oderit, sed & impuritatem in genere omnē, adeo vt neque nominetur quidem ab illo, neque apud illum. Etenim cui os eiusmodi vermibus ebulliat, cor ipsius intus illis scaturire primū manifestum est. Atque vno verbo eo res redit, vt tot illi & gestus & motus & voces fœdæ atque damnatæ, mera quædam ostentatio atque ebuccinatio fecis intus latentis cēsenda sint, quasi nō secus atque Sodoma & Gomorra scelus suum ipsi met illi traducerēt. Et tamen ista omnia ita saltationem constituunt, vt tanquam partes
 quæ-

XLIII.

quædã vitales, atque vel ipsum ἔμφυτον θέλημα
 corporis ipsius dici possint, ex quo videlicet
 omnis illarum vis pendeat: vnde aliquando
 tandem quid de saltatione sentiendum sit,
 colligi potest. Neque vero illi sunt audien-
 di, qui pro cantionibus obscœnis sacras &
 ad Deum laudandum comparatas reponi
 posse contendunt. Etenim si de Deo laudã-
 do eiusque prædicandis beneficiis ea qua
 par est reuerantia ageretur, facefferet statim
 gesticulatio omnis, & mimica ars illa tota
 atque ludicra & lasciuia momento citius con-
 cideret. Exularent, inquam, tripudia &
 choreæ, quandiu rebus seriis & sacris con-
 cinendis vacaretur. Quod si contra sacra
 prophanis & sancta impuris confunderen-
 tur, vt, verbi gratia, ad sanctam melodiam
 turpes & obscœni gestus exprimeretur, hoc
 verò quid aliud esset, quàm sacrosanctum
 Dei nomen quasi ludibrio exponere, & lau-
 des ipsius quarum dignitas satis agnosci nõ
 possit, lasciujs & intolerandæ proteruiæ
 subiicere? Proinde fieri non potest, vt quæ
 ad Dei gloriam pertinent, ad choreas & sal-
 tationes applicetur, sine ipsius nominis Do-
 minii quasi suggillatione & prophanatione.
 Quod autem affertur à quibusdam, non senu
 per exigi saltationes ad cationes articulatas
 & vocales, sed ad musicorum instrumento

*Inno. uel
 eis ap. vni-
 de homin-
 delectatio-
 & subleua-
 q. v. v. l. v.
 D. q. i. t. m. m.
 imp. i. t. o. r.
 ad. s. i. f.
 u. i. c. i. o. n. e.
 a. b. i. t. u. m.*

obi.

sonum, illud ad eleuandum vitiū ipsum nullius est momēti. Siquidē instrumēta illa musica perinde exprimunt auribus illas ipsas cantiones, vt quæ vulgo detritæ sint atque ipso vsu iam sensibus traditæ: imo vero cōcentus ipse instrumentorum venenum illud mellitum tanto perniciosius maiore etiam cum delectatione infundit. Quod si musicum instrumentum nullam certam cantionem editurum est, tamen hoc etiam vitij suberit, quod dū aures nulla delectatione affectæ pulsabuntur, mēs ipsa interea nullum inde fructum collectura sit: quum satis absurdum, si christianus homo vlla eiusmodi re delectetur, cuius pars nulla quodam licet, pertineat ad animū. Atque in summa tonus ille musicorum instrumentorum eò tantum spectabit, vt illo impellantur homines ad motus & gesticulationes indecoras ac pudendas: quoquidem nihil possit dici alienius à musices, rei nēpe honestæ atque liberalis vsu legitimo, qui sane Dei gloriam vnicè spectare debet, vt pote in eum finē ab ipso hominibus collatus, vtcūq; si ad honestā etiam animorū delectationem referri possit. Quamobrē vera musice Dei vnius prædicandis laudibus consecrata maneat, quemadmodum extant in eam rem Davidis atque aliorum Prophetarum exempla, quæ
nos

nos etiam ad illud idem præstandum cohortantur. Quod si quis ab illis ipsius ingenuis natalibus ad seruilem & pudendum rerum turpium concentum illa abuti aufit, quo nempe homines ad saltationes & proteruiam omnem incitentur, corrupti pollutique insignis illius Dei doni reatu se teneri agnoscat.

CAPVT. IX.

Quid efficiant saltationes prenotatur.

Porro ad reliqua vitia quæ saltationi adhærent, summum quoddam illud censeripotest, quod illic & viri & mulieres cõmiscetur: atque id tam certo atque infœlici vt plurimum euentu, atque tam apertis obscantatis & fœditatis cuiusdam notis, dubitari vt nullo modo possit, quin ipsa Saltatio vel eo vno nomine ad Satanam auctorem referenda sit. Quum enim ille in eo totus sit, vt quacunque occasione nos semper illaqueet (neque vero ad illud obtinendum vnquam illi desint occasiones) tũ vero eò primũ omnium vnumquemque impellit, vt ludo sese dedat atque voluptati. Quandiu enim quisque distrahitur iusta aliqua occupatione, continet ipse sese quodammodo. Contra vero vbi vel

tantillum ad ocium sese contulerit vt ludis
 vacet atq; delectationibus: ecce tibi illū per-
 inde fractum, elumbēq; redditum, ac si quis
 miles in hostem comparatus, ocio statim ac
 securitate diffluet. Illud inquam est ho-
 stis istius nostri artificium, ex quo semel à
 labore ad otium ad quod nimis proclives
 sumus, nos traduxit, vt illa iam veluti fene-
 stra patefacta sibi, hinc atque illinc insinuet
 suas pestes & venena quæ ocio atque lu-
 xum comitantur: imo vero vltro etiam in-
 gerat omne genus voluptates: sed illas eius
 modi, vt eò omnino spectent quò ipse mise-
 ros tandem adducere cogitat. Quum enim
 non ignoret eam plerisque speciem cuius-
 dam integritatis inesse, vt non ita temere se
 à Dei timore abduci sinant, satis etiam no-
 uit non esse illis primo statim obtrudendum
 peccati quasi vultum, vtpote a quo primo
 quidem occurſu penitus abhorrent, neq;
 vt est apud Poetam, repente turpissimi eua-
 derent. Ergo vt eo tandem perueniat, pede-
 tentim procedit, atque obiecta primū dolci
 voluptatum esca, tantundem de Dei timore
 subducit sensim, ac tandem sine magno co-
 natu miseris implicat atque allicit. Inde est
 quod apud Apostolum aulicæ illæ Pharao-
 nis deliciæ peccati commoda nuncupantur.
 Etenim illæ ipsæ omnino sunt quæ peccato

Heb. II.
 25.

materia subministrant, vt ipsis immerfus animus metum Dei omnem facile extingui in sese patiatur, & contra vitia omne genus illuc velut agmine facto concurrant, retuso iam ab ipsis voluptatibus cōscientiæ aculeo. Tandem igitur istis accidit quod pressis siti, a quibus quicquid occurrit potandum ita si nē delectu hauritur, vt neque vitiosum liquorem, neque adeo venenū si quod admistum sit, aduertant. Sic igitur viam sibi sternit Satan, neque se operam perdidisse sentit, vbi vel primas cupiditatum faces accendit, vel prauos quoslibet motus illecebris ad eam rem comparatis, vtcunque non statim flamma ipsa prodeat. Hoc enim iam habet ex illis infelicibus initijs, vt & cordi letalis arundo infixā sit, & fœdata ipsa mens sit coram Deo. En igitur quā res sit plena periculi, vbi quispiam indulget primū sibi, vt tempus in otio & voluptatibus traducat.

Iam verò vbi oblectationis captādæ causa viri cū mulieribus conueniunt, tum demum longè certius instat periculum. Quum enim vir & mulier testæ cuiusdam instar sint & confractæ & quæ vix integra haberi tractariue possit, quid fiet si propius committantur, quā vt Satan vno ad alterum conterendum, momento abutatur? E

XLVIII.

mulierē, & mulier virū mutuū sese contuēdo, flabellum Satanæ suppeditant ad excitādam concupiscentiam: neque faces vtrinque defunt, neque illi in amore duces oculi, quibus nempe pectora vtrinque prauis correpta affectibus succēdantur: vt omnino occurfus illi nominatim in saltatione vix aliud quam exertā noxam præse ferāt. Alio quin enim conuenire viros & mulieres multis honestis de causis ius fasque est, dummodo videlicet & occasiones sanctæ sint, & quæcūque ad decorum Christianū retinendum faciunt ita obseruentur, vt totidem etiam sint aduersus omnes Satanæ insidias appositæ cautiones. Sublatis vero eiusmodi cautionibus, fieri non potest vt tutiùs inter se conueniant viri cum mulieribus quod ad affectus animorum, quàm vbi à contagio periculum imminet corporibus, si quidem promiscuè sani affectis vtantur: quum videlicet promptius nihil sit, quam animam momento igniculos affectuum quasi tela excipere, atque ex illis flammā letalem cōcipere. Omniū vero illud est vt perniciosissimū, ita cauendum omnibus modis, ne videlicet cætus illi virorum & mulierum ex voluptatis & lasciuix mutua condictione oriantur cū licentiosa quadam familiaritatis captatione, vt plurimum caro illis in-

centiuis

XLIX.

centiuis gestit, postquam & lauté saginata est, & vna omnium fere mens est post epulas exhibere sese vt moris est, & in iocos atque hilaritatem sese penitus effundere. Tùm videlicet patentissima Satanæ ianua aperitur, tùm illi omnia quasi ad arbitrium cedunt, vt ex oculis in intima vsque pectora flammæ eiaculetur scandalorum, subducto semel omni metu & pudore per illam licentiosam conuentionem, obductis vero laqueis & pedicis voluptuosis, in quas sese veluti contento gressu immittant, quacûque infelices animas impetus cupiditatum trãuersum rapuerit. Ne accumbas, inquit ille, Eccl. 9. mulieri maritatæ, neque cum ea conuiuij occasione symbolum committas: ne forte ad eam animus inclinet tuus, & affectu tuo in perniciem prolabare. Quod si ne illic ad siedere quidem caret periculo, quid & miscere iocos, & lautius epulari? Atque ea fuisse videtur causa quæ Dinæ sancti patriarchæ filia tantum attulit incommodum. Male scilicet curiosa bene alioquin educata virgo sibi satis non cauit per occasionem inuisendorum vicinorum, quin in medios ac promiscuos virorum ac mulierû cœtus vsque profliret: illic vbi oculis hominû videndâ se præbuit, illic adiit iacturam pudoris. Hoc nepe operæ pecium est eiusmodi cœtuû, qui

quidem vnus voluptatis gratia institui so-
 lent. Iam vero vbi in illis non oculorū tan-
 tum sed & sermonum cōgressus habentur,
 atque illi minus & puri & casti, imò vbi e-
 tiam rebus fœdis & lasciuis omnia perstre-
 punt, quid hoc aliud est quam quod dici
 solet, oleum addere camino? Nemini iam
 non satis constat quàm facile corrumpant
 mores praua colloquia. Ex illis enim vel
 momento prorepat virus. Atqui si etiam ex-
 cipiuntur imo & captantur cū certa qua-
 dam delectatione, fieri aliter non potest,
 quin in intimum vsque pectus peruadāt at-
 que illud ad prauos appetitus impellant. In-
 de est quod Apostolus ita præcisè admonet,
 vt ne nomina quidem ipsa rerum turpium
 inter nos audiantur, ne quā videlicet ex no-
 minis, occasione vel scintilla excitetur quæ
 ad affectus vsq; sensim erepat, quibus ab eiuf-
 modi igniculis nihil vnquam tutum satis
 esse possit.

Quod si in istis etiam congressibus vbi
 omnia ad voluptatem comparantur, iam e-
 tiam inter se familiarius agant viri & mu-
 lieres, ac mutuis iam contactibus, osculis,
 amplexibus, & reliquis illis vneris artibus
 vtantur, tum demum iacta est alea. Tum
 proiectus est pudor, singulare illud mulie-
 bris præcipuè sexus ornamentum. Tum ma-
 lum

lum ipsum apertè grassatur, deiectis videlicet castitatis propugnaculis, prauis nimirum affectibus ita licentiosè vagantibus. Quemadmodum enim momento citius sulphur igni admotum succenditur, sic illæ etiam corporum ita male affectorum commisiones quanuis eminus primum fiant, mutuas faces conferunt, quæ sensus omnes vt occupant ita etiam inuertunt: neque non sinistro & pernicioso euentu ista vt plurimum admittuntur. Tum inquam affectus illi libidinum intenduntur, vbi iam veluti conscijs manibus conuentum creditur, vbi oscula & quæcum illis hærent internuntia blanditiæ veluti sponiones mutua propiorum etiamnum complexuum decerpuntur, adeo vt leuiora illa cogitationum initia ac veluti semina in speciem tenuiora, mutua illius præfationis occasione admotis iam vltro citroque flammulis in turpes & obscænas libidines eruptura sint tandem ac tantum non perruptura, nisi Dominus ipse singulari sua prouidètia nascens incendiū anteuertat. Sic nempe gliscere peccatum solet. Sic astus suos intendit Satan, vt prauas illas cupiditates exfatiet. Ac proinde non possumus ipsi satis vndiquaque circumspicere, ne quæ videlicet cessando intercipiamur. Nullum inquam periculum contemnendum est vnde-

cunque appareat. Neque etiam aut illud le-
 uius habendum est, aut nostris viribus
 confidendum, aut modo ad actum vsque
 non progrediamur, malum ipsum eleuari
 posse existimandum est. Siquidem eiusmodi
 cogitationibus lactare nos solet atque adeo
 fascinare impostor ille Satan, vt omnem ma-
 li sensum ac delectum sensim subducatur: nē-
 pe vt nihil minus quam quod res est perui-
 dentes, nos eamus perditum. Etenim nul-
 li non pertimescendum est periculum, vbi
 vel tantillum sentimus nos allici ad malum,
 ad quod plusquam procliuēs natura sumus.
 Tenendum potius illud dictum apposite,
 ex minima quauis scintilla magnum e-
 riam incendium enasci solere: at proinde
 nos tam facile oblata quacunque occasione
 posse corripī, vt vel oculis temerē coniectis
 ingens aliquod damnum accipere possimus.
 Vires autem nostræ ex sunt scilicet, vt dum
 nos satis aduersus instans periculum fortes
 & confirmatos somniamus, nobis ipsis im-
 ponamus plurimum. Etenim si propius ali-
 quādo cōgrediatur affectus ille innatus qui
 se non ita facile cessurum simulat, nihil hoc
 aliud erit quam proditori aurē accommo-
 dare: te enim plusquam sponte ad malum
 rapi, at nunquam sponte ab eo auelli senties.
 Caue igitur existimes te tam facilē illud ex-
 cussurum

cussurum, quod semel volens iugum subie-
 ris, quin potius nouis subinde laqueis
 te ipsum artifex Satã induet vt tũm omnino
 illud Poëtæ tibi cõuenire sentias, liber sum,
 dic age, non quis, vrget enim dominus mē-
 tem non lenis, & acres subiectat lasso stimu-
 los versatque negan tem. Quod autem ad-
 futurum Deum tibi in eiusmodi casibus pol-
 liceris, dum videlicet præscriptam ab ipso
 non insistis viam, frustra fit. Qui enim amat
 periculum inquit ille, in illo peribit: aliis do-
 cumento futurus quàm iusta sit illa cõfiden-
 tiæ pœna. Nunquid accipiet vir ignē in sinũ
 suum inquit Solomo, & non comburen-
 tur ipsius vestimenta? An ambulabit vir su-
 per prunas, & pedes eius non comburen-
 tur? Prudentes nimirum sibi plurimũ diffi-
 dunt, & quod in causa contagij ptopter mor-
 bum corporis fieri solet, quantumcunque
 possunt procul abscedunt ab omni pericu-
 li specie, ne longe certiore contagio ap-
 petantur. Porro maximè omnium fallimur,
 si actus tantum prauos cauendos esse iudi-
 camus. Vt enim actus aliquis impudicus
 re ipsa non subsequatur, immunis tamen à
 peccato non est qui in sese circumfert ap-
 petitus adeoque motus prauos, & qui non
 respondent illi puritati quàm vt Deus le-
 ge sua præscribit, sic & illius vnus idoneus

Prou. 27.

cognitor ipse est. Quod si præter affectus iam minimè integros, cupiditates etiam ipsæ præcipientes ferantur, & voluntatē & desideria carnis secum abripiant, omnino corā Deo totum illud mera scortatio censebitur.

Qui intuitus fuerit mulierem ut eam concupiscat, iam adulterat eam in corde suo, ait ipse Dominus. Proinde ubi de fugiendo periculo agitur, non satis est si quæ malum ipsum propius contingūt, caueantur, utq; peccatum actuale quod vocant, euitetur, verum etiam vitandum est quicquid omnino spectat ad fodendum fouēdumque ignem illum cupiditatum qui nobis semper insidiatur & inhaeret. Imo non erimus etiam ipsi à culpa immunes, ubi nos quidem illum ipsum ignem cupiditatum in nobis non perferimus, si tamen occasionem alteri dederimus qualiscunque vstionis. Videndum enim erat ne & alter factō nostro incideret in periculum: adeoque Domino ipso auctore melius ageretur nobiscum, si mola asinaria ad collum appensa in profundissimū mare submergeremur, quā si illud admitteremus unde occasionem peccandi alteri cuiquam obtulisse dicamur. Quæ quidem si satis ex merito expenderentur, reuocaret nos ad cor tandem aliquando, & inter tot periculorum fluctus & procellas cautos & atten-

tos redderent. Quoties enim fieri potuiffet existimamus, vt virgo etiam honesta & bene morata, & quæ vel ad lupanaris nomen primò cohorruiisset, ex occasione in quosdã deinde cœtus vel sermones impudicos sua quadam temeritate incidens, irretita fuerit imprudens Satanae laqueis, atque inde pudoris naufragium adierit?

*Effecta, incommoda, damna saltatio-
num.*

CAPVT. X.

IAm vero ad ipsas saltationes de quib⁹ instituta erat, reuertatur oratio. Illud ergo posuimus, saltationes a Satana nominatim inuectas esse vt incendiarium instrumentum, quo nempe cœtus hominum inter se tum pudendis cupiditatibus, tum etiam scortationibus probrosis penitus conflagrarent. Quæ enim singula tantùm damni possunt solentque afferre, vti nimis ordinaria sunt earum rerum exempla, quum simul omnia in saltatione ita concurrunt, vt tum etiam captentur occasiones voluptatum atque totis medullis excipiantur, quid possit inde mali consequi, res ipsa nobis tacentibus per se restatur. Quamobrem saltatio e-

tiam utcumque definiri potest, pharmanon quoddam ex omnibus venenorum speciebus auctore Satana cōfectū, quod semel exhaustum intima vsque tētat præcordia, Dei metum extinguit, turpibus animum affectibus succēdit, aures, oculos, sensus denique singulos fascinat atque eousque interuertit, ut quasi omnes simul ad inuehendum importandumque in animam peccatum conspirent. Saltatio mare quoddam est in quo anima plenis libidinum velis, liberrimo cursu raptata circumfertur. Illic commercia virorum cum mulieribus ita vigent, nusquam ut ad sese mutuo illectandum plus artis operæque collocetur. Illic omnia circumsonant hilaritate licentiosa, quæ & auribus captatur & oculis, & remoto omni pudore, per medios ingerit sese, plerisque fortasse aliàs tum viris tum mulieribus vix ausuris quicquam quod amatoriū aliquid resiperet vel summis labris mutire. Contactus item indecori qui aliis in congressibus locum inuenirent nullum, in quibus æditui pudor castitasque starent, hinc contra ædituis istis extra limē ipsum iacentibus prorumpunt, & in ipso procacitatis & lasciviæ regno, obscœnitas atque proteruia suam licentiosissimè tyrannidem exercent. Oculi porro ibidem liberè vagi in quascunque libuerit infiliunt,

siliunt, coniugem è manu mariti, virginem
 è matris gremio ex arbitrio libidinis licitan-
 tur: accedunt deinde manuum connexio-
 nes, oscula in propatulo, tanquam mutua
 quædam subsequentiū libidinū sponsio-
 nes. Utque adolescentes illic nominatim
 nihil reliqui faciunt suis tūstrophis & gyris
 ad summam quandam propensionē erga il-
 las exhibendam quas in eum finem in salta-
 toria scæna decerperunt, sic neque illæ
 quoq; suo modo sibi deesse solent, quin &
 suas strenue partes expleant. Ac ne in ipsis
 diversis saltationum speciebus hæreamus,
 quæ hodie *volta* (ex Italico fortasse vel
 barbaro *vertendi* vocabulo) nuncupatur, ita
 saltatur, ut quæ ad illam adhibentur, attol-
 lantur eo vsque, ut oculis adstantiū post posi-
 to omni pudore ad tibiæ & crura vsq; fere ip-
 sæ retegantur. Singularis autem illa quæ &
Balli nomine à græco Βαλλιζειν designatur,
 tot habet sua periodia, accessus, contractio-
 nes, saltitationes, duplicatas tripudiationes,
 totidem ut illic extēt internuntij affectuum
 veluti abreptitiorum & moram vix feren-
 tium. Afferunt denique singulæ species sal-
 tationis quoddam peculiare suū lænocinium.
 Neque interea tot insolentes gestus sine cla-
 moribus & quibusdam euantium vocibus
 transmittuntur, ut schola quædam totius in

sanæ upluptatis illic aperiatur. Imo vero ad
 sonos vocales accedēt & modi & strepitus in-
 strumentorum muscorum, quorum quum
 nonnuquam vsus in bellis esset Aere ciere
 viros Martemque accendere cantu, nunc
 contra prorsus adhibentur ad excitandam
 lasciuiam, accendendas cupiditates, obstru-
 endos sensus, dementandas mentes, metum
 omnem cogitationemque numinis tollen-
 dum, atque vno verbo, iucundo quodam
 melle soporatum venenum propinandum.
 Tandem vero vbi plus satis saltatum erit,
 tunc iam abest vt postremus illius insanæ co-
 medicæ actus exactus sit, vt contra saltatio
 partes ipsas quas primum commisit, tum tã-
 dem veluti noua gratia inter se conciliatas
 admoueat propius atque aperte tamen, &
 mutuis alloquijs deuinctas retineat. Et ad-
 huc quæritur aliquis color tot damnatis ge-
 stibus motibusque excusandis, quum ipsum
 adeo Satanam artificem totius impuritatis
 cum sua Italia (miserrima isto seculo harum
 fœditatum obstetrice) ipsum illum inquam
 Satanam omnes hîc suas artes, se seque adeo
 totum expressisse negari non possit? Atque
 hoc viderat mens illa Chrystomi longe
 prouidentissima, quum saltationes & cho-
reas vera Satana illectameta, lenocinia, & ve-
nesicia iam pridē in media ecclesia detestare
 tur.

tur. Durè in speciem à tanto viro ista dice-
 bantur: sed ita tamen se rem habere agnos-
 cet, quisquis ipsam rei veritatem expendet,
 vt ad vnum illum verum ac præcipuum om-
 nis luxus & sceditatis auctorem saltationes
 referarur. Etenim pro illa nescio qua oble-
 scatione quam illic carpere se somniant ma-
 lesani plerique, totus ipse Satan gestit præ-
 gaudio dum ita faciles omnium animos ad
 induendos sibi libidinum laqueos, non se-
 cus atque hinnuleos in retia ruentes experi-
 tur: immo ille ipse vt auceps dolosus inflat
 ipsemet tū tibias idēque omnia illa musica
 tympana pulsatur, vt illo suo strepitu male fe-
 riatas animas & vagas stupefaciat, suisque
 illecebris irretitas peruertat. Proinde to-
 tus ille saltantium & circumcrepantium
 strepitus nihil aliud est re ipsa quā ostentatio
 quædam triumphantis Satanæ de totidē a-
 nimabus euictis atque sub iugum cupidi-
 tatum missis: non secus atque Lyfandrum
 lacedæmonium muros Atheniensium sub-
 bruentem tibias quoque & cantū & ad-
 iunxisse simul legimus, vt victoriam super-
 bius ostentaret. Quod si quis obiiciat fieri
 vix posse, vt idem sit tamen omnium ita in
 speciem insanientium animus, neque adeo
 singulos perinde Satanæ artibus obnoxios
 reddi: equidem siquid illic est minus mali,

ad ipsam mali naturā non est referenda est. Perinde enim aperta est noxa, neque vni aliis fortiores per se censendi sunt, vt ab eiusmodi lænociniis non superentur. Adscribendum verò potiùs illud est tum vni Dei miserationi, quæ nonnullos subducit etiam ab incendio communi, & quæ in electorum suorum salutem nullibi non excubat, tum etiam perpetuo illius prouidentia nutui, quo vno fit vt ne quiduis etiam liceat impurissimis quibusque, ne videlicet momento susque deque in ipsa societate humana omnia plusquam ferinum in morem permisceantur.

Quaquam si vbi a saltatione reditur, explorari tū posset quomodo integerrimus quisque inde pedem referat, vix vnus vel alter reperiretur, cuius non cogitatio saltē aliquā etiam libidinis punctiōnem senserit: non secus atque ijs fit, qui quum per medias flammās peruaferint vel profundiore cœno demersi fuerint, vix ac ne vix quidem non ustulati aliquantum aut cœnosi inde resilerint. Atqui vel minima affectus impuri labes tantundem de vera puritate detrahit coram Deo. Verum enimvero vt pauculis quibusdam res nō pessime prorsus cesserit, quotusquisque tamen ex maiore saltantium turba non igne illic accenso plus satis incallescit?

leſcit? Ex quo ſane quid de ipſa rei natura ſentiendum ſit non minus certo colligitur, quam de morbo contagioſo iudicari ex eo ſolet, quod plures illo infecti per cōtactum etſi non omnes ad vnum, dicantur. Et vbi de periculo quæri ſolet, illud quod vt plurimum accidere ſolet, etſi non omnino perinde ſemper, imputatur. Neque adeo perito nauæ vt nauim ad Syrtis appellat perſuaſeris, etiam ſiquendam illinc ſaluum euaiſſe conſtiterit. Atqui plus ſatis iam eſt demonſtratum quæ noſtra ſit ad malum procliuitas, cui coercendæ nūquam eſſe pares poſſimus. ſtatuamus igitur quod res eſt, omnes omnino ſaltationum iſtarum ſpecies totidem eſſe malorum irritamenta, ac proinde omnibus modis eſſe nobis fugienda.

Atque illud non ad eos tantum ſpectat qui ipſimet illic in ſcœnam prodeunt: nam & eos qui illic adſunt, certum omnino damnum etiam referre compertū eſt. Siquidem vt mulieres illic obiectos habent virorum ita ineptientium motus & tripudia, ſic vicifſim & viri muliercularū & puellarum impudentiam laſciuiæ & inſolentiæ plenam illic contuentur. Et quis illic eſt aurium quis oculorum vſus, quibus nempe organis Satan omnium maxime tūc abutitur inter miſeros illos otio exultātes, & cerere & Baccho diſtētos,

tas, atque immodico luxu gestientes. Equidem intercidet nunquam memoria feralis illius Herodis conuiuij, in quo tamen ipsum saltasse non legitur. Sed heu plus fati fuit quod miser ille ita nescio quomodo in saltatriculam comptulamque Herodiadis filiam intendit animum, vt ex illò iam præcipiti se ruina traxerit ipsius mens, quæ utcunque ad illud vsque tempus ipsi constisse videri poterat.

Erat nempe scortillum illud Herodis ipsius ex fratre neptis, atque illius Herodiadis filia, quam à Philippo fratre abductam incestus Rex ipse pellexerat: vt vel illud spectaculum cuius barbaro horrorem potuerit incutere. Et tamè Herodes vnum illud experit miris modis, ex quo ipse temulentiam illam animi sibi comparat, qua factum est momento, vt & ne que rationis compos fuerit amplius, neque quis ipse sit, & coram quibus agat meminerit, adeoque detestabilem illam gesticulationem tanti fecerit, vt illius mercedem addiderit vel dimidiam vsque partem regni, & tandem longè præterius aliquid, caput videlicet insignis Dei serui, Iohannis illius Baptistæ. Equidem vel vna historię illius recitatione percelli vnum quemque oportet, nemo vt satis mirari possit saltatiunculæ vnius tam fuisse tragicam
deinde

deinde exitum. Fecit hoc tamen saltatio, & quidem semel oculis ita admissa, vt toto animo imbibita regem ipsum momento de sede rationis, honestatis, humanitatis denique deiecerit. Neque etiam dubitandum est consciam Herodiadem impuram, & satis doctam quid efficeret apud hominē vanum saltatio, suam illam saltatriculam adornasse, vt non secus atque vel Basiliscus, vel lamia quæpiam; & animos caperet & oculos: atque adeo nullum certius pharmacō illi propinari posse infami illo spectaculo, quo nempe inebriatus & extra se abreptus, totus cupiditatibus fœdis atque incestis amplexibus conflagraret, quantumcunque ipsi Ioannes constanter intonaret Dei iudicium. Perdita siquidem illa aditus omnes in Herodis animo obstruxerat, ne qua videlicet rimula sanctis Baptistæ vocibus admittēdis superesset. Quod si tanti semel cōstitit vna illa saltatio obiecta oculis plusquā miseri illius regis, quis iam ita se obfirmatū aduersus eiusmodi illecebram statuet, vt numerosam etiā saltantium tū virorū tū muliercularum choream & oculo irretorto & integra mente contueri possit? Imo verò, Eccl. 9.4 ait ille, mulierē cantatricem ne frequentes, ne forte artibus eius capiaris. Vel vna enim illi⁹ vocula eiusmodi insinuat se in aures, &

LXIII.

animos malè cantorū, simulatq; cū delectatione aliqua admissa fuerit. Quo etiā pertinet illud q̄ de Vlysse narratur, qui nisi a Circe illa satis sibi cauisset, vixisset & ipse cum sociis canis immundus, & amica luto sus. Iā verovbi ad vocem mulieris modulatam adiuncti sunt & proterui motus, atque inde & aures inescantur & irretiuntur oculi, & sensus reliqui semel illectantur, quis iam illā potest impenetrabili pudore pertransire? Proinde consultissimum illis est qui sibi & a periculo cauendum statuunt, & ab omni mali occasione, vt ab istiusmodi spectaculis omnem in modum abstineant: quod si fortè per incogitantiam in illa inciderint, vt & quā primum, & quam procul fieri potest, vt in causa contagij fieri solet, sese suaque inde subducant.

Hic vero compellandi sunt ipsimet illi, qui saltando alijs oblectationem afferre se sibi persuadent. Neque enim ignoramus quale sit hīc etiam humanum ingenium, & vt ad eleuandum malum male se ingeniosum ostendat. Ego vero, inquiet saltator, dum hoc facio, possum testari me affectu prauo non titillari. Detur sanè te non prorsus mentiri: atqui de eo non ita affirmare possis, nempe nullam à te saltate obiectā cuiquam mali occasionem. Quod enim
fa-

ille te videt facientem, non minus illi nocere potest, atque si venenum, quo ipse nolle vti, ipsi tamen incauto propies. Porro quã male sibi consulunt plerique omnes in illis occasionibus, maximè vbi hinc & illinc quasi compelli se sentiunt, epulis onusti, auribus illecti, tota denique carnis mente in voluptatem intenta? Cedo enim quis possit esse virginis etiam honestæ sensus, vbi sese præ cæteris ad saltationem delectam à iuvene nouerit: an non videlicet conscia iam sibi futura sit, nõ temere se ab illo tũ ita nota tam ac veluti decerptam videri? Quid, dum osculo primum tenello, dũ prehensione molliuscula se exceptã, produci deinde, & perpetuis oculis gestibus que saltitantis obseruari atque illectari videt: dum, inquam, vicissim & ipsa quantum in se est, ad numerũ saltationis sese exercens augeri vicissim vel aecendi potius saltatoris illius sibi commissi ardorem notat, ecquid illius tũ puellæ menti obuersari potest, quàm quod res ipsa loquitur, ipsius nimirum ergo iuuenem ipsũ in tot se vertere formas, ac proinde concepta intus amoris infœlicis flamma quàm factis dissimulare non possit illa iam tum occasione exæstuarè? Quis præterea non vnum aliquem, sed nullum non potius qui & ad ista spectanda interfuerit, eodem

etiam igne illo correptum iri non existima-
uerit, qui semel oculos defixerit in ipsam il-
lam virginem reiecta facie, nullo pudoris
velo sese operosa etiam saltatione toti co-
ronæ venditantem? Nemo tùm, scilicet, nõ
cauebit sibi, & tot illas veneris artes secu-
rus atque integer euitabit? Atqui si apud te
ipsum sentis posse à te offerri alteri vel occa-
sionẽ malæ etiam cogitationis, qua conscien-
tia illud admittis, quod potius neque satis
detestari ipse possis, neque illius occa-
sionẽ qualemcunque à te ipso primùm om-
nium auertere?

Et quod in virgine illa saltatrice nota-
uimus, non minus etiam ad adolescentes
ipsum transferri potest. Vtrinque enim idem
omnino exemplum, idem etiam malum so-
let inferre. Dum enim saltandum illud
quæsieris, nempe vt quibusuis gestibus ad-
amentiam vsque expressis risum alijs com-
moueas, vide sis interim ne scintillæ quædã
perniciosè irritatrices exierint vndequãque
quæ nec magis tibi ipsi quam alijs p:perce-
rint. Atqui longè aliter nomine christiano
cêsemur. Ne regnet peccatũ, inquit Apusto-
lus, in mortali vestro corpore, ne cuiquam
occasionem offensionis vllam præbetote.
Mortificate vestra illa terrestria membra:
obstruite vn̄dique omnes aditus aduersario

Rom. 6.
12.

Coloss. 3.
5.

LXVII.

& artibus ipsius: Incedite circumspectè per dies malos: Estote reliquis exemplo ad bonum capeffendum. Quantum porro illud tibi videtur esse, si tua occasione ille pereat, propter quem Christus mortuus est?

Sed demus etiam fieri posse vt illi inter sint saltationi ad quos nulla inde scandali occasio pertinere possit. Atqui ex eo consequetur tanto magis insanire illos qui apud honestos & sapientes saltare audeant. Què admodum enim saltationis spectaculù stultos periculo adinouebit, dum eiusmodi lasciuus et illectamenti capientur: contra etiam fiet, vt qui sapient, quo magis aduersus eiusmodi corruptelas obfirmati erunt, eo magis & illas detestentur, & earum occasiones cum ipsis auctoribus damnent. Quocunque igitur te conuertas, imminet semper periculum. Si coram illis saltas, qui inde facile accenduntur ad malum, proximo (quantum in te est) causam exitus affers. Sin verò coram illis quibus mens melius constet, pessimè honori tuo consulis. Neque enim isti eo spectaculo offensi de externa insolentia tantum iudicium ferēt, sed & affectus & cogitationes tuas vt parum honestas pudicalque dispungent. Decorum porro bene morati adolescentis illud imprimis est, vt in actionibus suis

LXVIII.

moderatum se & compositum præstet, a foto-
rum cœtus fugiat atque omnes lasciuiendi
occasiones, adfideat prudentum & ætate
prouectorum lateri, otium vitet, vanus ne
sit, sed potius honestis rebus & quæ ad vir-
tutem ducunt sese addicat, nihil quod turpe
sit & honestati repugnet lubenter auribus
etiam admittat. His nempe moribus honor
& commendatio parantur. Virgo item quæ
domum seruabit, curabit quæ se decent, se-
ipsam ostentare medijs cœtibus nõ gestiet,
submissa & moderata erit vt placere non
quærat, & sermonem, & manus, & oculos
componet, alloquia iuuenum ad fallendum
tempus non captabit, vanis fabellis & pecca-
re docentibus narra iunculus abstinebit, ne
minimam quidẽ impudicitiaẽ vocẽ nõ etiã
suffurum feret, quin potius conscio rubore
suffusa dicto citius inde sese subducet, illa
perinde etiam prudens & honesta feretur.

Porro nihil istorum in saltatione quæ-
rendum est. Quæ enim illic inter adolescen-
tes & virgines transiguntur, vti non semel
à nobis iam ante sunt dispuncta, uon modò
aliquam sinistra notæ asperisionem relin-
quunt, sed & punctiones & praua desideria
vt plurimum infigunt, Eo etiam pertinent
ætatis, loci, temporis circumstantia quæ vi-
delicet singula totidem sunt faces accersitaẽ
ad

ad illos mores excitandos, qui iam ferè per se æstum suum circumferunt. Virginẽ verò cursitatio & cætuum frequentatio minime omnium commendare solent, quum nominatim & verbo Dei *οἰκτρος* esse præcipiatur, Tit. 2. 5. & sexus ipse pudorem ac verecundiam quasi comites perpetuas adsignet. Saltatio igitur & tripudiatio cum vultu elato coniuncta in publico ad præbendum alijs oblectationem, vanam, amentem, projecti pudoris, mimã denique coarguet. Omnino enim adit illa certum pudoris periculum, tum etiam alijs mutuas ei aculatur faces libidinum, tum mutuis illis blanditijs inter iuvenes vltro citròque transmissis tota veluti in lasciuia diffunditur. Quod si honoris studiũ & pretium tanti esset quanti vulgo iactatur, non ita temere ad saltandum quisquam profiliret. Christianorum verò peculiaris est ratio illa atque adeo strictior, quod iniunctum sibi audiunt, vt honesta procurerent apud omnes, bonum item ab omnibus referant testimonium: & quod ad ea quæ mala sunt spectat, etiam ab omni specie mali abstinendum sibi intelligant. Quod autẽ ad coniugatos attinet, vix aliud quicquam ipsorum conditioni atque officio magis repugnat quam saltatio. Etenim illa manuum mutua liberiórque connexio con-

iugalem societatem vna imprimis decet & quodammodo exhibet, utpote qua testetur ius illud quod vir habet in vxorē quo sese ipsi eo nomine adixerit, ac proinde illa in manum viri transitio, illo velut sigillo confirmetur. Idem vero esse debet iudicium, tum de osculis mutuis, tum de amplexibus illis simplicioribus, quantum quidem illi tolerari possunt. Aut enim coniugalem illam benevolentiam ista spirent oportet, aut honeste admitti non possunt. Quod quidem ex illo historiae Isaaci & Rebecca loco constat, ubi ex peculiari quadam familiaritate qua inter se vterentur, a rege ipso deprehensi sunt esse quod erant, vir & vxor nempe, non autē ne frater quidem & soror, quod ipsi suam in regionem aduentu obtenderant. Quamobrem si in eius fidei coniugalis symboli consortium vir vel mulier extraneum quempiam admittant, tantumdem de fœderis illius arcani vi & iure decisum esse illa occasione dici potest. Neque verò ignotæ sunt zelotypiæ, morbi inquam animorum qui ut plurimum inde procreantur, & coniugia mirum in modum perturbant, maximè apud tenetiora ingenia, neque cessante ex sua parte tum ipso Satana, neque etiam flabellis occasionum etiam leuiorum, quæ ad illas ægritudines accedant.

Gen. 26.
8.

dant. Vt igitur alia illa tot pericula quæ
 saltatio circumfert inter personas quas so-
 lutas vocant, non veniant in rationem, non
 potest tamen satis istud pro merito expendi,
 quod inter coniugatos, si quid illis cerebri
 est, vitari nullo pacto possit. Quibus nēpe
 oculis vel vxorem vir, vel vxor virum
 per occasionem saltationis ita cum mutui
 sexus persona animaduertet, vt omnibus
 modis illi saltare, illi ridere, blandiri deni-
 que & plusquam simplici delectationi esse
 gestiat, quin statim zelotypia corripiatur, qua
 fortasse expedire se nunquam possit? Ac si
 ad illud malum virilis sexus est procliuus,
 quid de muliebri statuendum, qui etiam
 nulla plerunque ex causa non commouetur
 modo, sed etiam extra metas ac fines ratio-
 nis vel momento abripitur? Atque vt il-
 lud non ita contingat omnibus, (vt certè
 dominus multa eiusmodi pericula in con-
 iugij gratiam auertit plurimum) manet
 illud tamen rem ipsam per se in pessimam
 partem accipi & posse & non raro solere, vt
 vel magistra experientia illam fugere dis-
 cant qui sapere volent. Perstrinximus
 supra historiam impotentis illius Mi-
 cholis quæ ita aduersus Sanctissimum Da-
 uidem inuecta est ex occasione saltatio-
 e iij.

nis præposterè omnino ab ipsa obseruata, inter quam tamen & Dauidem bene sarciri vix vnquã potuit gratia & affectus cõiugalis. Quid si verò aliud quiddam accidisset Dauidi quod indomito illi animali vel minimã de ipso exoptulandi ansam præbuisset, vt si (verbi gratia) singularem Dauidis cum alia quapiam muliercula ad cytharæ strepitum saltationem, insolenti nostrorum gestu, ipsi imputare potuisset?

In summa igitur, quocunq; te vertas, saltationem rem esse & periculi plenam, & cum tristi euentu plerunq; coniunctam cõstabit. Quod si quibus videtur ista à nobis scrupulosius dispungi, quæ quidem ita se habere sibi in animum inducere non possint, illi verò sic habeant, quod idem quod nos non sentiant, in causa esse tum peccati delicias quæ ipsos excæcatos tenent, tum etiam vsum ipsum rei malæ quo sensus eorum iam pridem hebetantur. Neque enim omnia pericula, neque adeo illa quæ grauiora etiam merito censeri debent, recensuimus. Quam enim non nemo est, qui amoris artem exercet, id est, libidinẽ cum quadam explere cogitat, qui tamen non ita facile eo peruenire potest vt suis ad plenum amoribus perfruat, siue quod obseruari aditus à puellæ matre me-

tre metuat, siue quod vereatur ne detectus
 traducatur aliorum sermonibus, siue quod
 uxorem alterius captans, mariti solitudi-
 nem & suspiciones sibi obstare sentiat? At-
 qui vna saltationis ineundæ occasio omnes
 istas difficultates expediet, non secus atque
 velamen obiectum vel fascinum oblatum
 illi à quo sibi timuit, vt iam quod illic faciat,
 nulla cuiusquam offensione facere posse exi-
 stimetur. Si quidem mater quæ producit ad
 saltationem filiam, elocat illam quodam-
 modo atque permitit illi qui cunque sit, qui
 eam sibi adscriuerit saltationis consortem:
 exponit illam publico omnium conspectui
 haud paulò indignius, quàm si pudorem &
 integritatem ipsius licitationi committeret.
 Quod enim illic videt adolescentem tam fa-
 miliariter præsentem filiam, quod omnes a-
 matorias artes illic explicantem, quod præ-
 ludia quædam impudicorum amplexuum
 illic instituentem, illud nullo modo anno-
 tat, neque scrutatur: saltatio enim ista om-
 nia & cõplectitur & diluit simul. Sic etiam
 res vt plurimum cedit marito, qui ad salta-
 tionem quæque suam ipse sciens volensque
 uxorem blande perducit. Quod si quis reli-
 quus pudor, si quis honesti sensus vsquam
 superesset, si quæ peccati seria detestatio,
 quis non vel ad minimum istus lasciniæ au-

ditum percellatur atque adeo cohorrescat? quis, inquam, tam turpes & pudendos motus non improbare? quis tam aperta scortationis illectamenta non ab horreret? quis infames illos totius pudoris scopulos non omnibus remis & veli cauendos effugiendosque vociferaretur?

Opponitur saltatio exemplis & actionibus ad virtutem pertinentibus.

CAPVT XI.

ATque quum ista quæ habuimus hæctenus cui malo saltationes exercean- tur ostenderint, nunc illud etiam exequamur, annon etiam aliquid omnino commo- di ex saltationibus elici possit, vt vel qua- damtenus bono malum compensetur, aut de mali ipsius pondere nō nihil detrahatur. Quum enim res ista ex earum genere sit quæ seria ducunt in mala, absit à nobis vt aliam quàm quæ nos decet, bonam fidem præ- stemus, dum quæcunque ad illam, vti par est, discutiendam faciunt, consecretamur. Omnino igitur tria quædam ista sunt ex quibus de rebus omnibus iudicare sincere possimus: vocatio nempe nostra, proximi ædificatio,

ædificatio, ac tandem (quod summum est
 omnium) Dei ipsius honor & gloria in ra-
 tionem hîc venire debent, vt quantum illud
 de quo iudicium faciendum est, istis vel res-
 pondet vel repugnat, de eo etiam in hæc
 vel in illam partem pronuncietur. Vocatio-
 nis porro nostræ fines certi sunt, imprimis vt
 peccatum, a quo exempti liberatîque sumus
 incomparabili Dei miseratione, eo vsque ex-
 osum habeamus, vt vel à minima illius spe-
 cie penitus abstineamus, quo videlicet quã-
 ta maxima cum cautione poterimus sancti-
 ficationi nostræ & animo & corpore vace-
 mus: ne configuremur isti sæculo, sed potius
 vnâ Dei voluntatem pro lege præfixam
 habeamus, vt rectè componantur singulæ
 vitæ nostræ partes: atque insuper vt toti cœ-
 lestiũ rerũ desiderio & affectu quasi à mûdo
 reuocati, nulla tenus affixi hæreamus am-
 plius vanis istius seculi oblectamētis. Iam si
 ad illos Christianæ vocationis fines exigãtur
 quæ de saltatione connotata sunt, nihil ex
 diametro repugnantius dari posse deprehē-
 demus. Quid enim habet simile sanctimo-
 nia cum tot flagitiorum speciebus & malo-
 rum irritamentis? Quid Dei voluntas cum
 gestibus illis & motibus prophanis? Quum
 que hoc præse ferat saltatio vt omnino te-
 llerur intimos vsque affectus humi defixos

ac tantum non immerfos hærere, nihil illic superesse constat quod cœlestia spiraret. Iam si ad proximi edificationem veniendum sit, omnia etiam in saltatione ad illam subruendam facere manifestum est. Quæ enim Evangelij fructus edunt opera & exempla, quæ ad alios ad Evangelij amorem vel ardentius studium pertrahendos valerent, si quæ ad peccati odium, & flagitij fugam pertinentia extarent illic, ea demum ædificationis honorato nomine complecti par & æquum esset. Atqui hæc omnia semel ita profligantur in scena saltatoria, ut non modo eos qui à nobis alieniores sunt, sed & infirmiores ex nostris etiam offendi contingat, ut minus iam bene de nostra professione sentiatur, dum inter nostros saltatores nihil non mali nominis agnoscunt. Et quod ad Dei gloriam attinet, nemo non per se videt quam prorsus illi aduersetur quidquid saltatio complectitur.

Atqui non ita præcise, dicit aliquis, res illæ leuiiores, & quæ oblectationis gratia fiunt, ad fines istos Christianæ vocationis exigendæ essent. Appositè verò, quum eoque pertineat mandatum Domini, ut

1. Cor. 10 circumspicere nos geramus in omnibus. Siue enim edatis, inquit Apostolus, siue bibatis, siue quid aliud agatis, omnia ad Dei gloriam

LXXVII.

riam agite : Non perstringit quidem illic ob-
 lectionem : sed tamen eadem ratio in illa
 valere debet, quæ & in reliquis quas illic no-
 tat vitæ partibus. Nominatim autem dum
 dicit omnia, nihil prorsus excipi patitur.
 Quamobrem vt honestæ alicuius recreatio-
 nis gratia tum corpus à labore remittendum
 erit, tum etiam animus a rebus grauiori-
 bus relaxandus, ex eo non consequitur
 aliquid perinde etiam de eo intermitteri fas
 esse, in quo Dei gloria versetur. Hic si qua-
 ritur, quantum ad Dei gloriam referri pos-
 sint liberæ quædam oblectationes, respon-
 sio à similibus exemplis expedita erit, ab
 iis nempe rebus quas illic notat Apostolus.
 siquidem & edimus & bibimus vt Deum in
 illis rebus glorificemus, quatenus non vt
 edamus viuimus, sed vt viuamus edimus,
 vt viuendo Dei gloriæ inferuiamus. Vtimur
 igitur bonis Dei creaturis, vt inde habeamus
 vnde Deum celebremus illarum yde-
 licet nostri gratia & conditorem & datoré,
 quum sobrietatem & honestatem in illarum
 vsu retinemus, & quantum in nobis est,
 immoderationem, luxum, mali denique
 speciem omné proculà nobis ablegamus, at-
 que in summas quum illud agimus vt qui no-
 stræ conuersationis testes esse possunt, nul-
 lam occasionem in nobis deprehédant, quæ

LXXVIII.

non illos inuitet ad Deum cui viuimus & cuius gloriæ inferuimus, agnoscendum atque celebrandum. Hæc est nempe cibi honeste capiendi legitima ratio, quæ quidem & ad oblectationem accommodanda est, vt & illa nempe iustis finibus contineatur. quid ergo respõdebunt Saltationum patroni, si illos semel fines ipsis etiam circumscriberimus? Quis enim est illorum scopus, nisi vt sese misere ostentent dum prodeunt in saltationem, nisi tamen, vt sic plurimum, aliquid etiam deterius saltationi ipsi adhaereat, ipsamet nempe saltandi ratio tota vanitate perstrepit, insolentia, illectamentis mali: fructus vero, grauiam omnino damna pudoris, pudicitia, existimationis. Frustra ergo illic Dei gloriæ locus aliquis superesse somniatur, vbi nihil extat quod illi omnino non repugnet. Quod si neque vocationi christianæ respondet saltatio, neque charitati vel ædificationi proximi, neque multo minus Dei ipsius gloriæ, cedo, cui bono illa tandem vsurpabuntur? Notandus verò & alter ille apostoli locus. Quæcunque inquit, vera sunt, quæcunque veneranda, iusta, pura, amabilia, boni nominis, si qua virtus, si qua laus, iis omnino incumbite. Eligant verò ex istis omnibus nostri saltatores ad quodnam istorum capitum suas sint

LXXIX.

sint choreas relaturi. Verumne aliquid nobis indicabunt, vbi mera vanitas & amentia detegitur? venerandum porro illud afferent, quod gesticulationes histrionicas profus exhibet? purum ne aliquid etiam aut re-ctum, aut à virtute commendatum proferent inter tot sceditates, scādala, & infelicissimè fœcundam segetem tot vndique flagitiorū? Perinde vero laudatum aliquid aut boni nominis aut appetendum illic nobis adsignaturi sunt scilicet, vbi perpetua semina suspicionum & malorum exemplorum germinant excrescuntque, quemadmodum & supra à nobis demonstratum esse confidimus. Ex quibus illud efficitur planè, saltationes nullo modo pertinere ad vlla opera quæ quidem bona censenda sint: quando quidem neque finibus illis, neque regulis comprehenduntur, ex quibus de rebus aut actionibus probis & honestis recte potest iudicari.

Exempla saltationum quæ in scriptura damnantur.

CAPVT XII.

ET tamen vbi se legitimis fundamentis saltationum patroni destitutos sentiūt,

exemplis sese tueri fortasse audebunt. At qui
 quum ad euertendas iuris communis regu-
 las exempla nullum momentum habeant,
 nisi quid valde sit extraordinarium, age,
 ferantur etiam si quæ extant exempla pro-
 pro saltationibus, quæ quidem respon-
 deant argumento quo de agitur, neque to-
 to genere ab eo diffideant: quod quidem in
 ratione disputandi obseruandi satis no-
 tum est. Vt enim varia ex scripturis exempla
 saltationum: adducant, nihil agunt: quum vi-
 delicet & causa & effecta, & circumstantiæ
 ipsæ denique diuersissimæ sint. Neque e-
 nim eiusdem generis sunt choreæ illæ san-
 ctissimæ mulierum Israelitarum libera-
 tionē ipsam Aegyptiacam celebrantium, at-
 que illæ quæ ad vitulum aureum editæ sunt.
 non item illa Dauidis apud arcam Domini
 saltatio vlllo modo conferenda est cum præ-
 donum Amalekitarum post spoliatos si ke-
 legitas saltationibus. Quum igitur ista nihil
 inter se habeant affine, frustra ad sustinen-
 dam malam causam promiscue congerun-
 tur. Proferenda essent vero quædam eius-
 modi exempla veterum ex scriptura, quæ
 cum nostris saltationibus responderent, quæ
 videlicet vni oblectationi inseruiunt tum
 saltantium tum & spectantium, quæ post e-
 pulas producuntur, vbi Dei metus & sen-
 sus

sus omnis subducitur. Quorsum vero ad
 istam proteruiam eleuandā exempla Mariæ
 sororis Moſis, quorsum Dauidis, quorsū lu
 dithæ, & si quæ similia sunt, cōnotantur? Pro
 deant vero potius & frontem hīc aperiant
 illæ ipsæ nostrarum saltationum veluti ma
 tres atq; auix, Saltatio nempe ad vitulum au
 reum, saltatio prædonum Amalekitarum,
 saltatio item Salomes Herodiadis filiæ: at
 que vt ad vsū nostrum istiusmodi exem
 pla referantur, rem ipsam ex scripturæ con
 textu repetamus. Et surrexerunt (inquit ^{Exo. 22. 6}
 Moſes) summo mane, & obtulerunt holo
 causta, & admouerunt hostias pacificas. Tū
 sedit populus vt ederet ac biberet: tum de
 mum surrexerunt vt luderent. Non fit illic
 quidem mentio disertæ saltationum. Verum,
 vti etiam supra perstrinximus, omnino il
 lud *ludendi* verbum ad saltationem referen
 dum est. Neque enim ab epulis consurre
 xisse dicerentur alia de causa, quàm quod
 expeditiores esse vellent, seseq; accingerent
 ad proteruiam & lasciuiam eiusmodi exer
 cendæ, quæ propriè in saltatione posita
 est. Deinde satis probabile est, solennes il
 lic editos ludos fuisse quales apud Aegyp
 tios ipsi primùm spectare potuerant. Porro
 apud Ethnicos tripudia & saltationes in ho
 norem Deorum vsurpari solita esse, extra

controuerſiam eſt quum ab Aegyptiis & colluue orientis in Græciam illa nefanda ſacra cum idolorum cultus tranſuecta fuerint. Denique quum ſubiicitur in ipſa hiſtoria, Moſem audiuiſſe vocem cantus, vidiffe vitulum & choros, qui nempe ad ſonitum tibiaram edebantur, eo q̄ populus luſiſſe dicitur ſaltariſſe omnino ſignificatur. Præceſſerant epulæ, ſubſecuta eſt exhilaratio laſciua & pudenda promiſcui ſexus atque cum eiſmodi ſtrepitu, vt Iofue cum Moſe deſcendens etiam motum aliquem excitatum eſſe per Moſis abſentiam coniectaret. Atqui vbi modeſtæ ſaltationis alibi meminit ſcriptura, tùm ſeparatim mentio fieri ſolet hinc virorum, mulierum illinc. In deſerto autem nihil tale notatur accidiffe: ſed omnia potius illic edita ſunt petulantiaſe teſtimonia, qualia proſus etiam noſtræ habêt ſaltationes. Si kelegitarum quoque latronum factum ſupra perſtrinximus, quod ſatis etiam noſtrorum reſpondet inſolentiaſe, vbi nempe ocio & epulis graues choreis deinde indulgent, & toti voluptate diffluunt. Illud porro alterum ſaltationis dānataſe in conuiuio Herodis exhibitæ exemplum apertius eſt, quam vt obiter tantum connotari mereatur, vti etiam non ſemel eam ob rem à nobis citatur. Aulicæ nimirum libidi-
nes

nes illic vndique prodeunt : illa autem ipsa saltatio feralis ipsius scenæ vltimæ actû exequitur. Hoc illud est quod suo iam sæculo conquerebatur propheta, Cythara & Na ^{Isaies.} Isaiæ. blium, tympanum & tibia & vinum sunt in conuiujs eorum, opus autem Domini non attendunt. Quod si non ita erant Isaiæ sæculo musicis illis tonis adiunctæ lasciua saltationes, non longè tamen à nostris iam moribus abfuisse videtur tot illa organa & musici concentus: maximè inquã, vbi subiicitur mentionem illic Dei omnem profus extinctã fuisse. Atque ex ijs satis constat aut nihil ex scriptura afferri posse quod ad saltationes nostras pertineat, aut si quid affertur, illud si rectè expenditur communi damnatione nostras quoque inuoluere, vtpote quæ illas veteres à spiritu sancto damnatas vt filia matres omnino referant. Proinde vt de iisdem moribus idem feratur iudicium, oblectationes semel istæ ad vnos pertinent idololatrias, prophanos, ebriosos, turpes, impudicos, epulones, ventri, & gulæ deditos, atque illos adeo qui omni Dei timore vacui sunt. Quod autem vel saltationes ipsæ, vel quæ eam comitantur epulæ & strepitus musici Deo sint intolerabiles, euincit manifeste locus ille prophetae vbi simul ista coniunguntur: nam & ante versum illum quem

LXXXIIII.

Suprahabuimus, ille præcedebat, Væ, inquit, iis qui summo mane surgunt, inebriatiua sectantur, & qui immorantur vsque ad crepusculum, donec vinum æstuarè faciat eos. Hic igitur vsus est exemplorum scripturæ, quibus perdita sæculi illius luxuria ad omnem memoriam posteritati traducitur.

Scriptura ipsa aduersus saltationes disertè producitur.

CAPVT. XIII.

ET quoniam vix quidquam satis esse solet proteruis istis ingeniis vt de mala causa vt cunque decedant, age, proferamus insuper locos ipsos scripturæ, quibus diserte ista omnis insolentia damnatur. Certe illud iam non caret insigni refractarij ingenij nota, vbi Dei ipsius os quodammodo interpellatur in rebus ita iam & apertis, & comploratis. Etenim si iam à nobis demonstratum est & causas saltationum, & ipsum illarum specimen, & effecta denique indignissima esse nomine christiano, nisi verò eo satis euictum est illas igitur verbo Dei constanter damnari, nescio ego quid satis denique verbi ipsius Dei auctoritate conuinci pos-

ci possit. Omnino enim tum ex generalibus scripturæ positionibus, tum ex ipsis eiusdem rei exemplis constituendum est iudicium de particularibus actionibus, quantumvis disertæ ipsarum mentio non extet semper in scriptura. Siquidem scripturam imensam esse oporteret, si peculiares malorum notæ sigillatim illic dispunctæ requirerentur, præsertim quum adeo sæcundū sit humanum ingeniū, ut noua in dies specimina & fructus innatæ prauitatis edere nunquā desinat. Ecquis est igitur ille pudor, si quis nēpe exigat ut totidem verbis notatum extet verbo Dei, quod illius veritati repugnare satis iam constat, uti de saltationibus ita se re habere contendimus. Sed tamen ubi ipsammet scripturam protulerimus, nullus supererit disceptandi locus. Ut interdū, inquit Apostolus, composite ambulemus: Abijciamus opera tenebrarum, & induamur habitu qui Rom. 13. luci conueniat: quasi hoc velit, nostram nempe ætatē id est christianam alios, sanctos mores postulare, neq; quales in præcedenti cæcitate palpando prætulimus: neque, inquit, in comestationibus & ebrietatibus, neque in cubilibus ac proteruijs. Cui etiam apposite succinit alter Apostolus. Plus satis est I. Petr. 4. nobis inquit, quod antea cto vitæ tempore libidines gentium patrauerimus, quum in-

cederemus in proteruijs, cupiditatibus, vino-
 lentijs, comestationibus, comotationibus,
 & nefarijs simulacrorum cultibus. Quam-
 obrem illi non concurrentibus nobis ad eā-
 dem luxus, profusionem, peregrinari sibi vi-
 dentur: id est occasionem inde captant of-
 fensionis, quod videlicet mores mutaueri-
 mus. Equidem non fit illic mentio vocis
 ipsius saltationis, vt totidem verbis damne-
 tur: sed tamen si verba ipsa rite expendan-
 tur, damnari saltationes & tripudia manife-
 stum erit. Quid enim sibi volunt illæ voces,
 Proteruiæ, comestationis, atque adeo luxus?
 Vt enim generaliore notionem habeant,
 & multa complectantur exempla flagitio-
 rum, contendimus tamen ad nostras salta-
 tiones ita omnino pertinere, vt certius illæ
 nominatim edi vix potuerint. Quod si illo-
 rum patroni hoc satis non agnoscunt, re-
 spondeant vero quid proteruiarum nomine
 veniat, vbi tã diserte & cupiditatib⁹ & vino-
 olentijs adiunguntur? Saltem igitur Pro-
 teruias referri fatebuntur ad turpes quosuis
 actus hominum deprauatorum & effræniū,
 ad lasciuias & luxus voluptuosorum, atque
 in summam ad omnes fluxos mores & per-
 ditos, qui sobrietati, modestiæ, puritati pud-
 citiæ ex diametro repugnant. Iterum vrge-
 bimus vt edant qui sint gestus ebriosorum
 qui

LXXXVII.

qui item lasciuorum & impudicorū, quales nempe istis vocibus designantur. Nempe hoc illis ordinarium est, vt insolescant subfultando, proteruendo, cantillando: istis vero, vt verbis turpibus vtantur, contactus adhibeant indecoros, illectent denique & oscula offerant, modulos edant lasciuos, in motus in compositos ad oblectationem alijs comparandam ferantur. Hic tandem hæreant necesse est, quando tot illi gestus quos nunc primum expressimus, ipsam saltationē ita constituunt, vt veluti illarum anima censeferi possint. Ac proinde proteruiarū nomine saltationes venire extra controuersiam esse debet, dum videlicet sub notatione generaliori ea quæ & illi subiacet cōprehensa intelligitur, qua nempe lasciuia & id genus amentia exempla cōnotantur, quæ generaliori acceptione ad proteruias & effrænes quosuis actus referuntur. Tandem igitur saltationes quoque scriptura nominatim damnari euincemus. Quod si ne hoc quidem satis esse videtur, veniamus ad alteram illā vocem, comestationum nempe & vinolentiarum. Pertinet enim vox illa omnino ad eius generis epulas & conuiuia quæ nominatim in festis illis solennibus adhibebantur, vbi satis constat nihil reliqui fieri solitum ad extremam lasciuam & fœditatem

designandam. Imo etiam ad saltationem quoque exprimendam aliquando refertur. Quod vel ex ipso Numinis illius sui nomine qui Κώμος nuncupabatur, confirmari potest: qui quidem apud illos habebatur comessationum nocturnarum & saltationum præses: vnde & Κώμον iuuenilem procacitatem & intemperantiæ festum dicebant concinna significatione & χόρευς id est saltatorem Lyæo adiungebant, quod perpetua sit quædam istorum inter se affinitas. Proinde ex propria comessationis notatione ex græco repetita, tum vinolentiam tum saltationem perstringi contendimus: illud vero hîc etiam expendi velimus, Apostolum nempe vtrumque proteruas comessationes locis illis citatis referre ad eorum flagitiorum classem, quæ vere opera tenebrarum appellantur, quæ etiam pudendas gentium libidines referant, quæque eos vnos decent qui ad omnem luxus cõfusionem ferantur præcipites. Habemus igitur disertos scripturæ locos, quibus non tantum catpuntur saltationes, sed adeo grauitèr traducuntur, nihil vt certius appositiusue proferri potuerit ad excitandum extremum illarum odium in animis omnium qui serio hoc vnum cogitant, vt ne amplius consecrentur opera illa tenebra-

brarum, neque gentium cupiditates, neque
luxus profusionem, sed vt a peccato desin-
stant, Dei voluntatem præstent, atque vt in-
terdiu composite incedant. Iam vero illud
vnum superesse videtur, vt tam certis proba-
tionibus ad damnandas saltationes ex scri-
pturis editis, veterum quoque iudicium at-
que sententiam adscribamus. Quod tamen
ita fiet a nobis, vt salua semper vni Dei ver-
bo sua illa maneat auctoritas, vtpote quæ
vna per se pronunciet quid retinendum
vel respuendum sit, neque hominum suffra-
gia expectet. Demus igitur hoc difficilio-
ribus quibusdam ingenijs. Neque enim
nos latet quam importunè agere plerisque
videamur in ista causa saltatoria persequen-
da, quasi videlicet censoria quadam vir-
gulas res istas notaremus, atque aduersus
Ecclesias nobis commissas rigore inaudito
vteremur. Atqui si semel audiantur veterū
illoꝝ melioris notæ patrum voces atque
sententiæ, tum demum nemini non consta-
bit nos hîc illud vnum agere, vt eorundem
vestigia relegamus, qui quidem quum om-
nes sui sæculi corruptelas semel sublatas
esse percuperent, choreas & saltationes no-
minatim perstrinxerunt. Citabuntur ergo
tum Græci ipsi tum & Latini Patres, vti no-
mine illo venerando in Ecclesia censentur.

Sed tamen vt & rei ipsius indignitas exter-
apertius, ne prophanos quidem testes, sed
tamé magni & illos inter suos nominis, hîc
etiam omittemus.

*Testimonia veterum ethnicorum aduer-
sus saltationes.*

CAPVT XIV.

ERgo si qua vspiam apud prophanos ex-
titerunt virtutum lumina, Romanis im-
primis illud testimonium ferendū est. Græ-
ca enim illa gens vt plurimum leuicula visa
est, vana, voluptuosa, & vt Asiæ vici-
nior, in Asiaticam etiam mollitiem tota di-
fluxit. In historia vero Romana emicant
scintillæ quamplurimæ egregiarum illarum
virtutum, continentia imprimis atque so-
brietatis: vnde etiam constat iam ab ipsis il-
lius Reip. primis incunabulis dedisse Roma-
nos omnē operā vt cū turpibus illis moribus
& qui ad effœminados homines & viciis im-
mergendos tantum pertinent, sui nihil ha-
berent commune. Atque inter cætera lau-
data illius institutionis exempla, singulare
profecto illud est, quod saltationes summo
odio sint profecuti. Adeoque quum nomi-
ne fu-

ne superstitionis cuiusdam à Græcia in urbem Romam subreptim immisisset sese mos quidam, nempe ut in Bacchanalibus viri mulieribus permisti saltarent, omnem eiusmodi siue cultum, siue ritum simul ac semel extra urbem eiecerunt, ne quid detrimenti grauioris inde cōsequeretur, quod ipsam Rempub. momento peruerteret. Vnde etiam neque apud illos bene audiebat, qui saltasse perhiberetur. Viguit denique ista integritas Romana ad sæculum vsque Ciceronis, vergente iam tamen Republica, & à nativui illa superioris memoriæ virtute deficiente. Sic enim ille aduersus Catonē pro Muræna. Saltatorem appellat L. Murænā Cato: maledictum est, si verè obiicitur, vehemētis ac cusatoris: sin falso, maledici conuicatoris. Quare cum ista sis auctoritate, nō debes M. Cato arripere maledictum ex triuio, aut ex scurrarum aliquo conuitio, neque temere consulem P. Romani saltatorem vocare: sed conspiceris quibus præterea vitiis affinem esse necesse sit eum, cui verè istud obiici possit. Nemo enim ferè saltat sobrius, nisi fortè insanit: neque in solitudine, neque in conuiuio moderato atque honesto. Intempestiui conuiuij, amœni loci, multarum deliciarū comes est extrema saltatio. Tu mihi arripis quod necesse est omnium vitiorū esse

esse postremum: relinquis illa, quibus remōtis hoc vitiū omnino esse non potest. Ex istis profecto liquet quo loco apud Romanos illos adhuc sibi constantes habita fuerit saltatio, quod illius vnus obiectione periclitatus sit de nomine & dignitate L. Muræna: quod etiam Saltatio cohortem quandam flagitiorum circumducere crederetur, hominem honestum & grauem ad saltationem animum adiecturum nunquam fuisse. Quod nisi ista inter illos tum quidem ita constitissent, neque obiecisset saltationem Murænae Cato homo eā prudentia & dignitate: neque illam accusationem ita refutasset ab adiunctis illi notis quas in Muræna extare pernegabat disertissimus Orator. Alio præterea loco fit mentio delati Deiotari Regis apud Cæsarem, quod in conuiuio saltasse diceretur, atque his ipsis rationibus à Rege probri illius notam idem ille orator depellit. Deiotarum, inquit ille, saltantem quisquam aut ebriam vidit vnquam? omnes sunt in illo regiæ virtutes, sed præcipuæ singularis & admiranda frugailitas: & si hoc verbo scio laudari Reges non solere. His ille studijs ab ineunte ætate se imbuerat, nō saltandi, sed bene vt armis, bene vt equis vtretur. Ergo hoc etiam Oratoris testimonio confirmatum illud habemus, ebrietatem
nempe

nempe saltationis indiuiduam comitem a Romanis habitā fuisse: Saltationi illos vnos addictos fuisse qui voluptatibus immerfi essent, non autem graues viros & honestos: adeoque illam non secus ac lānam certissimam odio ac detestationi generosis principibus fuisse, qui nempe digniora illa virtutum exempla atque exercitamenta capessere. Idem orator alio etiam loco, Gabinius hominem sibi infestissimum apud Senatum traducturus, Cur, inquit, in lustris & helluationibus huius calamistrati saltatoris tā eximia virtus tam diu cessauit? Antoniana quā idē ille, Saltatores inquit, citharistas totum denique comestationis Anoniana chorum in tertiam decuriam iudicum scitote esse collectum, Idem Officiorum libro tertio, Quod si quis sapiens rogatus sit ab eo qui eum hāredem faciat, cum ei testamento sestertium millies relinquatur, vt antequam hereditatem adeat, luce palam in foro saltet, idque se facturum promiserit, quod aliter eum hāredem scripturus ille non esset: faciat quod promiserat ille nec ne? promississe nollem, & id arbitror fuisse grauitatis: sed quoniam promissit, si saltare in foro turpe ducet, honesti⁹ mentietur, si ex hāreditate nihil ceperit. Ex istis igitur locis quā bene senserim de saltatione Romani illi veteres col-

ligi satis potest. Mulierem vero saltare a deo indecorum censebatur, ut & eo nomine Semproniam unam etiam coniurationis Catilinae participem, ita disertè perstrinxerit Salustius, Multa inquit, virilis audaciae facinora commiserat: literis Graecis & latinis docta: psallere & saltare elegantius quàm necesse est probae: multa alia instrumenta luxuriae sunt, sed ei chariora semper omnia, quam decus atque pudicitia fuit: Pecuniae an famae minus parceret, haud facile discerneres: libidine sic accensa, ut saepius peteret viros quam peteretur: sed ea saepe ante hac fidem prodiderat, creditum abiurauerat: caedis conscia fuerat: luxuria atque inopia praecipua abierrat. En igitur eximias omnino dotes, & saltatrice dignas, quas & hic edere non piguit, ut quò tendant illae artes omnes, & quae bene inter se connexae sunt, exemplo illo manifestius reddatur. Et haec quidem ab ipsis prophanis repetenda duximus, antequam ad domesticos auctores, patres inquam illos, qui Ecclesiae tanta iam olim cum auctoritate mores censuerunt. Quod si quis ad illa ex prophanis producta testimonia existimet operari posse Graeciae vel Asiae aut alterius cuiusvis gentis mores a saltatione non ita alienos, illi hoc sibi responsum habeant, stare nos potius debere illorum exemplis, qui a
virtu-

virtute semper commendati sunt, quam promiscuis illarum nationū, quarū leuitas & vanitas popularis, iam pridē vel ab ipsis illis eousq; traducta est, vt & omne illis hac in causa sententiæ ferendæ ius adimeret.

CAPVT XV.

Auctoritates patrum aduersus saltationes.

ERgo si & illi summi pietatis Magistri consulendi sunt, extāt passim aduersus saltationes eorum declamationes graues illæ omnino, & vehementes. Sed ne in amplissimo numero prolixiores videamur, ex paucis demū locis ex omnibus collectis demonstrabimus, indignum prorsus illis esse visum Christianos saltare. Basilius ille Magn⁹, homelia aduersus temulētos (ex versione Latina) sic mulieres imprimis excipit. Fœminæ lasciuix, inquit, Dei timoris oblitæ, ignis æterni pœnas nihili pendentes, isto ipso die, quo eas ob resurrectionis domini nostri Iesu Christi memoriam domi considerare oportebat, ac illius diei habere memoriam quo cœli aliquando aperientur, quo apparebit nobis manifestus ex cœli ex iudicium Dei

ruba ac mortuorum resurrectio, & iustum
 illud iudicium, & retributio vnicuique iu-
 xta opera sua. Cum hæc illis essent serio cogi-
 tanda & in ore habenda, cum corda pra-
 uis cupiditatibus expurganda, peccata la-
 chrymis expungenda, vt Christo sese obui-
 am venturas præparantiũ Christi contra iu-
 gum a suis ceruicibus excussere, capita hone-
 stis velaminibus operta impudice retexere,
 Deum & eius Angelos despexere, nihil iam
 reueritæ q̄ a viris conspicerentur, disiectis
 crinibus, vestibus protractis, pedibus quo-
 que motis lusitantes, oculo proteruo, risu
 profuso ad saltandum veluti furore abre-
 ptæ profiliuere, omnem iuuentutis intem-
 perantiam in se prouocarũt, choros ad vrbis
 mœnia in sacris martyrijs instituerũt, offici-
 nam insolentiæ loca ipsa sanctificata effe-
 cerũt? Aerem nẽpe polluerũt meretricijs cã-
 tibus: pedibus vero lasciuis saltando terram
 contaminarunt: spectaculum se iuuenibus
 circumstantibus exhibuere: Inuerecun-
 diæ omnino atque abreptitiæ, nullam amen-
 tiæ speciem non admiserunt. Et hæc tamen
 quomodo aut silentio proteribo, aut vti me-
 rentur, deflebo? Vinum profecto hanc nobis
 animarum edidit stragem. & quæ illic subij-
 ciuntur eodem spectantia nempe vt scanã
 saltatoriam totam producat, & quid in illa
 sit pri-

XC VII.

fit primum ac præcipuum, quam denique mulieres imprimis illic ab aperto pudoris naufragio propè absint, appositissimè describit. Eadem deinde homelia aliquanto post idem Basilius. Ex talibus inquit malis viri ac fœminæ communes constituentes choros, maloque dæmoni miseras tradentes animas, sese inuicem libidinum telis confodiunt atque lacerant. Risus inter se histrionicos, cætus probrosos, meretricios gestus ad libidinem inuitandam exercent. Rides, nempe & exultas inepta stolidaque lætitia, quum lachrymas fundere, ac dolere ob ea quæ admisisse oporteret. Cantus profanos edis obblita psalmodiarum & hymnorum quos in alios usus edidiceras! Pedes moues, & vt insana saltas, & choreas ducis quæ modum nullum habent. quum genua flectere oporteret, ad adorationem & cultum Dei! Quas deslebo? puellas ne innuptas an maritas? Nam illæ quidem retroactæ sunt, integritatem non retinendo: istæ vero castitatem maritalem ad viros minime retulerunt. Nam si quæ forsan peccatum corpore vitauere, animo tamen admisere. Vidit ille male: visa est illa male. & quæ sequuntur. Chrysostomus autem integras edidit aduersus saltationes homelias. sic autem, vt ex multis pauca attingamus, homelia XLIX in Mathæum de Salo-

me Herodiadis filia loquitur. Nec enim seorsum accessit ac collocuta de istis est, sed coram cunctis audientibus, velamine abiecto, nudo capite, diaboli vsa patrocínio, petitione peregit: illa comparari petitione eius fecit, illa mentem Herodis eripuit. Vbi enim saltus lasciuus, ibi diabolus certe adest. Non enim ad tripudia hæc nobis præbuit Deus, sed vt modeste incedamus, non vt impudenter camelorum mole saliamus (nec enim solum fœminæ, sed & cameli turpiter saliant) sed vt in Angelorum choris consistamus. Quod si corpus deforme fit impudenter saliendo, quanto magis animam fœdari credendum est? His tripudijs diabolus salrat, his a dæmonum ministris homines decipiuntur. & aliquanto post. Multa enim etiam nunc huiusmodi symposia celebrantur, in quibus & si Iohannes non interficitur, Christi tamen membra dilaniantur, multoque grauiora committuntur. Non enim caput Iohannis qui modo tripudiant, sed animas recumbentium petunt. Cum enim voluptatis seruos effecerint, & illicitis meretricum amoribus occuparint, non caput a ceruicibus, sed animam a Christo disiungunt, enerves ac effæminatos spectatores reddentes. Nec audebis, recte scio mihi respondere vino te sepultum & ebrietate superatum, tri-
 pu-

pudio mulieris & cantu non fuisse commo-
 tum. Moueris enim certè, et illud in te hor-
 ribile perficitur, quod christi mēbra meretri-
 cis membra efficit: &, si non adsit Herodia-
 dadis filia, sed adest ibi diabolus, qui etiam
 tunc in illa tripudiat, et nunc in ista sal-
 tatione tripudiat, et discumbentium atque
 spectantiū animas captiuas abducit. Quod
 si quis potest non cōmoueri uidendo, sed om-
 nem huiusmodi temulantiam superare, ali-
 orum tamen peccatis interesse, nihil aliud
 est quā peccati se consortem reddere. In vlti-
 ma autem homilia in epistolā ad coloss. vbi
 a lasciuia ad sanctos affectus pias mulieres
 reuocauit, Hæc vobis, inquit, non temere di-
 cta sunt, sed vt vos nec nuptias nec saltatio-
 nes, nec choreas adeatis Satanicas. Et in cap.
 26. Geneseos, de nuptijs Iacob. Vidistis, in-
 quit, cum quanta olim honestate nuptias e-
 gerint. Accedite qui ad satanicas pompas
 spectatores statis. Num tunc tibiæ? num tūc
 cymbala? nū tunc choreæ diabolicæ? Quare
 enim initio tātum statim damnum inducis
 in domum tuā, & eos qui in scenis & orche-
 stris operam locant vocas, vt tūc intempe-
 stiui sumptu virginis lædas continentia, &
 iuuenem impudentiorem facias. Ambro-
 sius autē tertio de Virginiibus libro, de salta-
 trice illa Herodiadis filia ita loquitur. De
 g ij.

bet, inquit, bene conscia mentis esse lætitia, non incōditis comestationibus, nō nuptialibus excitata symphonijs. Ibi enim intuta verecūdia, illecebra suspecta est, vbi comes deliciarum est extrema saltatio. Ab hoc virgines dei procul esse desidero. Nempe enim vt dixit quidam seculariū doctor, nemo saltat sobrius, nisi qui insanit. Quod si iuxta sapiētiā secularem, saltationis aut temulentia auctor est aut demētia, quid diuinarum scripturarum cautū pateamus exemplis, quū Iohannes prænuncius Christi, saltatricis optione iugulatus, exemplo sit plus nocuisse saltationis illecebram, quam sacrilegi furoris amentiam? item. Præciū saltationis mors est prophetæ . & paulo post. Regina filia intimis amandanda secretis in conspectum virorum saltatura producitur. Quid enim potuit de adultera disci, nisi damnum pudoris? An quidquam est tam proum ad libidines, quam inconditis motibus ea quæ vel naturæ abscondit, vel disciplina ve-lauit membrorum operta nudare, ludere oculis, rotare ceruicem, comam spargere? Merito inde in iniuriam diuinitatis proceditur. Quid enim ibi verecundiæ potest esse, vbi saltatur, strepitur, concrepatur? & paulo post. Quid dicitis vos sanctæ fœmine. Videtis quid docere, quid etiam dedocere

cere filias debeatis. Salter, sed adulteræ filia. Quæ vero pudica, quæ casta est, Religionem doceat filias suas non saltationem. Vos autem graues & prudentes viri, discite detestabilium hominum epulas euitare. Augustinus auté libro tertio, contra Epistolam Parmeniam capite sexto, Notum est omnibus nugaces & turpes saltationes ab episcopis solere compesci. Quis vnquam meminit ab hominibus quos in auxilium episcopi petierunt, cum Episcopis esse saltatum? & paulo post, Grauiora passus est Saluius Episcopus cum quo saltatum est, quam si viuus arsisset. Et in psalmũ trigesimũ secundũ, concione prima.

Obserua diem Sabbati non carnaliter, non Iudaicis deliciis, qui otio abutuntur ad nequitiam. Melius enim vtique tota die defoderent, quam tota die saltarent. Habemus igitur quattuor illos testes omni exceptione maiores, quorum auctoritate secundum Dei verbum qui non commouentur, comploratos esse oportet. Quod autem à tantis auctoribus proditum habemus, constantissimum illud est totius piæ antiquitatis testimoniũ aduersus istiusmodi maculas & labeis nominis Christiani. Singularia enim quorundam etiam hic etiam symbola proferre possemus, ut quum quidam, in-

strumenta illa musica saltationum diaboli
 ipsius tympana vocitaret: alter verò, salta-
 tionem circulum esse diceret, cuius qui-
 dem centrum esset ipse diabolus, & maligni
 ipsius Angeli, circumferentia. Quod si tot
 tantorum virorum sententiæ veluti singu-
 lares nondum satis pollent, accedat de-
 mum non ita paucorum sed numerosorum
 Episcoporum in Synodo illa Laodicensi pu-
 rioris memoriæ congregatorum iudicium at-
 que decretum aduersus saltationes sub annu D.
 CCCLXIV. cuius hic est Canon LIII.
 ὅτι οὐ δεῖ χριστιανὸς εἰς γάμους ἀπερχομένους βαλλίζειν ἢ ὀρ-
 χεῖσθαι, ἀλλὰ σέμνως δεῖ πρῶτον ἢ δεῖσθαι ὡς πρέπει χριστι-
 ανοῖς. Id est, vti ad finem Synodij Ierdensis trans-
 latum extat, Quod non oporteat Christia-
 nos euntes ad nuptias plaudere vel saltare:
 sed modeste cœnare vel prandere, vt decet
 Christianos. Et quanuis non fuerit œcume-
 nica illa Synodus, confirmata est tamen ab
 œcumenica illam subsequuta Constantino-
 politana trecentorum circiter episcopo-
 rum. Atque adeo multis post sæculis eadem
 illa constitutio repetita est in multis Syno-
 dis, ac nominatim cautum est, Ne qui mini-
 stero in Ecclesia funguntur, vel saltarent ip-
 si vel saltationibus interessent, vt suo exem-
 plo reliquos etiam ab illa petulantia quan-
 tum in ipsis esset, reuocarent. Synodo Aga-
 thensi

thési sub annum D. C C C C X X X de ministris Ecclesiasticis ita cautum est, cap. 29. ne his cœtibus misceantur vbi amatoria cantantur & turpia, aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur: ne auditus & obtutus sacris mysteriis deputati turpium spectaculorum atque verborũ contagione polluantur. Atque vt nostras quoque Synodos prioribus illis adiungamus, illud constat, nulla Synodo iam ab aliquot annis inter nos habita non cautũ esse, ne cui Christiano ecclesiis reformatis accensito saltare liceret. Quid amplius? Ipsa a deo regni Gallix comitia Aureliæ habita, (quum nostra hæc natio ciuiles motus nondum experta sibi melius constaret (hoc testantur, rogatum fuisse Regem ab illis qui Statuum nomine conuenerant, vt choreæ publicæ penitus abolerentur: quàm in rem etiã perlatum est decretum quod etiamnum hodie scriptum extat. saltem igitur nostri tũ homines agnoscebãt publico toti⁹ gētis Gallicæ testimonio, obscœnitatẽ illam saltatoriam esse prorsus intolerandam: ne, si qui perinde hoc non agnoscerent, suam deinceps amentiam in vulgus ederent: sed veluti tenebris perpetuis damnatam sibi priuatim retinèrent. Quauis non ita magnum in eo sit discrimen, si domi fiat, quod palam

minus honeste licebit.

His igitur quæ hucusque in medium attulimus ita nostram causam confirmatam existimamus, ut saltationum usum omnem damnandum atque tollendum esse euicerimus. Demonstrauimus enim & pessimas esse causas quæ illas inuexerint, & nullam non ipsarum partem innumeris vitiorum notis scaterere, effecta deinde atque fructus tristes omnino, vocationem Christianam illis ex diametro repugnātem, iudiciam aduersus illas datum in similibus exemplis, verbi Dei apertum aduersus illas stans, auctoritatem denique piæ verustatis imprimis tanquam corollarium ad ampliorem cōfirmationem apposuimus. Sed tamen ne, quod dici solet, *μονομερῆς* causam istam peregisse, videamur quid etiam ad illam tuendum è contrario proponi possit audiamus. Habēt enim saltationum patroni suas quasdā defensiones, non magni quidem illas momenti: sed tamē ut omnem semel scrupulum eximamus, neque præter mittamus quidquam non satis expensum quod ad nostram admonitionem admittendam vllum adferat impedimentum, audiamus inquā, quid isti velint.

Diluuntur

Diluuntur argumenta quæ pro saltationibus facere videntur.

CAPVT XVI.

AC primum quidem saltationē rem esse *ἀδιάφορον* causantur: ac proinde peccare in libertatem Christianam volunt, qui saltationem peccati nomine censeant. In eo enim non versari cultum Dei, si quis exhilarandi sui causa saltet aut tripudiet. Distinguiamus ergo hic vocis homonymiam: ac respondemus aliud esse saltare ad certum quendam numerum & motum, quod toto hoc tractatu reiecimus, aliud verò saltare vulgari acceptione, quod aliquando per occasionem non esse improbandū agnoscimus (quanuis neque etiam promiscue illud daremus, quando magna sunt semper circumstantiarum ipsarum momenta etiam in reū illarum genere quæ *ἀδιάφοροι* dici possunt) *ἀδιάφορον* autē ceu rei, ut vulgo loquūtur, indifferētis nomine intelligimus rē illā cuius quidē vsus liber est in sese, i. qua uti & qua abstinere liberū est & cōscientiā nō afficit, modo certa illa fide nitamur, hoc nempe tum Deo ita placere, tum ex eo iustum scandalum à nobis nemini offerri: qualis est, in sese, ver-

bi gratia, eius vel abſtinentia carniſum. At-
 qui Saltatio non poteſt vocari ita res ἀδιάφο-
 ρος, vt quæ & ab inſignibus vitijs originem
 ducat, & nihil habeat quod non melioris
 notæ exemplis in vita Chriſtiana prorsus
 repugnet, vti ſupra pluribus eſt à nobis de-
 monſtratum. Et quæ etiam ſubiecimus testi-
 monia inſignium illorum in Eccleſia viro-
 rum eòdem omnino pertinent, vt nihil mi-
 nus quàm ἀδιάφορον cenſendum ſit, quod illi
 tam ſeriò, tam multis, tamquæ apertè ſunt
 deteſtati, & vt à Chriſtianiſ procul amanda
 retur, vno omnes ore contenderunt. Quod
 ſi illud tempus aliquando fuiſſe diceretur,
 quo quidè ſaltare non ita per ſe illaudatum
 fuiſſet (quod tamen nullo modo concedi-
 mus) quum tamen res illa eum in ſtatū nunc
 deuenerit, vt a vitijs & omnium ſœditatum
 illecebris diſcerni ſepararive amplius non
 poſſit, certè apud ſanos & non peruiſaces
 dānanda prorsus pronunſciabitur. Ille enim
 verus eſt libertatis Chriſtianiæ vſus in rebus
 illis indiſſerētibus, vt ſi quæ ſunt quæ vel mi-
 nimā noxam ſecum adferāt, illa demum tan-
 quam minimè omnium indiſſerentia, reſpuā-
 tur, vti etiam in rebus longè maioris momē-
 ti fieri tamen oportuiſſe, vel ex ipſius Apoſto-
 li teſtimonio doceri poſſet.

Illud præterea iſti reſpōdent, ſe quidem vi-
 dere

CVII.

dere quod res est, saltationem nempe multas eiusmodi corruptelas circumferre, quæ honestis viris non placeant: Verum aliud esse corruptelas illas expungere, aliud verò rem ipsam omnino tollendâ censere: quod quidem si ita ad viuum refecetur, multis de inde rebus alijs carendum sit, quatenus corruptelis & ipsæ scateant, quarum tamen usus aliquis & rectus & commodus supersit. Appositè vero ista: siquidem dextre etiam expendantur. Vbi enim de reformatione abusu seu vitiorum agitur, videndum est imprimis an per occasionem & veluti per alluionem latentem rei illi adhæserint, quæ quidem res per se improbanda non fuerit. Eo enim casu & retineri potest res ipsa, & vitium purgari. sic in valetudine restituenta aliud erit operam dare, vt febris ex malis humoribus procreata tollatur vita autem ægroti salua sit, aliud, si cum æstu illo febris ipsa quoque vita adimeatur. Longè autem aliud est quum ita inhæsit vitium rei cuiuspiam, vt in eandem cum illa naturam profus coaluerit. Tum enim simul & semel res ipsa præcidenda est, neque de illa saluū quicquam vllò modo retinendum. Sic quum hoc sæculo quæreretur quid de Lupanaribus statuendum esset, sanè res illa non ita habuit opus deliberatione, in qua excutienda vi-

tium à re ipsa secerni nulla ratione possët. Idem est porrò saltationum iudicium. Ut quanuis alibi & apud vnos indecentius fœdiúsque quã apud alios exerceãtur, frustra tamen eximãtur à generali vitij nota, atque illius quidẽ intolerandi, si quæ illis semper & inseparabiliter adherent mala, considerentur. Proinde quemadmodum de arbore aliqua ex ipsa radice venenata fieret, vt quantum vmbre illius aliquis vsus speraretur, propter grauius tamen periculum à re ipsa promanãs, abscindenda semel radicitus atque igne absumenda esset, sic etiam de saltatione existimandum est. Nullam enim mediam aliquam rationem eius vitij tractatio admittit. Quod si quis contrã contendat, cedo, vel ab ipsa partiũ enumeratione, qua tenus & quanã ex parte reformari posse re ad eò pudendam velint? Tollantur, inquiunt, cantiones illæ obscenæ & lasciuæ. Est quidem hoc non nihil. Separentur etiam, inquiunt, viri à mulieribus, & tot illa libidinum illectameta facestant. quid præterea? Ne in cœtu quidẽ & apud multos saltetur. vnicuique tantum apud se aliquid eiusmodi agere non prohibeatur. Atqui si eo vsque nostra sese porrigat reformatio, actum iam erit de maxima illa parte nobiliorum saltationum, quarum veluti anima ac vitales

les partes positæ sunt in choris illis promiscuis virorum & mulierum, in reliquis denique moribus impudicis, qui & oculos & aures multitudinis captant, & non aliter vigent, quàm si plenis lasciuia velis in illo libidinum pelago sese ostentent. Sed demus etiam saltatores nostros iam sese domum recipere, atque sibi vnis, vel canere vel etiam saltare: quis tamen non videt rem esse plusquam fœdam & indecoram, si quis vnus ita saltitando gesticuletur seseque exagitet, dum vel hâc vel illam saltationem sibi vni edit, perinde atque si & histrio simul & spectator sibi præesset? Quid igitur? Nempe vt saltatio semel aboleatur, videntum est. Neque enim quocunque te veritas, vllam aliam rationem inuenies qua tot Infælicis illius arboris radices & rami semel excindantur.

Tandem igitur mos & vsus præterduntur: quasi nempe cessare iam omnes honestos cætus & congressus oporteat, si saltatio ab illis sublata sit. Et isti igitur hoc sibi responsum ferant, melius omnino cum illis honestiusque actum iri, si rarius plerunque cætus illos adirent: ac nominatim dedecere tū mulieres tum puellas & cursitare & temere ac passim sese domo proripere, quod pessimè cessisse Dinæ Iacobi sancti parentis si-

liæ vnice supra iam notatum est. Iam vero vt honesti congressus & cœtus habeantur addeaturæ, neque promiscuè sese pij in quouis locos ingerant, delectus omnino habendus est. Quod enim si prauis colloquiis te admisceas, aliud referes, quàm quod vt caueres præmonuit Apostolus? Corruptum enim, inquit, rectos mores praua colloquia. sic igitur vitari facile poterit illa offensionis species, quod aliis saltantibus nolis & ipse saltare, si, vbinam illæ tendiculæ obiici possint, prius expenderis, vt ad illas tantò minus accedas. Atqui nihil minus cogitabam, inquires, & per errorem in saltantes incidi, à quibus extricare me aliter non potui. Certè illud non caret imprudentiæ & temeritatis, nota quæ quidem honori nominis Christiani non cedit. melius enim sibi cauere quisque debuit atque etiamnum potuit. Sed fac etiam te conuiuium ac nuptias euitare non posse, quid, nisi saltantibus te permittas, factò opus erit? Nempe vt quod supra ex Laodicensi synodo repetimus, vsurpes: ac cumbas cum tuis illis amicis vel cōsanguineis, & honestè cibum sumas in Dei timore: tum deinde faceffas illiuc, ac vacuum locum scenæ saltatoriæ relinquant. sic nempe periculosè cæptum, consulte te recipiendo, non vltèrius prosequere: quod omnino fieret

1 Geor. 15

33.

fieret, si vel spectator etiã illius lasciuiã su-
 peresses. Atqui illud leue accipietur, quasi
 dedignemur illos quos honoris causa illuc
 inuitãt. Accipiatur sane vt ipsis videbitur, dũ
 sibi interea imputet, quod amici vel consan-
 guinei funct⁹ honesto officio, potiorẽ simul
 habueris nominis tui rationem: præsertim
 quum amicitia ius sanctissimum ad confor-
 tium culpæ & rerum turpium nullo modo
 pertineat. Quamquam si verã quicquam vir-
 tutis adesset, tum demum potius sancta il-
 la confidentia exercenda esset, nẽpe; vt nihil
 esse nobis commune testaremur quũ operi-
 bus illis in frugiferis tenebrarum, sed vt po-
 tius exemplo saltem nostro, si non etiam vo-
 ce, reuinceretur, vt vel recessus ille noster
 apertẽ testaretur omnẽ illam proteruiam à
 nobis semel improbari. Et quid porro illa
 occasione de nobis dicetur? nempe sic lo-
 quentur, christianos istos in eundem profu-
 sionis luxum cum reliquis nolle concurre-
 re, vitia odisse, malum auersari etiã ad sum-
 mam vsque cutem, mundo & pompis, &
 delicijs eius ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς, nullam denique ne-
 que flammam neque fumum neque illece-
 cebram peccati non omni studio & con-
 tentione euitare. Quod quidem dum
 fiet, extabit ad summum illa Dei veri-
 tas quam ex Apostolo didicimus, quod il-

CXII.

Ios nostri mores quasi ad peregrinitatem quãdam redigunt, utpote quum ab illis maturè nos & serio subduxerimus. Quanquã & illud non est desperandum, constantia etiã nostra affectum iri non neminem, qui si mollius nos gessimus, obfirmaturus seipsũ fuerat in peccato nostra occasione lubentissime. Et vero quicquid dicatur, quantò præstat, ut quum in illas tenebras incidemus, ipsi nos virtutis atque honestatis exemplo facem alijs præferamus, quã si nos illis permiscendo, in aliorũ insolentiam concederemus? Frustra igitur illud obtenditur, non probari quidem à nobis malum, si tamen vllã omnino occasionem præteximus quã fiat, ut sponte illius testes, spectatores, ac non perinde consortes habeamur.

CAPVT XVII.

Perperam obtendi aut vsus aut commodum aliquod saltationum.

NEc dum tamen res transacta est, dum etiam utilitas & vsus quidam saltationum prætenditur. Et sane illud utcunque admittendum esset, si vel milesima ex parte præponderaret & vitijs illis & dãnis quæ saltationem

tationem comitantur . Sed neque hîc etiam aliquid affertur eiusmodi . Saltatio , inquiunt, valetudini prodest . Atqui neque in illum vsum ipsa instituta est, neque etiam, si eorum quæ supra attigimus, satis meminimus, eò illa referri vnquam possit. Demus tamen hoc etiam aliquid esse. Num verò ex eo consequetur, adeundum esse tantæ scilicet rei gratia, honoris, nominis, conscientia periculum? Si, inquit Apostolus, esca facit vt offendat frater meus, non vescar carnibus in æternum, nec faciã vt frater meus offendat. En præceptum vniuersale, quo semel omnia cõplexus est Apostolus, quæ vel ad victus, vel ad sanitatis rationẽ spectant. Quãobrem quicquid isti prætexant, quũ & vsus carniũ tanti sit per se ad hanc vitã tuendam & carnes ipsæ per se bona sint Dei creatura, & tamen statuat Apostolus sibi potius ab illis esse abstinendum, quam vt fratri obiciat offêdiculum, profecto saltatio res nimis leuis est ne dicam pudenda, vt ea de re cum apertissimo scãdalo coniuncta diutius altercãdũ sit. Quod si etiã prophanos audire hîc volumus, auctores nobis erunt illi ipsi, vt inter corporis exercitia illa tãtum captemus, quæ nihil habent vitiosi vel indecori adiunctum. Saltationes potro eiusmodi sunt, vt quocunque titulo ad valetudinẽ & corpo-

Rom. 13.
14.

ris exercitationem referantur, eò omnino pertineat quod vetat Apostolus. Ne, inquit, carnis curam habete ad explendas ipsius cupiditates. Atque idem ille locus appositus erit ad eleuandum alteram etiam obiectiōnem, de quadam nempe corporis agilitate quæ saltatione videtur imprimis comparari. Sit sane agilitas donum Dei: Sed tamen neque illud est singulis petinde necessarium, quum neque omnium sit eadem conditio. Deinde & illa etiam agilitas quæ partium corporis agitationem quandam expeditiorē complectitur, suum quoque modū & mensuram requirit. neque enim illam accommodari decet ad motus effrēnes hominū leuiculorum, vt in honestatem & grauitatem christianam illa occasione peccetur. Neque item ad histrionicas vel amētix cuiusuis plenas actiones referenda est, vtcunque alijs oblectationē nescio quam afferre videatur. Siquidem hoc esset peruertere illud donum Dei per se alioqui non contēnendū. Cæterū vt ad aliquid eiusmodi comparandum saltatio pertineat neque eò deterior redditur, neque etiam melior. Res enim illa media est, vt agilitas quædam obrinentur, neque saltatio per illius occasionē illaudatior potest euadere. Quod si ipsa potius ex schola saltatoria addiscenda est, nimis caro emitur, quū videlicet saltatio non ingenuam quandam agili-

raté afferat, sed fractā poti⁹ & mollē corporis
 agitationē, & quæ denique quāplurima secū
 vitia adiuncta habeat. Quamobrē admonē-
 di essent qui corporis expeditioris habendi
 cura tāguntur, vt honestiora exercitia & ar-
 tes laudatiores saltatione omiffa semel ca-
 pesserent. Caterū inter præcipuos saltatio-
 nis vsus, ille vnus cōmendatur plurimū, q̄
 per occasionem saltationis condiciones cō-
 iugiorum non rarò procurantur: quatenus
 videlicet exercitatissimi saltatores inire a-
 pud puellas nō leuē soleāt gratiā, vt & ado-
 lescentū vicissim ipsæ, alioquin in vacuo cu-
 bili solæ longūm remansuræ. En quorsum
 honestas matres conqueri oporteat, quod
 suas præsertim virgines maturiores in scanā
 saltatoriam producere per nos minus liceat!
 perinde nēpe atque si apertè præ se ferrent,
 subduci a nobis faces & instrumēta eiusmo-
 di amatoria ad sc̄sus affectu suè mutuo inflā-
 mādōs, vt nos istā omnē officinā supra satis
 perscrutati videmur. Sed tamē neque vt plu-
 rimū illa nescio quæ rudimēta amoris, ex sal-
 tatione ducta ad cōiugales affectus processē-
 rūt, plarīsq; aut affectus illos temere exuēri-
 b⁹, aut illos alio quis modo explere quā cō-
 iugalis vinculi ratione conātib⁹: & adeo ipsa
 illa cōiugalis honestatis institutio lōgè alias
 rationes requirit, quā vt a saltatione ducat i-

nitiū. Ergo neque saltationis occasione cōdi-
 tiones coniugioūr semper captantur, neque
 illo etiam nomine saltatio etiam probanda
 esset, neque omnino illud consilium pericu-
 lo careret, vt illud tentare ea occasione pla-
 ne absurdum sit, & ab honestatis ratione a-
 lienum. Siquidem vis ipsa saltationis in eo
 sita est, vt cantibus obscænis, contuitu inue-
 recundo, osculis, gestibus, complexibus af-
 fectus inter se saltatorum excitentur. Quod
 autem ab eiusmodi impura scaturigine ema-
 nantes riui minimè laudari possint, illi me-
 lius dixerint, qui de rerum natura ex causis
 ipsis iudicium facere didicerunt. In summa
 meræ sunt cupiditatum inflāmationes, quæ
 quidem nisi deteriore quavis occasione erū-
 pere ausint, fortasse coniugio manus datu-
 ræ sint, & ferè inuitæ eo tandem nauem ap-
 pulsuræ. Exemplo sunt nempe in fœlicia illa
 coniugia miserarū viduarum imprimis, quæ
 & sui & suorum prorsus oblita, captæ vafri
 cuiuspiam & exercitati saltatoris amenti a-
 spectu vel consortio, sese illis emancipant
 ac proinde pessimè omnium sibi omnibus
 modis consulunt, dum homines ignotos,
 viles, probrosos plærunque honoratis mari-
 ris superducunt. Nēpe, vt ad illud Pœtæ allu-
 damus, Saltator erat: facit hoc illos hyacin-
 thos. Sanè tātū abest vt istiusmodi occasione
 coniu-

C X V I I .

coniugiorum temere a saltationibus captā-
 dorum saltatio toleranda sit, vt vel illa vna
 potius idonea sit causa ,ad omnē saltationis
 strepitum in extremas vsque terras relegan-
 dum:quū videlicet nihil magis intersit Reip.
 benè institutæ,quā vt coniugia non temere
 & confuse, sed ordine, delectu,& bonis au-
 ctoribus concilientur. **C**ontrā autem quæ à
 cæcis illis affectibus ineuntur, totas deinde
 familias peruertunt & ἀπειροδον πόλεμον do-
 mesticum excitant, fouentque morbos im-
 medicabiles. Proinde captatio cōiugij a sal-
 tatione nihil aliud est quam prætentura re-
 tium ad incautum quempiam intercipiēdū,
 vel faculæ obiectio ad miserum & male con-
 siliatum momento corripiēdum. Atque hoc
 illud est arcanum nostrarum saltatricularū
 aulicarum nominatim, vt illa sui euendita-
 tione in sui amorem infelices aliquos pelli-
 ciant,qui sese illo eant perditum. Istiusmo-
 di porro exempla debent horrorem incutere
 honestis matrib⁹, ac christianis nominatim,
 nedū vt quidquā simile illis veniat in mētē:
 illæ, inquā, imprimis hîc attendant oportet
 quid se deceat, & quàm sollicitè habēdus sit
 suarū pudor & castitas. fieri enim vix potest
 vt si qua filiam ad choream perducatur captā-
 dæ fortè conditionis coniugalis gratia,quin
 vltèrius illa iam pergat,& incæptos amores

de tenero mediteretur vngui. Deinde quis illas docuit ex tot illis affectuum pruriētium scintillis vel millesimā ad honestatē cōiugale posse pertinere? Quod si hoc aliquādo accidat, præter ipsū saltationis finē fieri dicē. Iū erit, quæ quidē ad incitādas tātū cupiditates instituta erat. Quod si eo vno nomine quidnis erit probādū, quod illius occasione boni aliquid subsecutū sit, nēpe admittatur semel omne gen^o lænocinia, & artes illæ perductoriæ quibus horū & illarū animi cōglutinātur pessimo atq; illaudato more, vnde se tamen expedite miseri amantes non possint: nec tamen istis occasionibus instituta cōiugia benè audiunt ceduntue magis, quā quæ a saltatione causā duxerunt. Audiatur poti^o ad istū semel facum & retegēdū & ablegādum perpetua illa Apostoli admonitio, Quod superest igitur, fratres, inquit, rogamus vos per Dominum Iesum, vt, sicut accepistis à nobis quomodo vos oporteat incedere, & placere Deo, magis excellatis. Nostis enim quæ mādāta vobis dederimus per Dominū Iesum. Nā hæc est voluntas Dei, nēpe sanctificatio vestra, Et eadē epistola cap. V. Omnia explore, quod bonum est tenete. At qui vbi res nimis quam explorata est, quid reliqui esse oportet ad spontaneum malum sibi accersendum, vbi improba illa læna saltatio, contrahendo

1. Theff.
4. & 5.

hendo honestissimo matrimonij fœderi præmittetur? Quis enim sensus esse potest miseræ saltatoriëtis, nisi vt aliquë desiderio sui accédât? Et quid si pro vno, mille, verbi gratia, peste illa corripiâtur? Quænam vero illic extat a scādalo offerēdo cautio sancta? quæ alienæ salutis cura? quæ apud Deum cōsciëntia? quod vitiorum odium? quænam tutela aut præsidij amplius virginæ & nominis & pudoris?

Quamobrem adire tam presens periculū, quibuscūq; occasionib. incertissimi euēt⁹ spe vanissima, mentis esset neque satis cōpositæ, neque in primis honestatis retinēdæ atque præse ferēdæ studiosæ. Omnino enim cuius utilitati honestas anteferenda sēper est. Porro honestas in eo nulla est, si nescio quod cōmodum tot turpibus maculis circūductum venire ad te posse in animum inducas. Et notus est ille locus Ciceronis supra citatus, vbi ne amplissima quidē cōditione adduci posse honestū virum cōtendit, vt vel saltet aliquādo. Quod sicui in speciem ingentis lucri occasio ex saltatione oblata dici potest, de Herodiadis filia illud dicendum sit, quæ vel dimidiam regni partem, edita semel saltatiuncula, iudicio impuri illius & temulenti regis emerita sit. Atqui meritoria erant artes illæ & obscænitatis plenæ: neq; adeo nō turpis ex illa occasione quæstus vllus habēdus

fit. Christianorū verò est mali nihil admitte-
re, ne quidem etiam si quouis cum lucro cō-
iunctum sit, sed neque illis ipsis artibus con-
tracta coniugia bonæ spei vllius esse solent.
Scaturigine minirū infecta riuus ex illa de-
fluens purus esse non potest: nulla item spes
benedictionis Dei illa occasione anteverfæ,
& quasi interceptæ. Sancta nimirum sanctè
quoque tractanda sunt, & honestè procurā-
da: & quod quisque rectè agere instituit, le-
girimis primū non e mentitis rationibus
nitatur oportet. In summa, vel honestissi-
mus ille in speciem saltationum finis vt po-
te ad coniugium spectans, & incertissimus
est & plenus periculi, & non nisi exitus in-
felices portendit.

CAPVT. XVIII.

*Exempla saltationū ex scripturis De-
torta excutiuntur.*

TAndem igitur vbi se isti omnibus suis
propugnaculis deiectos sentiunt, confu-
giunt ad exempla, tum Dauidis, tum mulie-
rum illarum Israelitarum, quas olim sal-
tasse scriptura testis est. Nos verò non pau-
ca supra attigimus quæ huic disputationi
lucem

lucem afferre possint. Vt enim eadem esset
 nostrarum & veterum illarum chorearum
 ratio, nihil efficerent tamen exempla vetu-
 stiora, siquidem nō minus in sese vitij habe-
 rent, & veris pietatis regulis à nobis ante
 recognitis manifestè aduersarentur: neque
 adeo vel Davidis vel insignis cuiusquam
 viri nomen quidquam ad vitium eleuandum
 polleret. Siquidem in omnibus humanis ex-
 emplis delectu vtendum esse monemur.
 Sed de eo iam non laboramus. Volumus e-
 nim nihil à pietate alienum accidisse tum
 Davidi, tum sanctis illis mulieribus, qua-
 rum saltationes certis scripturæ locis com-
 memorantur: ac proinde non modo nihil
 illas veteres cum nostris istis habere com-
 mune, sed eò etiam produci posse dicimus,
 vt, quod dici solet, cōtraria contrarijs magis
 elucescant. Primum igitur si causam quæ
 veteres illos tum quidem ad saltandum im-
 pulerit, exquirimus, constat omnino ea vna
 ratione hoc ab illis fieri solitum, quod nulla
 non parte corporis testatum vellent affe-
 ctū, quo toti corripiebantur ad agnoscendū,
 atque & exultationis cuiusdā extraordina-
 riæ, & solennis gratiarum actiois expressio-
 ne celebrādū peculiare quoddā atq; insigne
 Dei erga se beneficiū. Népe vbi prædicandæ
 quædam vel ab hostibus liberatio, vel de

illis victoria obtingebat, tūc demum omnia quasi in actum producebantur, non cessabant acclamationes vocales, nō voces iubilium & triumphale carmen Domino cōcīnētium, nō tubā, nō reliqua organa musica, nō manuum applausus, nō denique corporis motus illi insoliti: quib⁹ omnino ita veluti ad illud sanctum munus accinctis, tibiā quoque ipsā deesse vix poterāt, quin & in partē aliquam exultationis accēderent, vti hoc nō vno loco psalmorum auctore & hortatore passim per illud tempus ad eos quoque gestus exhibendos spiritu sancto testatum habemus. Quod autem ad ipsam illam motuū istiusmodi speciem & saltationem, & an ad modum & numerum certum exigere-tur vel secus, quemadmodum & de paralytico restituto refertur Act. 3. non quidem cōstat nobis: illud indubium est, nostris proter uijs & gesticulationibus dissimilima illic omnia fuisse. Siquidē eō illi gestus motusq; spectabāt, vt affectum sincerū in prædicādis Dei laudibus testarentur: sancta denique omnia: vt in eiusmodi personis ita sese sistētibus Deo, nihil extaret, quod suā modestiā & venerationem nō exhiberet. Sic etiā sese gessisse referuntur, mulieres Israelitice cum Maria Mosis sorore, quum egrederentur cū tympanis & choris vt viris ex vna parte tan

to officio præeuntibus, & ipsæ quoque Dei gloriam pro liberatione illa incomparabili tanquam *ἀνταπαμοιούμεναι* celebrarent. Idem omnino de historia illa Iudithæ, idem de cantionibus mulierum piarum ex occasione vnctoriarum tum Iosephæ tum Saulis habendum est. Saltatio autem Davidis apud arcam Domini psalmos omnino habuit adiunctos, quum eodem loco historia mentionem faciat instrumentorum musicorum, quum David ipse singulari contentione tum ipse saltaret. & extant psalmi quidam quos ad eundem actum Davidis pertinere omnino probabile est. Neque tamen in istis saltationibus permixtos fuisse mulieribus viros vsquam notari potest, neque etiam illæ quotidie recurrebant, sed ex occasione peculiari: adeo ut rarior etiam ex illarum mentio, quamvis non omnes etiam occasiones recensitas habeamus. Hominem verò saltasse alium præter Davidem, idque adeo semel, scriptura non meminit. Vnde non immerito colligitur, quod in ipsis mulieribus non ita erat ordinarium, id ipsum vitis vix etiam per occasionem accidisse: fortasse quod sexus virilis præ muliebri ferè aliam grauitatem & pondus retineat. Neque ita temerè prorupturam fuisse ad exprobrationem saltationis Micholæ aduersus Davidem verisimile est, si paulo frequentiora ei rei exemplabauisset. Quid autem opus est diutius immorari

in illarum cum nostris saltationum collatione, quando videlicet omnia prorsus inter se hinc repugnant? Illæ nimirum ab affectu quodam intentissimo profitendæ erga Deum gratiarum actionis prodibant, istæ vni voluptati inseruiunt. Illic motus quidam sancti sese exerebant testes interioris sensus, fruitionis nempe beneficiorum a Deo perceptorum. Hinc omnia epulas lautiores sequuntur, & nihil nisi lasciuiam crepant. Illic cantica eucharistica concipiebantur de rebus sacris, quæ etiam eiusmodi gestibus exprimebantur, qui & pedes & corporum ita moderarentur, nihil vt non sanctum & Deo gratum notari potest: Hinc contra quò quæque cantio obscærior est, eò gratior omnino est, ne videlicet vsquam non sibi respondeat proteruendo & actus & affectus. Illic nulla confusio virorum cum mulieribus, nulli amplexus, oscula nulla, colloquia nulla. Hic promiscuè omnia plusquam familiariter atque licentiosè vsurpantur. Denique vno verbo. siue effecta, siue finem, siue certas hinc illincue circumstantias expendas, nihil non ex illa parte sanctum, laudatum, ab omni etiam mali specie alienissimum, ex ista vero tam contraria omnia, vt quantum illæ commendari merentur, tantum istæ explodendæ sint. Proinde contrariorum

riorum inter se collatio nullam vitij ac virtutis & laudis conciliationem habet: haud multo magis quam si vsum conjugalem cū illicita quauis extra coniugium copula comparaueris. Siquidem ex ipsa tum causarum propriarum, tum effectuum ipsorum repugnantia, apertè efficitur vno nempe posito oppositum illius omnino eadem ratione destrui oportere. Quod si quis illud etiam vrgeat, ab exemplis saltationum in populo Dei receptarum hoc saltem constare, illas igitur quum tūm temporis non ita improbatæ videantur, nunc quoque si eodem prorsus modo exercentur non magis carpendas videri, nisi verò durius cum nostris agere quàm cum veteribus actum sit, velimus: facilis est responsio. Neque enim si eadem illa saltationum veterum forma nostris nunc saltatoribus reponeretur, in ea ipsimet acquiescerēt, vtpote quum nihil minus quā quod vnum in saltatione quærunt, veteri illa reuocata recuperaturi essent. Et tamē vt per se vetus ipsa saltatio probetur, si quis tamen illam saltem restitui contendat pertinaciter, illud alterum expendat, potuisse e- quidē nōnulla suo tūm tempore & modo in vsu esse, quæ vsurpari promiscuè non ita sēper expediat. Etenim quā multa habuerunt et locum suum et vsum vel in ipso taberna-

culo adeundo, vel in publicis choris instituendis, vel in reliquis illis musicis instrumentis pulsandis, et Dei laudibus publicè decantandis, quæ nostro hoc sæculo nulla simili ratione possent commodè præstari. Sed et vnū illud semel omnem istā disceptationē tollit, nempe, quod vsus ille celebrandarū Dei laudum adhibitis illiusmodi circumstantijs pertineret omnino ad cultum illum legalē, qui rebus externis plurimum excellebat: ac proinde vt appendices quædā habendæ sint ceremoniarū ipsarū res istiusmodi, & quæ perinde atq; ceremonialis cultus veteris obseruatio suo tempore semel abolita censenda sit. Nunc enim nostra sacra Eucharistica imprimis simplicius multò peraguntur. Quod si nullus esse debet amplius vsus tubarum illarum, & conuocationum cœtuum illorum Panegyricorū, adeo vt iudaismi reuocati rei futuri sint, si qui rerum illarū vsum ingerere auderēt, perinde etiā publicas & solenes saltationes cessare oportet, vtpote quæ ad operosiores illos rit⁹ suo quoq; modo pertinerēt. Neque etiā Ecclesiam illā Christianā puriorem vsurpassē istiusmodi quidpiam demonstrari possit. Quibus denique & illud ex superioribus repetitum adijcimus, minime omnium saltationi aditum pate fieri aut locū relinqui expedire, quādoquidem illa in catalogo

talogum rerum per se indifferentiūrelata, ni
 mis cōstat liberū illius vtvsū ita & abolitio
 nē esse, quū nominatim in eum statū deue
 rit q̄ q̄dē tolerari ampli⁹ nulla prorsus ratio
 ne possit. Atq; illud etiā vsui nobis erit ad di
 luendos omnes quos de saltationibus citāt
 scripturæ locos. Siquidem aut saltationum
 fit mentio cum laude: atque tum ad indiffe
 rentium rerum classē quarum vsus ex edi
 tis circumstātijs tolli debeat nō min⁹ quā pro
 bari, ipsas reuocabimus. Aut saltationū ita
 fit mentio, vt simul adiunctam vitij conno
 rationē, vel diserte, vel ex quadā communis
 licentiæ circumstantia habeāt, vt verbi gratia
 quū fit mentio puerorum per foros sibi accla
 mātiū, Et hoc & illud accinui⁹ vobis & ta
 mē vos nō saltastis. itē chororū ad reditū &
 restitutionē filij illius pditi institutorū, repe
 tita sunt enim illa ex vsu cōmuni, nō autē au
 thoritate verbi Dei per se cōmendata, nō, in
 quā, magis q̄ vbi exemplū diligentis illius pa
 tris familias proponitur, cui⁹ pecuniā fœnori
 ponere feru⁹ debuerit, ne penes ipsū vacua
 remaneret. Exēplū itidē puellarū Silonitidū
 non est ad illarum laudē trahendum, quādo
 vsus illic & mores gentis ac seculi merè tra
 duntur, vt & alijs plærisque in locis. Tādē
 igitur quasi ad stellas vsque nostri saltatores
 euolaturi, suos motus & tripudia cōponi &

CXXVIII.

referri ad illarū motū volūt: neqd omnino re-
li nquant nō suæ consciū vanitatis. Quod
si enim ex motu ipso constantissimo orbium
illorum cœlestium, adeoque ex reliquarum
etiā creaturarum cōtēplatione vsus aliquis
esset nobis percipiendus, illud in genere no-
bis esset obseruandū, vt quemadmodum il-
læ omnes suos motus retinēt, & in statu suo
perstant constanter, perinde nos quoque &
in finem vitæ omnibus præscriptum intenti
essemus. & eam actionum nostrarum regu-
lam præfixā teneremus, quæ nos scilicet ab
omnibus tripudijs & saltationibus reuoca-
tos in officio fungendo exerceret. Quod v-
bi secus à nobis admittitur, & lasciuia atque
licentiæ omnia semel permittuntur, non mo-
do illud est ordinem nostræ istius militiæ
indignissimè deserere, sed etiā tot aduersum
nos testes citare quot in in cœlo nomina-
tim emicant ordinatissima illa luminaria.

CAPVT XIX.

*Circumstantiæ certæ notantur quæ salta-
tiones magis intolerabiles reddunt.*

Tandem igitur exclusis ab omni iuris
defensione saltationibus, vt in toto or-
be Chri-

CXXIX.

be Christiano nullus illis superfit locus, non
 abs re erit si apposuerimus etiã certas quos-
 dam circumstantias, quæ illarum fœditatẽ
 magis ac magis detestandam reddãt. Pri-
 mùm igitur dies stati & condicti, saltatio-
 nũ, non illi erunt, quibus opera exerceri mo-
 ris est, sed ille ipse dies Dominicus nomina-
 tim. Nempe non potuit apertius profanatio
 ipsa cultus Dei ostentare sese, quam quod
 illo ipso die cuius vsus sacer esse debuerit,
 saltationibus ordinario vacetur: sic demui
 sequestra illa quies & cessatio meditandis
 Dei operibus impendẽda, collocatur in mo-
 tibus gestibusque tum vanissimis, tum impu-
 rissimis: sic attentio verbo Dei præstanda
 tum vt in mores deinde & perpetuam vi-
 tam transfret, proteruijs atque toti luxus cõ-
 fusioni impenditur: sic quæ Dei laudibus
 & gratiarum actionibus perstreperere oportet
 bat, veluti conscio aëre & cælo ipso, audien-
 dis obscænis cantionibus atque amentium
 vocibus traducuntur, ac tantum non conta-
 minandis vndique nos circumstantibus ele-
 mentis vsurpantur. In summa mera illic Bac-
 chantium orgia esse dixeris, vt & omnino
 ab Ethnicis repetita esse constat publicarum
 saltationum festis illis dieb⁹ exempla. Quod
 quidem pessimè cessisse Sionitidibus illis
 puellis, historia demonstrat, quæ quum so-

lennibus illis festis diebus choreas agere instituisſent, quaſi ſanctificationis dierum illorum malè memores, in manus raptorum Beniamitarum à quibus circunceptæ ſunt, inciderunt: vnde reliquæ diſcerent, quantum ab iſtarum exemplo ſibi cauendum eſſet. Et tamen puellares tantùm choreæ erāt, ac proinde eiufmodi, vt & a noſtrarum impuritate atque obſcænitare abeſſent quàm longiſſimè. Quamobrem etiam laudatius viſum eſſe partibus illis veteribus in Eccleſia iam ſupra ex Auguſtino retulimus, ſi dies ſacri Chriſtianorum, operi etiam manuario impenderentur, potiusquam male feriatis ludicris, proteruijs, & ſaltationibus. At igitur nullo non die ſaltatoria ſcæna intolerabilis eſt, ita diebus Dominicis pluſquam explodenda eſt, vbi ad obſcænitatem profanatio quoque ſanctioris diei accedit.

Videamus & alteram eiufdem reinotam, qua per ſe ſatis damnari non poſſit. Saltatur nempe vt plurimum in cætu parentum, cõdicto inter cognatos & quacuq; alia ratione coniunctos. Damus vero cætuũ iſtiusmodi habendorum per ſe non vanam eſſe occaſionem. ſiue enim calamitoſum aliquod tẽpus incidat, conferunt illi omnino ad ſeſe mutuo erigendum atque conſolandum: vt viciffim etiam vbi res lætiores ſeſe offerunt, ad mutuam erga Deum gratitudinem;

& communis gaudij testimonium inter se perhibendum. Ergo vbi tristitia & mærore omnia plena sunt, exultare tùm atque lasciuire, aut est vim rerum ordini afferre, aut profus hebetem ac lethargicum sese profiteri: nempe longe alijs de rebus cogitandum tunc erat, nempe quum & deijciendi sese, & peccati serio detestandi, & nihil minus quàm tripudiandi tempus esset. Et illud ipsum est tamen de quo tam apertè Prophetæ conqueruntur suo iam sæculo, quod videlicet, ita sui quoque illi populates infanirent. Cithara & nebel, & tympanum & tibia & vinum in conuiujs eorum, opus autem Iehouæ non respiciunt, neque opus manuum eius attendunt, Propterea captiuus ductus est populus meus, eò quod non habuerit scientiam: & alio loco. Et vocauit Dominus Deus exercituũ, in die illa ad fletum, & ad planctum, & ad caluitium, & ad cingulum sacci. Et ecce gaudium, & lætitia, occidere boues, & iugulare pecudes, comedere carnem & bibere vinum: comedere, inquam, & bibere, cras enim moriemur. Et reuelabitur in auribus meis, qui sum Dominus exercituum: Si expiabitur iniquitas hæc vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum. Atqui nequius sunt sæculi terrificæ illæ comminationes, neque certus

Isai: 5.

Isai, 22.

distringi possunt quàm aduersus saltationes, utpote quæ flagitiorum omnium, atque totius proteritiæ, veluti compendium quoddam vocari possint: adeo ut Deum ipsum ad summam usque iracundiam nihil ita concitet, atque si angustia & miseriarum tempore eiusmodi insolentiæ exempla veluti in os ipsi opponantur. Illud porrò Edamus, Bibamus, id est, Tantisper adhuc secure deliciemur, quando hæc vna dies nobis ad genio indulgendum superest, non potest cadere nisi in homines prorsus perditos, atque horrendi in Deum contemptus sibi conscios: adeo ut vix ita quidem proloqui vel deterioribus contingat: sed ut verbis hoc non præferatur, cõiunctum est scelus nihilominus, quò re ipsa non modo nihil de ordinario luxu remittitur, sed intèditur ille potius, quasi sese tum maximè profundo voluptatum scæno immersuri miseri illi sint, quum iam ad Dei tribunal rei citantur. Absit verò à christianis supinus omnis eiusmodi cõtemptus. Superest igitur discutienda pars altera circumstantiarum temporis illius quod saltationem omnino respuere contendimus. cedo enim an ubi occasio quædam exhilarationis inter amicos vel affines a Deo offertur, illa ne sit rebus demum impendenda profanis? Quod enim illud quidem fiat apud ipsos
 in-

incredulos non ita mirum esse potest, quum
 quod ad illos attinet nullo modo agnos-
 cant ipsum auctorem bonorum, quæ ipsi
 belluino more ingurgitant. Christianiverò
 melioris scholæ alumni, longe aliter pieta-
 tum suam testentur oportet, si quando pecu-
 liaria quædam Dei beneficia agnitori inter-
 secōueniunt. Si enim verbi gratia, conuocan-
 tur cognati vel vt natales pueri alicuius sui-
 tum in lucē editi, vel vt aliquot eiusmodi læ-
 titiæ argumentum aliqua cum hilaritate ex-
 cipiant, certè summus illorum scopus ille
 semper erit, vt sancta illa exultatione vtan-
 tur ad Dei gloriam inter se celebrandam.
 Erit igitur tum ita quidem & illi Apostoli
 præscripto locus, Aequo est animo quispiam *Iac. 5.*
 inter suos? Psallat: vt simul illi loco & al-
 ter Apostoli alterius omnino concinat. Ne *Ephes. 5.*
 inebriamini inquit, vino in quo luxur est:
 sed implemini spiritu. & alio loco, commo- *Coloss. 3.*
 nefaciendo vos mutuo psalmis, hymnis, &
 cantionibus spiritualibus cum gratia canen-
 tes in corde vestro Domino. Et quicquid e-
 getitis sermone vel facto, in nomine Iesu
 Christi facite, gratias agentes Deo & Pa-
 tri per eum. Quod si contra prorsus post e-
 pulas hilariores, ne dum post liberiores
 comotationem, admittantur cantores &
 instrumenta illa saltationi excitandæ compa-

rata, ac proinde licentia illic & iocis impu-
 risque gestibus omnia prestrepant, ecquid
 est Dei beneficia conspurcare atque enormi
 ingratitude scelere sese obstringere, nisi
 hoc ipsum illis moribus apertè committi-
 tur? Num vero testem totius illius vanitatis
 & obscenitatis illum non pudebit facere,
 cui potius canticis sanctis & gratiarum ac-
 tionibus vt præcipuo totius lætitiæ datori
 erat, si ita dici possit, congratulandum? Num
 etiam illi tum aperire pectora nullius metus
 ac pudoris conscia non verebimur, vbi lon-
 gè alium conscientiæ affectum & studium
 sincerum ad ipsius dona agnoscenda, atque
 perpetua vita prædicanda ipsi testari atque
 reterege decebat? Ergo, vt semel dicam, me-
 rè profanus est cæcus ille, cuius extrema im-
 pura illa hilaritas occupat. Non illic inuoca-
 tur Deus vt fautor suorum: sed nefanda ini-
 tur aduersus eum coitio, vt ipso veluti eie-
 cto, Diabolo illic epulum Saliare instruatur
 ac tantum non regnum ac summum ius
 ipsi tradatur. Lupercalia enim illa sunt, &
 mera Bacchanalia, atque colluies homi-
 num perditorum vno illo gestiētium, vt mu-
 tuis sese peccati laqueis implicent, amici-
 tiæ obtentu & mentis, & honestatis, & ratio-
 nis naufragium in illo voluptuosi maris æ-
 stu facturi, vt & tandem post pocula in to-
 tidem

tidem Lapithas & Centauros transformen-
 tur, aut sese mutuis gladijs confodiant, aut,
 quod haud paulo deterius est, cupidiatum
 aculeis & punctationibus faucij illinc tãdte re-
 uertantur. Imprimis autem illud saltationes
 plusquam detestandas reddit, quod in ipsum
 nuptiarum solenne intromissæ sint. Quod
 quidem tantum abest vt displiceat quamplu-
 rimis, vt potius sine illis frigere nuptias exi-
 stiment: quum tamen si res vti par est expen-
 datur, nihil minus conueniat nuptijs, quàm
 tripudiatio & choreæ, siquidem & causa
 ipsa coniugij, & sanctificatio illius solënis,
 & benedictio, & quicquid inde commodi
 speratur, in rationem veniant. Quum enim
 præcipuus quidam matrimonij inneundi fi-
 nis ille sit, vt caueatur naturæ nostræ a cõcu-
 piscentiæ morbo, ex eo omnino effici-
 tur perueri a saltationibus finem illum a
 Deo institutum ordinatumque propter in-
 temperantiam nostram, si ipsæ augendi aut
 protitandi morbi illius occasiones, illo nu-
 ptiarum quæ ad morbum potius extin-
 guendum pertinent, prætextu, capten-
 tur. Quòd autem illud omnino saltationum
 proprium sit, satis iam supra demonstratum
 est. Proinde si quis illarum esse potest vsus,
 Lupanarib⁹ omnino relinquatur, & illis of-

ficinis totius turpitudinis, in quibus nempe scortatores in eo toti sunt, vt ignem illum cupiditatum magis ac magis accēdant atque inflamment, quod etiam fœdissimæ illi Herodis aulæ meritissime potuit exprobrari. Sanctum verò coniugium nihil omnino cum istiusmodi fœditatibus habere potest commune, si & Dei voluntas, & ipsamet institutio vti par est obseruētur. fit enim contra Dei voluntatem, si, quæ remedij loco nobis instituit, illa ad malum ipsum excitandum referantur. Illud etiam admonentur pij coniuges vt primos illos conjugales affectus ita habeant, vt ex sanctis omnino iniurijs reliqua perinde etiam cessura sperentur. Eò itē pertinet vsus ille interpios perpetuus, sanctificatio inquam, coniugij in Ecclesia tum verbo Dei tum concepta precatone: sponiones item conjugales, quasi in Dei manum sese consignantium, vt etiam vicissim fiduciam benedictionis ipsius quasi ex ipsiusmet illic ore percipientium, atque in summa coram tota Ecclesia atque adeo ipsis Angelis testificantium, sese nempe vt cōscios sibi infirmitatis natiuæ ad remedium à Deo institutum per conjugale fœdus tum quidē receptum habere, sed ea omnino mente ac sensu, vt coniugiū adeundoomni semel impuritati lasciuixq; serio nuntiū remittāt.

Tam verò quod ad conuiuium nuptiale & amicorum cognatorumque conuocationem & honestam quandam exhilarationem spectat, res illa ciuilis quū sit, vsus etiam suus habet, dum modo modestia & sobrietas illic retineantur. Contrà vero si ab illis tam auspicate & honeste constitutis fundamentis, ad proteruiam & iocos, & saltationes deueniatur, subruuntur iam bene cœpta quasi ab ipsis fundamentis. Opponitur nimirum inuocationi Dei quæ præcesserat & quæ coram deo cōcepta fuerat, licentia & lasciuia: Precationi item cum gratiarum actione cōiunctæ, fœditas omnis atque obscœnitas: Benedictioni illi ex verbo Dei prolata, amentium hominum strepitus & tripudiatio. Quis vero inter res adeo inter se discrepantes consensus esse potest? Deum ne vero auctorem cōiugij a te aduocari, qui paulò post contumeliosè reiiciendus sit, admissio illius loco ipsomet turpitudinis omnis inuentore Diabolo? Votū castitatis disertè a te nuncupari cū seria abrenūtiatione tum omnis spurcitiei, tum eorum omniū quæ cum illa quidquam commune habeant: atque momentò post insolētiae & proteruiæ & totius illarum lænocinij artes exerceri? Quid enim illud est quam Deo ipsi contumeliam inferre, & quasi testium satis nō sit, Angelos ipsos quo

que testes aduocare tantæ olim perfidiæ & profanationis vlciscendæ?

An non vero exuflatur etiam benedictio illa coniugalis paulo arte concepta, submissa & quasi illi obiecta tam indigna profanatione? At enim solennia nuptiarum ita dici & haberi solent. Solennia vero ista sunt potius ac mysteria Veneris pudenda, & cupidinæ faces tantummodo. Siquidem sacra ipsa Christianorum precibus constant, & canticis sanctis, honestè, modestè, verecundè peraguntur. Neque enim Christiani coniugium primum auspicatorum, vnius diei ratione habent: totum vitæ spatiū sibi dimittunt, quo nimirū honoratū reddere student coniugiū suum, atque thorū immaculatum, nedum vt introductio quædam sit turpis cuiusquam rei atque impudicæ. Omnino igitur principia ipsa ab omni vitio pura esse oportet, ne videlicet vel leuissimæ maculæ aspersione semel infecta, notam illam perpetuò retineant. Peccatum enim subreptitiū aditum habet, exitum verò & eiectionem operosissimam, atque, plus quam credi possit, difficillimam. Adituus igitur sancti coniugij & custos eiusmodi constituendus est, qui perpetuæ coniugali vitæ adhæreat. Hoc autem ita fiet, quam Domino ipso auctore sancti illius fœderis agnito & veluti aduocato,

cato, procurabitur deinde vt nequid admit-
 tatur non purum & sanctum, & per coniu-
 gij occasionem modestia quoque, integri-
 tas, fides, pudorque veluti simul domum
 ducentur: eademque opera profanitas om-
 nis cum peccato & Satana ipso domo semel
 eiicientur. Admittere autem saltationem
 ipso nuptiarum die, omnia permiscere est, a-
 deoque semel inuertere. Quod si etiam cer-
 tis quibusdam nonnullis morbis quibus vi-
 ta coniugalis nonnunquam obnoxia est, vt
 Zelotypiæ nominatim & offensionibus, ma-
 turè prospiciendum est, non aliud est certius
 aduersus illa vitia remedium, quam si ipso
 coniugij ineundi die & tempore, vera funda-
 menta iaciantur mutuæ inter coniuges fi-
 dei & integritatis: quæ quidem oportunè
 tum omnino immittentur, si illud vnicè stu-
 duerint, vt nequid alterutri accidat, tum
 quidem nominatim vel in speciem etiam,
 quod intimis illis affectibus serio conglu-
 tinandis vel minimum obesse possit. Insi-
 diatur enim vel maximè tum Satan, & in-
 tentus est in quasuis occasiones, atque a-
 deo instat ipsismet principiis. Atqui nul-
 lum habet nocentius telum ad spargen-
 dum suum illud offensionum semen, quam
 si saltatio ad nuptias quoque intromit-
 tatur. ac proinde qui paci coniugali con-

sultum volunt, non possunt satis ab illa
 lue sibi cauere. Male omnino consulit inte-
 gritati sponsæ a se ducendæ sponsus ille, qui
 obscænis cantilenis aures ipsius tentari, qui
 familiaribus cõplexibus & oculos & os ip-
 sum illius prælibari sustinet. Peccat etiam
 illa non minus grauitè, quæ suum ipsa spõ-
 sum alias etiam prensare, & quasi suum il-
 lis affectum communicare molestè non fe-
 rat. Quid enim? An adeo sui ipsorum im-
 memores sunt, vt non satis norint quæ sua
 sit pro natiua nequitia ad malum procliui-
 tas, quæ nouas occasiones satis auersari non
 possit? Annon vel emissitij oculi nictatio in-
 ter sponsam & festiuum quempiam saltato-
 rem, aliquando malum discordiæ vel suspi-
 cionis vix vnquã auellendæ vel momento in-
 generauerit? Hoc vero vtcumque non sem-
 per ita contingat, non minus est tamen in
 re ipsa periculi. Quamobrem vnum illud
 oportune obseruandum est nequid istorum
 incommodorum accipiatur, vt omnia tum
 pericula tum etiam occasiones euitentur,
 atque vt neque suspicioni vlli sinistrae fene-
 stra aperiatur, neque item vlli impuritati lo-
 cus detur. Ac nominatim sponsa ipsa singu-
 larem pectori coniugis fidem mansuræ fidei
 suæ adspirauerit, si vt aliena à saltatione
 & omni proteruia, neque posse se vel gestus
 libidi-

libidinosos, vel verba illa molliora admittere auribus testata, sese ipsi vni approbare velle ac studere secundū Deum ostenderit.

An vero vsus aliquis saltationum in nuptiis esse potest, qui tot malorum occasionibus præponderet? Nempe, inquit, valent illæ ad actionem ipsam & nuptialem festiuitatem cohonestandam. Cedo verò, annon certa illa ac præcipua cohonestatio habenda sit, Si nihil in illa festiuitate alienum ab honestate atque virtute notari possit? Nuptiæ certæ ad oblectationem honestam apparentur: sed oblectatio eiusmodi admittenda est, quæ Deum præsentem ac præcipuum auctorem rei tantæ non offendat, quæque etiã ad nullius damnum vel iniuriam pertineat. Nuptiæ item procurantur ad extinguendum & coercendum natiuæ incontinentiæ morbum, ac non vt illarum occasione intendatur. Saltatio vero neque illis ipsis coniugibus cõuenit tũ maximè, neque ad honorè atque delectationem confert vllò modo, neque non innumeras occasiones incommodorum & periculorum circumfert, quibus incauti plerique qui illic inter sunt, appetantur. Vt enim sponsi & sponsæ nomine epulum illic & saltatio instituatur, plerique adstantium interea laqueis & retibus inexploratis implicantur, vnde momento affectus

corripuntur ac miris afficiuntur modis. Atque omnino illud constat, satanæ artificium exquisitissimum illud fuisse, quod honestatis nuptialis prætextu, lænocinium illud saluatorium inuectum sit, quo nempe sanctum illud Dei institutum non modica ex parte corrūperetur, sanctificatio coniugij obscœnitate execranda commutaretur, atque vt omnino ex rei sanctæ scaturigine riuuli quidam omnis licentiæ, insolentiæ, atque proteritiæ vndiquaque deducerentur. Hinc etiam plusquam fœscennina licentia nuptiis irrepfit, vt præter liberio rem & immoderatiorem computationem, impuræ etiam voces & verba propudiosa tanquam ex lupanari repetita suggererētur, quemadmodum suo iam sæculo ista notabat & querebatur apud furdos Chrysofostomus. Atque adeo si rem ipsam vti se ipsa habet excutiamus, profanū illic idololatrarum ab vsu regnare deprehēdemus, quātunuis Christianæ nuptiæ nominentur: vbi nimirum mera scortatio grafatur, quam vel ex vnis illis vocibus licentiosis reuincimus: vbi potatur & pergræcatur immoderatissime, ac tandem ex temulentia saltatio tāquam certissima illius matris proles enascitur, nequid videlicet reliquum fiat ad conspurcandum omne genus fœditatibus sanctā illā cōiugij institutionē. Atqui si
 illam

illam ipsam puram putam recuperatam volumus, ac veluti suis natalibus restitutā, fa-
cessant omnes illi turpissimi mores atque a-
busus necesse est, vt ornanino ipsa Dei benedi-
dictio nobis certa constet: ne videlicet si san-
cti profanis, & honesta impuris commiscue-
rimus, Dominus ipse, iustè prouocatus à
nobis, remedium quod aduersus inconti-
nentiam præscripserat, in occasionem vin-
dictæ atque horrendi iudicij aduersus no-
stram intemperantiam conuertat: cuius qui-
dem rei non rara neque ita antiquata & heu
nimistrisia extāt, istorū, inquā, Dei iudicio-
rū exēpla. Quemadmodum igitur pigmētarij
studiosè cauent in electioribus vnguen-
tis conficiendis, nequid fœtidum admiscea-
tur: sic etiam vt cōiugium ipsum nihil aliud
spiret quam certissimam illam Dei benedi-
ctionem, qua vna præcipue constat, viden-
dum imprimis nequid tetri odoris, id est, las-
ciuix illa occasione ipsius nominatim aditū
occupet. Et quidem legimus Dominum in-
terfuisse nuptiis in Cana Galileæ vnā cum
suis discipulis, adeoque illic appositissimè in
signe testimonium diuinæ illius suæ virtutis
exeruisse. Itidem etiā nobis continget, vt &
cumulatè nostris etiā nuptiis suā sit impensu-
rus largitatem, modo per nos non stet: atque
illud Chrysostomi mente teneamus, vbi

CXLIIII.

tribicines & choreæ locum habeant, ibi non esse quærendum Christum ipsum. In summa nihil minus sūt nuptiæ christianorū quam scæna quædam vanitatis. sunt nimirū solennis & sacra actio, in qua tanquam in legitima pompa, pudor, castitas, modestia sponsum & sponsam comitantur, atque domum secum deducunt: Deus ipse denique omnium bonorum fons ipse illic agnosci ac præesse vult. Atque hæc habuimus animaduertenda quod ad circumstantias ipsas saltationum, ex quibus demonstraremus quam illæ omnibus modis intolerandæ sint. Quū igitur constiterit neque diebus festis admittendas illas esse, neque vlla omnino etiã cœtuum liberaliorum inter Christianos habendorum occasione (nisi cum aperta Dei ipsius contumelia illud fiat) neque porrò ad nuptias christianorum admitti posse sine magno atque aperto discrimine: illud ex eo consequi manifestum est, nullibi saltationibus ipsis, ubi honestas christiana obtinebit locum, esse cōcedendum.

Epilogus aduersus saltationes.

CAPVT XX

HAEC sunt igitur apposita argumenta, quidus persuadere, atque adeo inducere in

care in animum nostris omnibus studemus, ut omnem istam saltatoriam licentiam a se quàm longissimè remouendam curent, atque adeo ad inferos ipsos relegent unde certissimè tum in cultus solennes idolorum, tum in aulam Herodis, tum in Lupanaria denique peruerunt.

Etenim ex tot illis à nobis sincere prolatis rationibus ex quibus usus illarum aliquis constitui potuisse videretur, nulla omnino vllius prorsus momenti occurrit, quæ tolerabiles saltem esse saltationes euinceret vel ut res omnino indifferentes, vel ut commodi alicuius tum privati tum publici gratia. Quod si honestis exercitationibus hæc nostra carere vita non possit, equidem lōgè aliunde petendæ illæ sunt. Neque etiam illud nobis laudi cessurum sit, si nescio quam oblectationem tanti precij pœnitentia emeremus. Relinquamus nempe illas insanias Herodi illi suo, ut pote qui ebrietate mentis correptus atque dementatus, saltationis delectationem tanti fecerit, ut ne capiti quidem sanctissimi illius Dei serui percerit, quo sponsonem ex saltationis occasione temerè conceptam indignissimè exsolueret. Sic nempe solent etiam sæculi istius homines cum veneno voluptatum inanissimarū vel suam ipsorum cōmutare salutem.

At verò Christiani qui verè sapiunt, curam salutis suæ, metum offensionis Dei, amorem virtutis omnibus istius sæculi deliciis maximo suo cum lucro anteponebant didicerunt. Atque ut honestam aliquando remissionem tum animo tum corpori non negant, ita etiam illud summè student, ne quâ fiat ut longè sanctissimus ille contentus interturbetur, qui nempe in rerum bonarum & honestarum perpetua professione atque exhibitione non interrupta consistit. Porro nunquam illi tanti sit vanissima illa scientia sui in aula iactandi, & incompositis numeris illic subsultandi, ut longè chariorem numerum & choream illam laudatissimam virtutum vel tantillum abrumperere sustineant. Et nomen ipsum Evangelij eò spectat atque eò nos vocat, ut omnes omnino mores corruptos & prauæ cupidinis elementa reliquis omnibus insuper habitis eradamus. Et quid vero proferri possit quod magis eradendum sit saltatione, quæ nimirum numerosam quandam vitiorum, scandalorum, periculorum, atque incommodorum turbam nunquam non secum inuectura sit? An vero illud ferendum erit, ut idem Christianus audiatur serium modestiæ, atque sobrietatis studium meditari, atque in illius gratiam, *ἀστροφία*, etiam omnibus vitiis atque adeo ipsi Satanæ bellum indi-

CXLVII.

indicere, mundum detestari, puritatem atque integritatem profiteri, qui tamen nihilominus quasi histrionem in scæna agat, saltitet denique & tripudiet, & spectantibus aliis oblectationem tanti nominis dispendio præbeat? Muscæ morientes, inquit Solo- Eccle. 10.
mo, fœtere faciunt vnguentum, & opus exquisitum aromatarij: quanto magis verò vel minima lasciuia nota dedecorat hominem honestum, & nominatim Christianum? Videamus igitur ne nomen istud vlla ex parte ementiamur: abrumpamus potius quæuis turpitudinis tegumenta, nequâ ex parte titubasse gressus nostri, atque in hanc vel illam partem à Dei serio metu deflexisse videantur. Etenim quid nobis perierit etiâ si saltationes reiecerimus? immò vero quanto hoc nostro lucro fiet, quum vanissima illa oblectatione carere discamus? Siquidem vna & eadem opera & a nobis præcidimus quæ omnino vocationi nostræ repugnant, eiicimus item innumeras scandalorum occasiones, cœtibus ipsis nostris & congressibus nomen verè spiritualis & christiani confessus vindicamus: atque vt semel dicam, illud à nobis ablegamus, quod quidem saluis Dei donis, & legitimo ipsorum vsu retinere nullo modo potuimus: sic denique ad illud Apostoli verè attendimus, Nullus sermo corruptus Eph. 4. 30

CXLVIII.

ex ore vestro egreditor: sed si quis est com-
 modus ad ædificationis vsum, vt gratiam
 adferat audientibus. Et ne, inquit, tristitia
 afficite Spiritum illum sanctum perquem
 obsignati estis in diem redemptionis. Corru-
 ptus igitur & turpis sermo dedecebit Chri-
 stianum eò vsque, vt spiritum Christi in ipso
 manentē excutiat, & dicemus cum qui eouf-
 que insaniat, vt omnibus sensibus corporis
 ad scandalum & impuritatem abutatur, pe-
 ctus ipsum denique, id est, sanctius illud gra-
 tiæ Dei domicilium, peccato & Satanæ ape-
 riat, Christi spiritum posse retinere? Iam
 vero quid potest ex eo non mali consequi,
 quod quispiam veluti sponte ita se contume-
 liosum spiritui cælesti exhibuerit? annon
 vero metuendum illi sit, ne etiam ab infami
 illo domicilio recedens cælestis inquilinus
 auferat vna secum sigilla & tesseras il-
 las longe preciosissimas adoptionis Dei,
 hominem verò illum sibi derelictum Sata-
 næ simul atque luxui mancipatum, miserrimæ
 suarū ipsius libidinū seruituti addicat?
 Atqui longè alia nobis habenda est ratio tã
 ti a Deo accepti muneris, vt ad salutem no-
 stram Sirenibus illis voluptatum præterue-
 ctis, cum timore atque tremore vnice omni-
 bus momētis contendamus. Coram oculis
 Domini sunt viæ nostræ, & omnes semitas
 nostras

nostras ipse ponderat, inquit ille. Quid igitur
 afferemus vbi non semitarum simpliciter, sed motuum impudicorum & tripudiationum pudendarum ratio a nobis repositur? Et nos scilicet illos actus ad numerum & exigimus: at vero Dominus ad alium numerum & pondus, ad ipsam nimirum veritatem & fructum actionum nostrarum nos ipsos est recensiturus. Enimvero, quis erit tum noster pudor aut quod potius opprobrium illarum rerum a nobis admissarum occasione, quarum quidem fructus omnis in vanis oblectationibus, in rebus insanis, in mera denique omne genus vitiorum degustatione atque momentanea euaporatione constiterit? Videte, inquit, quomodo accurate incedatis, non vt insipientes, sed vt sapientes: Redimentes occasionem, quoniam dies mali sunt. propterea ne estote imprudentes sed intelligentes quæ sit voluntas Domini, Proinde si quando nos titillat saltandi affectus, illud statim occurrat, Carnem nimirum quidem suas partes aggredi: Siquis ite nos eo perducere conetur, agnoscamus manum illic a Satana ipso nobis intendi, vt in fœditatē ac spuritiem inductos perdat. Denique quum eam corporis geramus curam, & eo vsque non insaniamus, quin medico auctore à quantumvis iucunda exercitatione

Ephes. 7.

15.

statuamus nobis esse abstinendum, ne in va-
 letudinem peccemus, scilicet quum de ani-
 mæ statu agetur, & ineuitabilia vndiq; dam-
 na atque exitia instabunt, illa omnia securè
 quasi minus ad nos pertineant, contemne-
 mus! Succurrant hîc vero exempla sapien-
 tum sæcularium. Philosophi qui de statu
 Reipubiæ accurate constituendo & conser-
 uando commentati sunt, omnes vnum illud
 in ore habuerunt, illos omnino mores semel
 ablegandos esse a Repub. qui quidem tan-
 tum vel ad inuentutem ipsam ad virtutis
 studia remissioem, vel contra ad vitia
 procliuiorem atque adeo mollem & effæmi-
 natam redderent. Immo etiam nonnulli e-
 usque progressi sunt, vt ne Poetas quidem
 in Repub. ferendos censerent, vt qui suis fa-
 bellis & vanis narratiunculis vt plurimum
 peccare magis doceant, quam secundum vir-
 tutem viuere. Atque illud idem à veteribus
 illis Romanis diu obseruatum, optimè
 ipsis etiam cessit, quandiu nominatim
 saltationes a sua ciuitate exulare iusse-
 runt. Iam vero quid aliud sunt Eccle-
 siæ Dei quarum ille nos membra consti-
 tuit, quam totidem & Respublicæ, & Ciuita-
 tes Dei viuentis, cœtus denique profiten-
 tium sese sanctificatione vera ac non fucata,
 Christi agni illius immaculati sanguine, nē

“peperfos, vt iustitiæ & sanctitati studeamus? An igitur minus a corruptelis sæculi nobis cauebimus, quàm prophanæ illæ Res pub. ab illis, quæ pro humani ingenij captu perniciem afferre posse suis moribus præuiderunt? Notatur apud Chrysostomū in sine piorum quorundam ipsius auditorum exemplum: quod quum Magnus ille Dei seruus pro singulari suo zelo inter concionandū in saltationes vt & in reliquas id genus nuptiales lasciuias & luxus sui sæculi inueheretur vehementius, commoti quidam inter illos yri probi signo aliquo ipsi indicarint, sese omnino ab illis vitijs abstenturos: quod quidem ipse animaduertēs, illos eo nomine laudauerit. Quum igitur hoc nostrum longè deploratissimum sæculū damnare vel cæci ipsi cogantur, quis erit noster zelus, quæ nostra conscientia, nisi etiam aliquando tandem respondeamus cū illis, Christianos esse nos, ac proinde certum nobis esse tum saltationes ac choreas, tum reliquū omnem confusionis luxum a nobis semel ablegare? An vero homines hîc auctores & suasores tantum agnoscimus, ac non potius Deum nos ipsos adurgentem tot vndique occasionibus sentimus? Quorsum enim manus illius tam diu tot modis extenta? quorsum tot minæ, & status rerum ad eo

instabilis? Quod igitur non indociles simus
 lugere, timere, trepidare, an non satis eo
 admonemur quantum nostra illavanitas, no-
 stra tripudia & insolentia displiceant Deo?
 Quod inquam nos ipsos tam saepe immo af-
 fiduè deiectos & veluti humi affixos ad la-
 chrymas & gemitus vocat, annon etiam il-
 lud argumento est nostram ab illo lasciuia
 & iactationem ferri amplius non posse?
 Quamobrem operam demus nequid eorū
 deinceps nobis adhæreat, quæ ab ipso dam-
 nari audimus. Persequamur salutis nostræ
 curriculum cum sancta prudentia & vero
 rerum delectu: vitemus & laqueos & illecta
 menta peccati omnia: nulla mundi condi-
 tione utamur, vanissimas denique ipsius de-
 licias magno animo proculcemus. Et hoc
 quidem *faxit* Dominus ille Deus noster, cu-
 ius *nius* est vt omnis virtus, ita etiam glo-
 riæ *empiterna*.

FINIS.

